

NUMMER 3 JAN - MARS 2017

podiet

PRIS 50 KR

GÖTEBORGS SYMFONIKERS KONSERTMAGASIN

Möt musikern Tina Ljungkvist

URUPPFÖRANDE: FILMKLASSIKERN KÖRKARLEN • MUSORGSKIJS MÄSTERVERK BORIS
GODUNOV • CLAIRE MARTIN – STORBRITANNIENS BÄSTA JAZZSÅNGARE

VOLVO XC60

Kopplar upp dig mot
resten av världen.

"NÄR DU KÖR EN VOLVO XC60, TAR DU HELA LIVET MED DIG. Displayen i mitten av instrumentpanelen ser kanske ut som vilken display som helst. Men det är den inte. Den kopplar upp dig mot resten av världen. Den underhåller dig, talar om för dig vart du skall köra, kopplar upp sig mot din telefon, din musik, dina vänner och allt annat du är van att vara en del av. Och den gör det på ett sätt som faktiskt gör dig till en säkrare förare, i stället för tvärt om. Det är det som är hela tricket. Att göra kvalitetstid av tiden du spenderar i bilen, utan att säkerheten blir lidande."

Anna Rynvall från Sverige — User Experience & Connectivity Manager på Volvo

MADE BY SWEDEN

Volvo XC60 Modellår 2016 kostar från ca 350 000–422 000:- (D3–D5 AWD). Bränsleförbrukning vid blandad körning (D3 man–T5 AUT) 4,5–6,7 liter/100 km. Koldioxidutsläpp CO₂ (D3 man–T5 AUT) 117–157 g/km. Miljöklass Euro 6b. Bilen på bilden är extrautrustad. När du köper en ny Volvo ingår alltid Volvo Assistans samt vagnskade- och rostskyddsgaranti. Läs mer på volvocars.se

podiet

ANSVARIG UTGIVARE

Urban Ward

REDAKTÖR

Stefan Nävermyr

FORMGIVNING

Magdalena Nilsson

SKRIBENTER

Ulla M Andersson, P-G Bergfors, Sten Cranner, Mats Larsson Gothe, Ingemar von Heijne, Rolf Haglund, Stig Jacobsson, Esaias Järnegård, Katarina A Karlsson, Tobias Lund, Stefan Nävermyr, Gunilla Petersén och Johan Scherwin

FOTO

Mark Allan, Bengt Alm, Jan Aqua Ellsinger, Marco Borggreve, Johs Boe, Mats Bäcker, Mike Chapman, Benjamin Ealovega, Marco Feklistoff, Daniel Grizelj, Dan Hansson, B E Helgerud, Dan Holmqvist, Martin Hugneo, Anna Hult, Arne Hyckenberg, Leif Johansson, Urban Jörén, Ola Kjelbye, Knut Koivisto, Ewa Krasucka, Alex Lipp, Microsoft, Getty Images, Gian Maria Musarra, Cecilia Möller, Nohely Oliveros, Luca Piva, Magdalena Prah Broström, Nicklas Raab, Sheila Rock, Klaus Rudolph, Tim Schober, Daniel Schäfer, Shutterstock, SF Studios, Seppo J J Sirkka, Martin Stenmark, Johan Stern, Svensk Filmindustri, Stig-Magnus Thorsén, Annelies van der Vegt, Jan-Olav Wedin och Sebastian Örnemark

OMSLAG

Tina Ljungkvist. Foto Ola Kjelbye.

ILLUSTRATIONER

Febe Jacobsson, Folke Patron

Vi har eftersträvat att tillgodose alla upphovsrättsliga innehavare. Vi ber om överseende vid eventuella förbiseenden.

TRYCKERI

Billes Tryckeri AB

PRENUMERATION

Säsongens fyra nummer 200 kr, kontakta biljettkontoret.

Prenumeration ingår för konsertabonnenter. podiet@gso.se 031-726 53 45

Biljettkontoret 031-726 53 00

gso.se

gsoplay.se

facebook.com/GothenburgSymphony

twitter.com/gbgsymfoniker

youtube.com/nationalorkestern

Göteborgs Konserthus

412 56 Göteborg

Kära publik!

Början av 2017 går i filmens och filmmusikens tecken. För våra yngsta gör vi två konserter med den nya filmen Bamse och häxans dotter som hade premiär på biograferna i december. Symfonikerna spelade in filmmusiken tidigt i höstas och nu framför orkestern musiken live – med film! – på Konserthuset 21 januari. För dem som är något äldre gör vi 12, 13 och 14 januari populärproduktionen We Come in Peace. Då får ni höra det bästa av det bästa från historiens mest kända science-fictionmusik för film, datorspel och tv-serier. Slutligen – 2, 3 och 4 februari – firar vi Göteborgs filmfestivals 40-årsjubileum med en helt ny utgåva av Victor Sjöströms stumfilmsklassiker Körkarlen: vi visar också denna filmen live, och har beställt helt ny filmmusik av Mats Larsson Gothe.

I februari åker Symfonikerna på Europaturné, och innan vi sätter oss på planet framförs delar av turnéprogrammen i Konserthuset 8 och 9 februari. Vi markerar Finlands 100 år som självständig republik med två centrala Sibeliusverk och som slutverk får ni höra storslagna Tavlör på en utställning av Musorgskij/Ravel. Medan Symfonikerna reser i Europa får ni tillfälle att lyssna på Kungliga Filharmonikerna här i Konserthuset.

Sedan är det dukat för en mycket sällsynt version av Musorgskijs fantastiska opera Boris Godunov 2 och 4 mars. Symfonikerna och vår förste gästdirigent Kent Nagano kommer att framföra den allra första versionen från 1869 som görs mycket sällan. Över dussinet skickliga sångsolister medverkar och vi gläder oss speciellt åt att få samarbeta med Göteborgsoperans kör – för första gången på många år!

Mycket mer har ni möjlighet att höra och uppleva i denna period av vår säsong, bläddra bara vidare i detta tjocka nummer av Podiet.

Varmt välkommen!

Sten Cranner,

vd och konstnärlig chef

I detta nummer

Periodens
konserter
presenteras på
sid 18-89

10 Boris Gudonov i original
Kent Nagano berättar om Musorgskijs märkliga opera	104 Att lära för livet
Musikern som mentor
12 Claire Martin
Storbritanniens bästa jazzsångerska kommer till Göteborg	106 En smygtitt på nästa säsong
Grimaud, Eschenbach och Stutzman
14 Körkarlens nya klangdräkt
Mats Larsson Gothe har blivit stumfilmskomponist	112 Göteborgs Symfoniker når världspublik
50 000 kollar konserter varje månad
17 Tysk mästernsångare I
Matthias Goerne	115 Symfoniska visor på cd
Joje Wadenius möter Göteborgs Symfoniker
90 Tysk mästernsångare II
Klaus Florian Vogt	118 Succé i Ålborg
Rapport från Gästspelet
92 Symfonikerna på Europaturné
Från Vara till Wien	
98 Pianist med visioner
Peter Friis Johansson uruppför verk av Sven-David Sandström	
100 Musik från en annan värld
Mystiska toner från ett mystiskt instrument	
102 Jonas Karlsson spelar sork
Har fått drömrollen i nya Bamse-filmen	

Alltid i Podiet

- 6 Mitt instrument: Tina Ljungkvist
Flöjtist i Göteborgs Symfoniker
- 93 Hallå där Baiba Skride
Violinisten ser fram emot att turnera med Göteborgs Symfoniker
- 94 Min starkaste konsertupplevelse
Nestorn P-G Bergfors skriver om en ovanlig konsert
- 105 Vännerna på Konserthuset
Körkarlen skrämmer publiken
- 108 7 frågor
Symfonikernas cellist Jun Sasaki gillar dumplings
- 110 Året var 2005
Naturkatastrof, Chaplin och Claes Eriksson
- 116 Krönika
Sten Crannes första steg som yrkesmusiker
- 120 Symfonikrysset
Kryssa och vinn en helkväll på Konserthuset
- 122 Nytt och blandat
Aktuella notiser från musikvärldens alla hörn
- 124 Göteborgs Symfoniker
Presentation av orkestrens musiker

” Man kan inte ha en orkester med två piccola-flöjter och en bil som tutar hela tiden.

Ernst Billgren
recenserar en målning
i tv-programmet
Konstnärsdrömmen

MITT INSTRUMENT

FLÖJT

Tina Ljungkvist

I artikelserien Mitt instrument presenterar vi i detta nummer Tina Ljungkvist, flöjtist i Göteborgs Symfoniker.

TEXT ULLA M ANDERSSON FOTO OLA KJELBYE

Det går att spela vackert och mjukt i de lägre registren på en piccolaflöjt. Det vet Tina Ljungkvist, som gillar att utforska möjligheterna hos flöjtfamiljens lillasyster. En skicklig pedagog vid musikskolan och stöttande föräldrar har varit henne till hjälp under vägen.

Mitt i blåbärsriset bor Tina Ljungkvist med sin familj. Det nybyggda huset har fönster i alla väderstreck; stora, små, avlånga, med spröjsar och utan.

Utsikten är lika spektakulär inifrån det stora panoramafönstret i vardagsrummet som utanför. Ravinen på gränsen till naturreservatet Delsjön är fylld med spretiga tallar, ädelgranar med grova grenar och raka, kala björkar. Blåmesarna flyger här och tvärs runt fågelbordet. Ibland ligger några älgar och päser i solskenet på andra sidan ravinen.

Musikrummet ligger intill vardagsrummet, det delar Tina Ljungkvist med sin man Ragnar Arnberg, basklarinettist i Göteborgs Symfoniker.

– När vi ritade vårt hus ville vi ha ett övningsrum i anslutning till vardagsrummet men inget rum ovanför. På det sättet undviker vi att störa varandra, säger hon.

Ett par öronproppar hänger beredda över en spegel. Hon använder dem när hon övar, men inte under orkesterrepetitioner eller konserter.

– Men de som sitter nära mig måste ibland använda öronproppar. Värst är nog när de höga tonerna kommer starkt och plötsligt, då är det påfrestande för hörseln. De passagera är jag mer förberedd på, säger Tina Ljungkvist.

Som nytillträdd ordinarie piccolist har hon redan hunnit spela i orkestern sedan 2010. Hon har huvudansvar för piccolastämman, men spelar också vanlig flöjt och altflöjt när det behövs.

Orkesterns minsta instrument tar sig enkelt igenom klangen hos en stor symfoniorkester. Just som en liten terrier har den en stor ande i en liten kropp. Ursprungligen användes föregångaren för signalgivning i fält under krig. Tillsammans med trummorna kunde de urskiljas i det kaos av gnäggande hästar och bullrande kanoner, rök och förvirring som var kännetecknande för de äldre krigen.

På frågan om varför hon valt att spela piccolaflöjt skojar hon: ►

– Det är häftigt och mäktigt. Man bärs upp av orkestern och sitter däruppe högst upp och surfar. Men det är också ett instrument som är svårt att bemästra, att spela rent, svagt och vackert. När hon spelar en slinga ur Vivaldis piccolakonsert i det mörka läget på flöjten är tonen både mjuk och mustig. Tonsättare som vet att använda piccolaflöjtens potential, som till exempel Mahler, Sjostakovitj och Verdi, gillar hon särskilt.

När man blåser i instrumentet bildas kondens, ett känt bekymmer bland piccolister. Blir det för mycket går det inte att få ljud i instrumentet alls. – Nu finns det en torkpinne som man lätt får bort kondensen med. Det var annat när man var tvungen att ta isär flöjten, torka med en trasa och sätta ihop den igen. Den är så känslig att få att stämma, det var ett stressmoment att få dit delarna på exakt samma ställe mitt under en konsert, berättar hon.

Tina Ljungkvist har två japanska Muramatsu-flöjter och två piccolaflöjter av den tyske instrumentmakaren August Richard Hammig. En tredje Hammig finns hemma, som övningsflöjt.

Nu går hon i väntans tider: förra året beställdes ett nytt instrument som går en ton lägre än den vanliga piccolaflöjten, till C istället för D.

– Det är svårt att få tag på bra piccolaflöjter, jag är ständigt på jakt. Trä- och metallinstrument åldras inte alltid på ett positivt sätt, klangen kan bli matt. Men en piccola som är matt i klangen kan vara det man söker, om man vill ha ett instrument som blandar sig med orkesterklangen, säger hon.

Under uppväxten i Linköping uppskattade både mamma Yvonne och pappa Ragnar musik. En orgelspelande mormor Lisa och storebror Johan som trakterade gitarr och gjorde egna låtar fanns också. Musicerandet var avspänt och kopplat till social samvaro.

– Varje julafton skulle vi först lyssna till Jul-evangeliet och sen spelade mamma ”Gå Zion din konung att möta” och andra jullåtar på gehör. Min pappa visslar så himla fint, med vackert vibrato. Han sa till mig en gång, hur kan det vara att du som spelar så fint inte kan vissla? berättar Tina Ljungkvist och ler.

Första gången, som femåring, fick hon hålla i en flöjt hemma hos en kompis till föräldrarna. Nästa steg blev att börja på musikskolan för välkände flöjtpedagogen Gunnar Kinberg.

– Jag hade världens bästa flöjtlärare! Han utvecklade ett nytt system för flöjtundervisning. Till exempel började man spela i båda oktaverna

direkt. De äldre eleverna fick undervisa de yngre i flöjtkvartett, som lön fick de själva en rejäl lektion i veckan. Han var helt avgörande för mig, jag hade aldrig blivit musiker om jag inte haft honom, säger Tina Ljungkvist med eftertryck.

På musikskolan fanns flera ensembler, det var där hon lärde sig spela med andra. Och det blev en del spelningar på begravningsar också.

Tina Ljungkvist gick vanligt gymnasium och sökte sedan till musiklinjen vid Lunnevals folkhögskola. Även där var Gunnar Kinberg lärare. – Han var intresserad och engagerad, men väldigt sträng. Gav sällan beröm men var ändå jättevarm, som en extra förälder. Jag har kvar en etydbok, vid en av etyterna fick jag en stjärna. Jag blir fortfarande glad när jag tittar på den! berättar hon.

Gunnar Kinberg strukturerade upp övning, gav råd hur man måste träna fysiskt för att inte få ont i axlar och nacke. När hon behövde en ny lärare följde han med upp till Stockholm som stöd. Efter det följde fem års studier vid Musikhögskolan där.

Under studietiden vikarierade hon på piccola-flöjt i olika orkestrar och frilansade sedan i åtta år innan hon blev fast anställd vid Sveriges Radios symfoniorkester i Stockholm mellan 2007 och 2010.

Det är inte bara Tina Ljungkvist som flöjtar därhemma. Det gör också nymfparakiten Snuttis, döpt av de tre sönerna Ruben, Ebbe och Axel.

– En dag hörde vi en duns, det var en nymfparakit som flugit rakt in i ett av våra fönster. Vi tog in den i huset, ringde polisen och frågade runt i alla hus här runtomkring, men ingen saknade den. Så nu bor den här, berättar maken Ragnar Arnberg.

Pippin får verkligen pippi när han släpps ut ur buren och får flyga fritt i huset. Röda runda märken på huvudet liknar 1700-talssminkade kinder och den gråa tofsen kunde vara en peruk. Han sätter sig gärna på Tina Ljungkvists axel och småpratar. Ingen faller den andre i talet, respektfullt lämnar de växelvis luft åt den andre att svara.

När Tina Ljungkvist kopplar av blir det med en bra bok eller till något pratprogram på P1. Pianomusik är särskilt njutbar, kanske betingad av mammas pianospel under barndomen.

Med musiken har hon samma strategi mot sina egna barn, som föräldrarna en gång hade mot henne.

– Vi stöttar och sjunger med dem, men pushar dem inte. De får bestämma själva, kanske någon av dem vill spela när de blir äldre.

BORIS GODUNOV I ORIGINAL

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO ANNA HULT

Musorgskijs opera Boris Godunov är ett historiskt förankrat drama om makt och maktens rätt, en kamp mellan politiska och religiösa riktningar under en orolig tid där uppstickare och uppviglare plötsligt fick större spelutrymme. Parallellerna till vår egen tid är många. I mars framför Göteborgs Symfoniker ursprungsversionen av Boris Godunov från 1869 under ledning av förste gästdirigenten Kent Nagano tillsammans med en förnäm samling sångsolister.

Operans handling är egentligen ganska enkel. Ivan den förskräckliges son Fjodor I av släkten Rurik har avlidit utan någon son som kan ta över makten. Fjodors bror Dmitrij, näste tronpretendent, sägs ha mördats. Den ryska ståndsförsamlingen röstar 1598 fram Fjodors svåger Boris Godunov till ny tsar men det är orostider och politiskt kaos uppstår. Boris Godunov är själv osäker på om han har Guds välsignelse att styra Ryssland. År 1601-1603 dör en tredjedel av den ryska befolkningen av svält samtidigt som Boris Godunov inför livegenskapen bland bönderna. Detta elände och kaos föder tankar på maktövertagande. Den maktthungrige munken Grigorij utger sig falskeligen för att vara Ivan den förskräckliges son Dmitrij och därmed rättmätig arvtagare till tronen. Han lyckas få bundsförvanter i Litauen och Polen samt stöd av kosacker. Grekisk-ortodoxa Ryssland ska bli ett katolskt fäste och följet med armé tågar mot Moskva. Ryssland håller på att vackla i sina grundvalar.

Här slutar operan som Musorgskij skrev med utgångspunkt från Alexander Pusjkins drama. I verkligheten dör tsar Boris 1605, kanske genom självmord, och hans hustru och son mördas av pöbeln. Den falske Dmitrij övertar makten. Det är en tragisk och blodig tid i Rysslands historia som skildras i Musorgskijs opera, ingen sedvanlig operaföreställning med arior, förutsägbara kärleksintriger, konstfulla ensembler eller romantiska excesser. Men ett konstnärligt äventyr är det, menar Kent Nagano.

– Boris Godunov är ett mycket originellt verk som gav publiken möjlighet att uppleva opera på ett helt nytt och annorlunda sätt. Vid den tiden närmade sig operakonsten sin yttersta form av romantiskt uttryck i Europa medan Musorgskij presenterade rak realism i sin ursprungsversion. Dess åskådliga och ofiltrerade syn på samhället är revolutionerande för sin tid. Den förutspår faktiskt uppblomningen av verismo-eran i den italienska operan, den realistiska stilen som kom senare, så ur mitt perspektiv är den synnerligen framåtblickande.

Musorgskijs första koncept av Boris Godunov genomgick förändringar redan före uruppförandet 1869. Efter kritik och synpunkter från publik, kritiker och operaälskande finansiärer i den ryska aristokratin genomgick operan ett flertal revideringar. Musorgskij gav efter för önskemålen om en utvidgning av en kärlekshistoria och scener lades till som bidrog till ett mer

invecklat och romantiskt berättande. Operan växte i längd när den utvecklades under åren. Samtidigt gick något förlorat.

– Den version vi framför går tillbaka till originalkonceptet som på många sätt är mer råbarkat och primitivt, mycket mer avslöjande om konflikterna mellan de sociala grupperna. Komplexiteten och spänningarna i de mänskliga mellanhavandena är väldigt tydliga. Den har färre sidohandlingar. Även om storyn är väldigt tydlig är den inte mindre sofistikerad eller mindre djup, man har i denna version en naturlig förståelse för Godunovs rollfigur. Man kan som åhörare definitivt känna det sociala tryck han utsätts för.

Under senare år har flera uppsättningar och inspelningar gjorts av 1869 års Boris Godunov, ofta med framgång. Det har skett en omvärdering både av Musorgskijs tidigaste upplägg och hans orkestrering och musikaliska gestaltning. Musorgskij övertalades att själv revidera sin opera och efter hans död kom nya versioner bearbetade av Rimskij-Korsakov respektive Sjostakovitj. Men nu har pendeln svängt.

– Ibland konfronteras vi med ett konstverk så originellt att det undandrar sig en snabb bedömning. Det är verkligen fallet med Musorgskij. Jag påminns om exemplet med Robert Schumanns orkestrering som det gjorts omfattande försök att korrigera så att den låter mer acceptabel, eller mer korrekt inom stilen. Men de senaste 40 åren har det gjorts en samlad ansträngning att återgå till den ursprungliga Robert Schumann. Hans klangfärger är diskantrika och upplättade i basen vilket ger oss tillgång till den instabila, psykologiska värld i vilken Schumann komponerade, och den har sin egen

skönhet. Så i stället för att se Schumann som, exempelvis, en bristfällig Johannes Brahms så har forskningen låtit oss se honom som en perfekt Robert Schumann! Ibland tar det lite tid, och vad Musorgskijs originalversion beträffar måste den ha framstått som en enorm konfrontation för folk som inte var vana vid de klangerne.

För fyra år sedan dirigerade Kent Nagano en musikvetenskaplig utgåva av Boris Godunov, en så kallad ”Urtext”, vid en uppsättning på Bayerska statsoperan. Det gick bra, för att uttrycka sig milt.

– Mottagandet var översvallande. Jag tror också att folk blev överraskade över att operan var så pass kort, strax över två timmar, så den framförs utan paus. Händelsernas ordningsföljd är koncentrerad och direkt så handlingen rör sig snabbt framåt. Föreställningen togs emot med enormt bifall.

Dess kontext med en social och politisk situation där delar av befolkningen lider medan andra skor sig är ett återkommande element i civilisationens utveckling. De stora och viktiga ämnena är alltid relevanta och i det konstnärliga ifrågasättandet av orättvisor och våld kan man alltid dra nya lärdomar. Då är historien viktig för förståelsen av samtiden.

– Om man talar om samhällelig oro mellan ekonomiska klasser, ifrågasättandet av den moraliska auktoriteten, den politiska auktoriteten, motsättningar mellan religiösa riktningar och upphävandet av samhällsklasser när det gäller omfördelning av makt, så kan man faktiskt säga att operan Boris Godunov också är en skildring av 2000-talet.

STORA SALEN
TORSDAG 2 MARS KL 19:30
LÖRDAG 4 MARS KL 15.00

STOCKHOLMS KONSERTHUS
ONSDAG 8 MARS KL 19.00

Claire Martin

TEXT JOHAN SCHERWIN

Hon är en av Englands främsta jazzsångerskor och bär titeln OBE (Officer of the Most Excellent Order of the British Empire) för sina stora insatser för den engelska jazzen. Till Göteborgs konserthus tar hon den engelske pianisten Garret Williams för ett möte med basisten Martin Sjöstedt och trumslagaren Daniel Fredriksson, "my lovely Swedes" som hon kallar dem.

Kanske kan man likna henne vid en virvelvind. I alla fall i telefon. Hon är väldigt humoristisk och snabb som få att svara på frågor. Det är tidigt på morgonen men samtalet känns mer som ett eftermiddagssnack på den lokala puben. Det är kort och gott avslappnat att vara i hennes sällskap. Rimligen sprider hon den känslan från scen också. Bortsett från ren och skär personlighet har hon en lång och gedigen vana att ta sin publik, kunskaper hon grundade som sångerska på kryssningsfartyget Queen Elizabeth 2.

– Jag kommer ju från arbetarklassen och tyckte att "I got it made" när jag fick jobbet på QE2. Jag var 19 år och hade knappt varit utomlands. Plötsligt fick jag vara med om saker jag bara kunde drömma om. Segla genom Panamakanalen, glida in i New Yorks hamn, se Bermuda närma sig... Magiskt!

Men först och främst blev de två åren till sjöss Claire Martins eget jazzuniversitet.

– Hemma, när jag växte upp, spelade mina föräldrar Ella Fitzgerald på grammofon dag och natt. Så jag kunde verkligen en massa standardlåtar. Men att sjunga dem själv, kväll efter kväll, det ger insikt. Och visst, man arbetar hårt på en båt, men man har massor av tid över också. Så jag följde pappas råd och gjorde "the most of it". Jag spetsade öronen och lyssnade noga på plattor med Sarah Vaughan, Anita O'Day, Carmen McRae – alla.

Kanske inte så konstigt då att Claire Martin under sin 30 år långa och framgångsrika karriär mest blivit förknippad med just standardlåtar.

– Det är inte så att jag inte lyssnar på eller inte sjunger modernare musik, för det gör jag. Men jag insåg tidigt att min röst och mitt sångsätt passar de låtarna bäst. Jag är swingsångerska kort och gott. Så är det bara. Men ge mig en bra, nyskriven låt så sjunger jag den mer än gärna!

Det finns andra skäl för Claire Martin att sätta standardlåtarna i första rummet.

– Hantverket. Låtarna som har överlevt har fantastiskt vackert konstruerade melodier och ackordsgångar. Texterna är utmejslade så att de passar rytm och melodi perfekt och de berättar historier som är öppna för tolkningar. De är som vackra målningar man kan upptäcka något nytt i varje gång man ser dem. Och för mig har de blivit vänner för livet.

Men inte ens ett mästerverk av Cole Porter, Jerome Kern eller Irving Berlin kan stå helt på egna ben.

– Man måste göra något autentiskt av dem! Lägga in något av sig själv så att den inneboende lågan når ut och berör publiken. Så håller man dem vid liv, gör dem till evergreens.

Den engelska jazzscenen beskriver Claire Martin på ett sätt som gör det lätt att dra paralleller till den svenska. Det råder ingen som helst brist på fantastiska musiker, däremot är det glest med spelställen och att kunna försörja sig som jazzmusiker är få förunnat. Själv tycker hon sig ha dragit en vinstlott.

– Förutom att stå på scen leder jag radioprogrammet Jazz Lineup i BBC Radio Three på halvtid sedan 16 år. Det går en gång i veckan och vi är två som delar på jobbet, så jag har tid att göra annat. Vi spelar nya skivor, intervjuar artister, sänder konserter. Kul! Och så håller programmet liv i mitt namn. Även om jag inte stått på scen på ett tag vet alla att jag inte är död. Ha-ha-ha!

Claire Martin står också vid sidan av scen när hon axlar rollen som arrangör av Southcoast Jazz Festival i hemstaden Brighton.

– Vi kör för tredje året nu. Det har gett mig massor av ny kunskap att vara på andra sidan skrivbordet. Sätta samman program, boka artister, skicka kontrakt...

Som om inte allt detta räcker är Claire Martin engagerad i sin 14-åriga dotters basketlag.

– Det blir en hel del skjutsande fram och tillbaka och rätt mycket omplåstring av alla smällar hon får ta. But I guess that's life!

STENHAMMARSALEN
MÅNDAG 6 MARS KL 19:30

Ett filmäventyr

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO MARCO FEKLISTOFF

Nu är den klar, filmmusiken till Victor Sjöströms stumfilmsklassiker *Körkarlen* efter Selma Lagerlöfs roman. Det är första gången *Körkarlen* får sin helt egen musik för stor orkester. Kompositören Mats Larsson Gothe har arbetat under ett halvår med att skriva musiken till filmens alla scener – det finns inte en tyst minut, bara en och annan generalpaus. Hans videorapporter finns på gso.se.

Den gripande, mystiska och dramatiska filmsagan om slumssystemen Edit har fångat biopubliken i snart 100 år. Ska det bli ordning på suputen David Holm, ska den dödssjuka Edit överleva, kan människan ändra sitt självpåtagna eller påtvingade öde och skapa ett nytt liv? Och hur kan man be-veka de mörka makter som styr över liv och död? Detta är teman som återkommer hos Selma Lagerlöf och även fascinerade skådespelaren och regis-sören Victor Sjöström. Deras passion och kreati-vitet förenades i en mästertlig film som också fångat Mats Larsson Gothe i ett starkt grepp. Han har fått nya insikter och erfarenheter vid komponerat av den 106 minuter långa musiken.

– Det viktigaste för mig under arbetets gång har varit den känslomässiga kontakten med filmen. Jag har ibland blivit helt överväldigad, vissa scener griper tag i mitt inre så starkt. Då känner jag att arbetet är meningsfullt och värt all möda. Det har varit ganska tufft och krävt mycket disciplin.

När Mats Larsson Gothe fick uppdraget skaffade han sig snabbt Selma Lagerlöfs roman och läste den

åtskilliga gånger. Sedan letade han upp den senaste, nyrenoverade filmkopian och lärde sig filmen scen för scen. Via filmvetaren Bo Florin fick han också tillgång till originalmanuset som Victor Sjöström skrev på två veckor. Berättelsen och filmen har påverkat honom djupt.

– Ta till exempel en av filmens första scener där fru Holm besöker syster Edit som fått tuberkulos och ligger i sjuksäng. Fru Holm har upplevt så svåra saker att hon närmast gått in i ett apatiskt tillstånd. När hon ser syster Edit är det något som väcks i henne, hennes händer förvandlas till klor och hon tycks skylla olyckan på Edit. Men sedan kommer vändningen när Edit vaknar upp och börjar kyssa fru Holm. Varje gång jag kommer till det stället börjar jag gråta. Syster Edit har blivit någon av en idol för mig.

Mats Larsson Gothe har strävat efter att skapa ett tonspråk som stilmässigt passar filmen och har arbetat med ledmotiv för de olika rollfigu-rerna och för särskilda stämningsslägen. Besätt-ningen är tämligen normal, det han kallar ”Sibelius-orkester” med stråkar, dubbla blås och slagverk.

– Jag är mycket förtjust i det engelska hornet så det har fått framträdande uppgifter i flera passager.

Det finns också vissa referenser till 1920-talets populärmusik där scenerna kräver det. Att an-passa sig till filmens och epokens ramar har inte varit något bekymmer för honom.

– Jag har känt arbetet som oerhört lustfyllt och

Erbjudande!

Som abonnent på
Konserthuset betalar du
320 kr/biljett till konserterna
2-4 feb (ord pris 420 kr).
Bokas i biljettkontoret.

En av filmens första scener där fru Holm besöker syster Edit.

fritt och har inte känt mig begränsad på något sätt. Det tror jag har att göra med att man bara följer med i filmens flöde på något sätt, man tar in filmen, den är så fantastisk i sig. Att känna skådespelarnas uttryck... Victor Sjöström var känd för att allt fanns i skådespelarens ansikte, det var hans signum.

Med sin konstnärligt höga kvalitet och ständigt fängslande ämnen är Körkarlen angelägen även i vår tid, det är Mats Larsson Gothe övertygad om. – De människor vi ser i filmen har samma känslor som vi har i dag. Jag tror inte människan har förändrats på insidan så mycket, hur vi reagerar, hur känslorna driver oss. Vi är ju väldigt känslomässiga varelser. I dag finns det ju krav på oss att vi ska vara så rationella, förnuftiga, effektiva och logiska.

När Selma Lagerlöf skrev sin roman så befann man sig i ett slags gränsland, en brytningstid. Det var en tid då man fortfarande hade mycket kontakt med folktron och Selma Lagerlöf var ju själv väldigt intresserad av spiritism och teosofi. Jag tror att man mycket mer kombinerade den tidens religiösa livs-åskådning med traditioner som vi försökt rensa bort. Ändå behöver vi ju något, speciellt om vi har varit med om svåra saker och söker förklaringar, och det tror jag man var bättre på då. Man såg mycket tydligare det vi kallar det onda och det goda. Så jag tror att om man öppnar sig för innehållet i filmen så kan det bli en väldigt stark upplevelse.

STORA SALEN
TORS DAG 2 FEBRUARI KL 19:30
FREDAG 2 FEBRUARI KL 18:00
LÖRDAG 4 FEBRUARI KL 19:00

DET ÄR I NYANSERNA DET LIGGER

Den tyske barytonsångaren Matthias Goerne gör 60-70 framträdanden varje år, ganska jämnt fördelade mellan opera, konserter och recitaler. Han är efterfrågad av de främsta orkestrarna och viktiga operahusen och är så lyckligt lottad att han kan samarbeta med många av vår tids ledande dirigenter. Så visst blir det krävande roller i operor av Wagner och Alban Berg, men också finstämda sångaftnar när han kan uttrycka minsta nyans med sin röst. Då färger och skuggar han sina toner. – Dessa skuggningar av vokaler är i mitt fall baserade på en grundläggande vokal övertygelse: de tillåter mig att sjunga ett mjukt och svagt legato. För mig är legatot ett transportmedel som inte har några alternativ. Och jag är, jämfört med andra, återhållsam och varsam vad kontraster beträffar, har han berättat i en intervju.

Han berättar målande om olika sångstilar och att han inte är så förtjust i att spotta fram "t:n" eller att rulla med "r:en", även om det finns tillfällen när de krävs i dramat. Uttryck och dynamik påverkas förstås också av de musikaliska omgivningarna. När han ställer sig på podiet är förutsättningarna vitt skilda om det är piano eller orkester som ackompanjerar:

– Jämfört med pianoackompanjemang får jag med orkester ett fantastiskt spektrum av färger att arbeta med, ett slags atmosfär som är svår att

projicera med enbart piano. Å andra sidan har man mindre rörelseutrymme om orkestreringarna är stort upplagda. Då behöver man en erfaren och musikalisk dirigent vid sin sida som kan ackompanjera följsamt och naturligt.

En konsert med Freiburgs barockorkester är kanske den ultimata kompromissen, en mindre orkester som i Bachs falla kan pendla från ett fåtal instrument till tuttin med pukor och trumpet. Att han lagt ner sin själ i Bachs musik är känt sedan länge. Redan för drygt 15 år sedan gav han ut en cd där han sjöng Bach-kantater med Camerata Academica Salzburg och Sir Roger Norrington (Decca), bland annat två av dem han framför med Freiburgs barockorkester när de framträder i Göteborg: Ich will den Kreuzstab gerne tragen (BWV 56) och Ich habe genug (BWV 82). "Han sjunger med oslagbar förfining, smekande tonens skönhet och känslans djup" skrev Musicweb International om framförandet. Och när han 2010 sjöng Bach med sopranen Christine Schäfer och violinisten Hilary Hahn (DG) var Musicweb lika lyrisk: "Goerne har en naturlig och slående förmåga att genomgående kommunicera en djup vördnad för texten".

STORA SALEN
SÖNDAG 12 FEBRUARI KL 18.00

LÖR 7 JAN KL 15.00 Fri entré
FINAL POLSTJÄRNEPRISET
GÖTEBORGS SYMFONIKER
I samarbete med Vänersborgs kommun

TORS 12 JAN KL 19.30
FRE 13 JAN KL 18.00
LÖR 14 JAN KL 19.00
WE COME IN PEACE
GÖTEBORGS SYMFONIKER
& CHARLES HAZLEWOOD
KRISTOFER ENG RADJABI theremin
ORVAR SÄFSTRÖM presentatör

SÖN 15 JAN KL 14.00
SUNE - KAOS I FREDAGSMYSET
arr Lifeline

ONS 18 JAN KL 19.30 Götaplatsfoajén
GÖTEBORGS SYMFONIKERS VOKALENSEMBLE &
ALEXANDER EINARSSON dirigent
STINA EKBLAD recitatör

TORS 19 JAN KL 19.30
VINTERKONSERT
GÖTEBORGS SYMFONIKER & KONRAD VON ABEL
JUN SASAKI cello

LÖR 21 JAN KL 12.00 & 15.00
FAMILJEKONSERT:
BAMSE OCH HÄXANS DOTTER
GÖTEBORGS SYMFONIKER & JOSEF REDIN

SÖN 22 JAN KL 19.30
NYÅRSKONSERTEN 2017
SCHÖNBRUNNS SLOTTSFILHARMONIKER
arr Julius Production AB &
PH Music and Great Entertainment

MÅN 23 JAN KL 19.00
JOHANN STRAUSS CONCERT-GALA
arr Eurospectacles

ONS 25 JAN KL 19.30
FRE 27 JAN KL 18.00
GÖTEBORGS SYMFONIKER & TRULS MØRK cello

LÖR 28 JAN KL 11.00 Götaplatsfoajén
FIKASTRÅKET
Kammarkonsert med musiker ur Göteborgs Symfoniker
i samarbete med Göteborgs Symfonikers Vänner

LÖR 28 JAN KL 18.00 Stenhammarsalen
FADIMEGALAN
arr GAPF

LÖR 28 JAN KL 19.30
SVANSJÖN
arr Highlight Concerts & Julius Production

SÖN 29 JAN KL 18.00 Stenhammarsalen
VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
ROBERT SVÄRD

ONS 1 FEB KL 19.30
VÄSTRA GÖTALANDS UNGDOMSSYMFONIKER
& SIMON PHIPPS

TORS 2 FEB KL 19.30
FRE 3 FEB KL 18.00
LÖR 4 FEB KL 19.00
FILMFESTIVALEN: KÖRKARLEN
GÖTEBORGS SYMFONIKER & KAREN KAMENSEK

SÖN 5 FEB KL 18.00 Stenhammarsalen
KAMMARKONSERT:
GAGEEGO!

MÅN 6 FEB KL 20.00
TIS 7 FEB KL 20.00
LARS WINNERBÄCK
arr United Stage & Frihamnen Event

ONS 8 FEB KL 19.30
GÖTEBORGS SYMFONIKER & ALAIN ALTINOGLU
KLAUS FLORIAN VOGT tenor

TORS 9 FEB KL 19.30
GÖTEBORGS SYMFONIKER & ALAIN ALTINOGLU
BAIBA SKRIDE violin

SÖN 12 FEB KL 18.00 Stora salen
KAMMARKONSERT:
FREIBURGS BAROCKORKESTER

SÖN 12 FEB KL 18.00 Stenhammarsalen
12 PRELUDIER AV MARTIN SKAFTE
JONAS OLSSON piano
arr Martin Skafte

MÅN 13 FEB KL 19.30
ETOILE BALLET GALA
arr Sia Worldstars

FRE 17 FEB KL 18.00
GÄSTSPEL:
KUNGLIGA FILHARMONISKA ORKESTERN
SAKARI ORAMO & ANU KOMSI sopran

LÖR 18 FEB KL 15.00
SPORTLOVSORKESTERN
THORD SVEDLUND dirigent

SÖN 19 FEB KL 18.00
JERRY WILLIAMS
arr Nöjet Konsert & Blixten

MÅN 20 FEB KL 19.30
AMANDA BERGMAN
arr Luger & Woody West

ONS 22 FEB KL 19.30
VALENTINA LISITSA
arr Classical-live

TORS 23 FEB KL 19.30
ELVIS COSTELLO
arr Live Nation & Kulturbolaget

FRE 24 FEB KL 19.30
LISA EKDAHL
arr Live Nation & Kulturbolaget

LÖR 25 FEB KL 19.30
A TRIBUTE TO THE GREAT BIG BANDS
GLENN MILLER ORCHESTRA
arr Artist Management Sweden

TIS 28 FEB KL 18.00 Stenhammarsalen
SIXTENS SEXA
Musorgskijs storslagna opera Boris Godunov.
Föreläsning med Sixten Nordström

TORS 2 MARS KL 19.30
LLOYD COLE
arr Kulturbolaget

TOR 2 MARS KL 19.30
LÖR 4 MARS KL 15.00
GÖTEBORGS SYMFONIKER
GÖTEBORGSOPERANS KÖR
KENT NAGANO
SÅNGSOLISTER

SUNE
15 JAN

NYÅRSKONSERTEN
22 JAN

SVANSJÖN
28 JAN

FADIMEGALAN
28 JAN

LARS WINNERBÄCK
6 & 7 FEB

JERRY WILLIAMS
19 FEB

AMANDA BERGMAN
20 FEB

VALENTINA LISITSA
22 FEB

ELVIS COSTELLO
23 FEB

LISA EKDAHL
24 FEB

SÖN 5 MARS KL 18.00 Stenhammarsalen
KAMMARKONSERT:
MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER
& TRULS MØRK cello

MÅN 6 MARS KL 19.30 Stenhammarsalen
NEFERTITI PÅ KONSERTHUSET:
CLAIRE MARTIN

ONS 8 MARS KL 19.30
GÄSTPEL:
MALMÖ SYMFONIORKESTER & HAN-NA CHANG
CLHOË HANSLIP violin

LÖR 18 MARS KL 15.00
FAMILJEKONSERT: TILL FOTS
MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER

LÖR 18 MARS KL 19.30 Stenhammarsalen
THE MERSEY BEATLES
arr Euroentertain AB

SÖN 19 MARS KL 18.00
TOMMY KÖRBERG & PETER DALLE
arr 2Entertain

ONS 22 MARS KL 19.30
TORS 23 MARS KL 19.30
GÖTEBORGS SYMFONIKER & MARIO VENZAGO
PETER FRIIS JOHANSSON piano

FRE 24 MARS KL 19.30
TOMMY NILSSON
arr United Stage Artist, HitNöje & Kotte Management

LÖR 25 MARS KL 11.00 Götaplatsfoajén
FIKASTRÅKET
Kammarkonsert med musiker ur Göteborgs Symfoniker
i samarbete med Göteborgs Symfonikers Vänner

SÖN 26 MARS KL 18.00
A TRIBUTE TO DIRE STRAITS
– ON THE SWEDISH NIGHT
arr Stella Event

SÖN 26 MARS KL 18.00 Stenhammarsalen
KAMMARKONSERT:
GÖTEBORGS SYMFONIKERS BRASSESEMBLE

MÅN 27 MARS KL 18.00 Stenhammarsalen
RELAXED PERFORMANCE:
GÖTEBORGS SYMFONIKERS BRASSESEMBLE

TIS 28 MARS KL 18.00 Stenhammarsalen
SIXTENS SEXA
Musik och revolution med ryssarna Prokofjev och
Sjostakovitj
Föreläsning med Sixten Nordström

TORS 30 MARS KL 19.30 Stenhammarsalen
VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
ROBERT ROBI SVÄRD

FRE 31 MARS KL 18.00
LÖR 1 APRIL KL 15.00
GÖTEBORGS SYMFONIKER & DMITRIJ KITAJENKO
GÖTEBORGS SYMFONISKA KÖR
AGUNDA KULAJEVA mezzosopran

LLOYD COLE
2 MARS

KÖRBERG & DALLE
19 MARS

THE MERSEY BEATLES
18 MARS

TOMMY NILSSON
24 MARS

A TRIBUTE TO DIRE STRAITS
26 MARS

Relaxed Performance

Upplev Relaxed Performance – en konsertform som utforskar och tillgängliggör. Här är både medverkande och publik med på noterna och alla, oavsett temperament och funktion, är välkomna att ta till sig musiken på sitt eget sätt. Dörrarna står öppna så att man kan lyssna framför scenen eller utanför.

Konserten leds av Emilia Wärff som guidar konsertbesökarna under resans gång. Musiken består av utvalda stycken och satser ur den klassiska musikens rika repertoar spelad av Göteborgs Symfonikers Brassensemble.

STORA SALEN
MÅNDAG 27 MARS KL 18.00

Sportlovsorkestern

Snart är det dags för februaris roligaste begivenhet för unga musiker: Sportlovsorkestern! Då samlas ungdomar för att spela, repa och ge konsert i Göteborgs Konserthus med coacher från Göteborgs Symfoniker.

Många unga, aspirerande musiker har knallat upp för Viktor Rydbergsgatan med instrumentfodralet på ryggen, i regn och snömodd, kanske med lite ilningar i magen inför veckan i Konserthuset då de ska repa med musiker ur Göteborgs Symfoniker och sedan ge konsert med Sportlovsorkestern. Ett tusental sugna musikanter i åldern 14-20 år har passerat revy under mer än 15 år och varje gång förbluffas dirigenten Thord Svedlund:

– Att se hur de utvecklas under de här dagarna från början av veckan till konserten är fantastiskt. Det är helt enormt vilka framsteg de gör, säger han.

I år inträffar avslutningskonserten lördag 18 februari kl 15. Då kommer Thord Svedlund och Sportlovsorkestern att bjuda på ett knippe klassiska godbitar: Wagners Förspel till Mästersångarna, I Bergakungens sal och andra favoriter ur Griegs Peer Gynt, Carmen

svit av Bizet och Johann Strauss Radetzkymarsch – känd över hela världen från nyårskonserterna i Wien. Biljetter 60 kr, köps på gso.se eller i biljettkontoret.

STORA SALEN
LÖRDAG 18 FEB KL 15.00

Hos oss kan du äta med gott samvete

Konserthusets restaurang är sedan tidigare Svanenmärkt och från och med årsskiftet också KRAV-certifierad. Det innebär att verksamheten bedrivs med tanke på miljöns bästa. Inga av restaurangens fisk- och skaldjursrätter innehåller rödlistade arter och både mat och vin är ekologiska i så stor utsträckning som möjligt. KRAV-märket är Sveriges mest kända miljömärkning för mat, uppbyggd på ekologisk grund

med särskilt höga krav på djuromsorg, hälsa, socialt ansvar och klimatpåverkan. Detta gör sammantaget att alla miljömedvetna gäster kan känna sig trygga och bekväma vid ett besök hos oss. Och att maten smakar förträffligt är alltid vårt främsta mål! Mer information finns på: svanen.se samt krav.se.

BOKA BORD 031-726 53 00

ABONNEMANGSKONSERTER

12 JANUARI - 1 APRIL

TONSÄTTARPORTRÄTTET	24	Modest Musorgskij
12, 13 & 14 JAN	28	Göteborgs Symfoniker, Charles Hazlewood & Kristofer Eng Radjab
18 JAN	30	Göteborgs Symfonikers Vokalensemble & Alexander Einarsson
19 JAN	34	Göteborgs Symfoniker, Konrad von Abel & Jun Sasaki
25 & 27 JAN	38	Göteborgs Symfoniker & Truls Mørk
2, 3 & 4 FEB	42	Göteborgs Symfoniker & Karen Kamensek
5 FEB	44	Kammarkonsert: Gageego!
8 FEB	48	Göteborgs Symfoniker, Alain Altinoglu & Klaus Florian Vogt
9 FEB	50	Göteborgs Symfoniker, Alain Altinoglu & Baiba Skride
12 FEB	54	Kammarkonsert: Freiburgs barockorkester
17 FEB	58	Gästspel: Kungliga Filharmonikerna, Sakari Oramo & Anu Komi
2 & 4 MARS	62	Göteborgs Symfoniker, Kent Nagano med flera
5 MARS	70	Kammarkonsert: Truls Mørk & musiker ur Göteborgs Symfoniker
8 MARS	72	Gästspel: Malmö Symfoniorkester, Han-Na Chang & Chloë Hanslip
22 & 23 MARS	76	Göteborgs Symfoniker, Mario Venzago & Peter Friis Johansson
26 MARS	80	Kammarkonsert: Göteborgs Symfonikers Brassensemble
31 MARS & 1 APRIL	82	Göteborgs Symfoniker, Göteborgs Symfoniska Kör, Dmitrij Kitajenko & Agunda Kulajeva

Göteborgs Symfonikers
Vokalensemble 18 jan

Körkarlen
2-4 feb

Truls Mørk
25-27 feb & 5 mars

Baiba Skride
9 feb

Mario Venzago
22 & 23 mars

Modest Musorgskij

Musorgskij lade tonvikt på namnets första stavelse (mo'ssårskij). Familjenamnet stavades ursprungligen utan "g" i olika former och tonsättaren skrev ända in på 1860-talet namnet så. Sina brev undertecknade han ofta Mussorjanin. Förmodligen lades den extra bokstaven till då ursprungsnamnet kunde hänföras till det ryska ordet för "skräp".

Efter fransk-tyska kriget ville han efter 1870 inte längre tala om Petersburg utan sa i stället Petrograd – som före honom Pusjkin och Balakirev. Peter den stores stad, grundad 1703 som Sankt Petersburg, omdöptes till Petrograd 1914, därefter till Leningrad 1924 och 1991 åter till Sankt Petersburg. Tvärtänkaren Musorgskij omdöpte själv staden till Piter, efter holländskans Pieter, inte ofarligt då det kunde spegla tsarkritik av det slag som formulerats på 1860-talet av "narodniks", en socialt medveten medelklassrörelse.

Musorgskij var allt annat än modest. Hans 200 brev beskrivs ofta som oöversättbara. Även ryssar måste ofta, så att säga, översätta dem till ryska. Problemen ligger i hans gammalslaviska ord och lika åldriga grammatik med ursprung i folkdjupen. Lika originell var hans musik, som om han klivit direkt ur den stora ryska litteraturen, särskilt i sina historiska operor och särskilt i Boris Godunov som vi nu äntligen får höra i Göteborg i den rustika originalversionen från 1868-1869.

Vem var då Musorgskij? Han föddes 1839 i byn Karevo där hans mors utblottade bojarläkt (feodaladel) ägde ett gods inte långt från kloster- och fästningsstaden

Pskov med anor från 900-talet. Modern hade lärt honom spela piano när han var sex år. Som tioåring togs han och hans bror in på gymnasium i nuvarande Sankt Petersburg. Vid 13 år fick han börja i tsargardets kadettskola. Samma år debuterade han som tonsättare med en Fänrikspolka för piano.

Den unge officeren var kvinnornas extravagante snobb, i snävast möjliga uniform. Men elegansen skulle förgå. Den som sett Ilja Repins porträtt, i morgonrock med röda uppslag och folkligt broderad skjorta, trodde knappast att han då var bara 42 år, nedsupen med epileptiska anfall. Porträttet hade knappt torkat, när han en vecka senare dog.

Som officer hade han blivit bekant med musikerna Borodin, Dargomyzjskij, Cui, sin blivande lärare Balakirev och bröderna Stasov. I slutet på 1850-talet bildade de en tonsättargrupp som av Vladimir Stasov döptes till "Den mäktiga skaran", eller "De fem". Den var på tvären till det mesta i musiklivet. Våren 1861 greps Vladimir Stasov av polis sedan han avbrutit en Beethoven-konsert med rop om att inte en not till av Beethoven skulle tillåtas – säker på att ha hela publiken med sig i förbudet. Balakirev avsåg sig ledarskapet för hela gruppen sedan fyra av dem börjat ägna sig åt opera.

Gruppen var synnerligen brokig. Den bildades av den eldfängde och dominante tonsättaren och dirigenten Milij Balakirev (1837–1910), kemiprofessorn Alexander Borodin (1833-1887), kritikern och fästningsingenjören Cesar Cui (1835–1918), officeren och tjänstemannen ►

Modest Musorgskij (1839-1881) och yngste medlemmen, marinofficeren och militärmusikinspektören Nikolaj Rimskij-Korsakov (1844–1908). Nära gruppen stod tonsättaren och pianisten Alexander Dargomyzjskij (1813-1869) samt konst- och musikkritikern Vladimir Stasov (1824–1906).

Men redan 1858 lämnade 19-årige Musorgskij officerstjänsten efter ett psykiskt sammanbrott. Han skyllde på sitt onanerande, sin ständiga upphetsning, sin fruktansvärda drift att vilja veta allt, sin överdrivna

självkritik och sitt svärmeri för Lord Byrons Manfred. Efter några badkurer för han till Moskva för att bli musiker. Där mötte han mentorn Rimskij-Korsakov som

såg hans särart, trots ”absurd, inkonsekvent harmonik, ful stämföring, ologiska modulationer och en hopplös teknisk förmåga”. Rimskij-Korsakov erkände för övrigt sin egen begränsning när han sedan lämnade ”De fem”:

”Jag var en diletter som inte kunde någonting alls. Det medger jag öppet inför hela världen. Jag var ung och självmedveten. Självförtroendet sporrades av anbudet att bli kompositionsprofessor. Då var jag inte ens i stånd att anständigt harmonisera en koral, hade inte skrivit en enda kontrapunkt och om fugor hade jag bara en dunkel aning. I mina stycken strävade jag omedvetet efter renare och korrekt stämföring, som jag fann intuitivt och på gehör. Mina begrepp om musikalisk form, särskilt om ronden, var helt förvirrade.” Sådana var nästan alla i gruppen, särskilt Musorgskij.

Efter förlusten av familjegodset tvangs Musorgskij till arbete som tjänsteman, från 1863 i kommunikationsdepartementet och från 1869 i skogsvårdsdepartementet. 1874 återvände han till Sankt Petersburg där operan Boris Godunov (1868–69) kom att uruppföras och bland annat Tavlors på en utställning skrevs. Han dog isolerad och utfattig i mars 1881.

Brygden av brushuvuden i ”De fem” var explosiv i en tid av liberalisering, sociala reformer och kulturell uppblomstring i västeuropeisk romantisk anda. Därtill revolutionär patriotism och aggressiv utrikespolitik, särskilt när i mars 1861 livegenskapen i landet upphävdes. 47 miljoner livegna bönder skulle slussas in i ny

existens, knappast ännu fria, men stödda av frihetlig litteratur som Gontjarovs roman Oblomov och Alexander Pusjkins versroman Eugen Onegin – dock inför irriterat motstånd från stora delar av adeln och byråkratin. Idéer och planer bubblade som i en sjudande gryta.

Bäst att här ge Musorgskij själv ordet, i en bekännelse som blivit nästan aforistisk:

”Livet kallar mig till nya musikaliska uppgifter, till omfattande musikalisk verksamhet. Nu gäller det att

fortsätta på denna goda väg, längre och ständigt längre. Vad jag skapat är förstått. Nu strävar jag med stor iver mot nya stränder i denna hittills strandlösa konst. Att outtröttligt, utan

fruktan och oförvillat söka dessa stränder för att ge foten fäste i det förlovade landet – det är en oerhörd och fascinerande uppgift.”

Han trodde sig nå ett viktigt mål i sitt ”musikaliska folkdrama” Chovansjtjina, än större tänkt än Boris Godunov, och än hårdare behandlat av Rimskij-Korsakov. Denne strök över 800 takter, därav en hel akt, för att göra det mer ”kultiverat”. Verket låg ofullbordat vid Musorgskijs död och förkastat av Kejsarliga teatern i Sankt Petersburg som fått nog av revolutionära folkoperor. Den sattes upp, kraftigt beskuren, av en amatörtrupp 1886, före Mariinskjteaterns egentliga premiär med den berömde bassångaren Fjodor Sjaljapin 1911. Denne vägrade dock sjunga annat än Rimskij-Korsakovs version, utom finalen som Stravinsky skrivit efter Musorgskijs egna skisser. Operan skildrar uppror, mordplaner, religiös splittring och strider om tronen, allt samlat till några få dagar under Peter den store, som till sist, 1698, lät halshugga 2000 oppositionella och paramilitära ”streltser” (adelns vaktmän) på Röda torget i Moskva.

Som hans främsta storverk skulle omsider Boris Godunov erkännas. Först efter lång väntan på tillstånd från tsarens censur sattes den upp i januari 1874 – efter ett år av prov och repetitioner av olika avsnitt. På klaverutdraget var stycket tillägnat ”Er alla som med goda ord och välvilligt bistånd lätit mig förverkliga idén som är min grund till Boris Godunov.” En vecka senare lade han till orden: ”Jag uppfattar folket som en övergripande person, besjäl av en enda idé. Den är

min uppgift. Jag har försökt genomföra den i operan.” Vid uruppförandet på Mariateatern i Petersburg skulle fyra damer, däribland Stasovs dotter, på estraden ge en lagerkrans till tonsättaren. Teaterledningen vägrade för att inte kränka dirigenten Eduard Nápravník. Överlämnandet gömdes bort i kulisserna. En rasande Musorgskij ”spydde gift och galla” i pressen, desto mer sedan kollegan Cui gjort sig lustig över damernas uppvaktning i sin delvis nedgörande recension. Där stod: ”Boris har två misstag, de sonderhackade recitativet och musikidéernas isolering, så att operan bitvis får potpurriartad karaktär.” Om köravsnittet i finalens revolutionsscenen skrev Cui: ”Första temat är kraftfullt och manligt, det andra däremot pipigt och pladdrigt”, dessutom med fotnoten: ”I våra ringdanser piper kvinnor nästan jämt.” Cuis slutkläm lød: ”Operans

huvudsakliga fel är i huvudsak omognad, att tonsättaren inför sig själv inte är sträng och kritisk nog, med slapp självbelåtenhet och brådstörtat komponerande som resultat.”

Först en ny tonsättargeneration – från Ravel och Debussy till Stravinsky, Prokofjev och Janáček – insåg Musorgskijs betydelse. Att hans original-Boris väcktes till nytt liv i Leningrad den 16 februari 1928 skedde på initiativ av Lenins kulturminister Anatolij Lunatjarskij, senare driven i offentlig landsflykt av Stalin. I en essä 1926 hade han velat ersätta Rimskij-Korsakovs ”atlas och siden” med originalets medkänsla med de förtryckta och förbittrade: ”Det är vår samhällsplikt att gå tillbaka till Musorgskijs ursprung, utrensats av censuren, förfinat av annan mästares elegans, försvagat och förkastat.”

ROLF HAGLUND

STORA SALEN

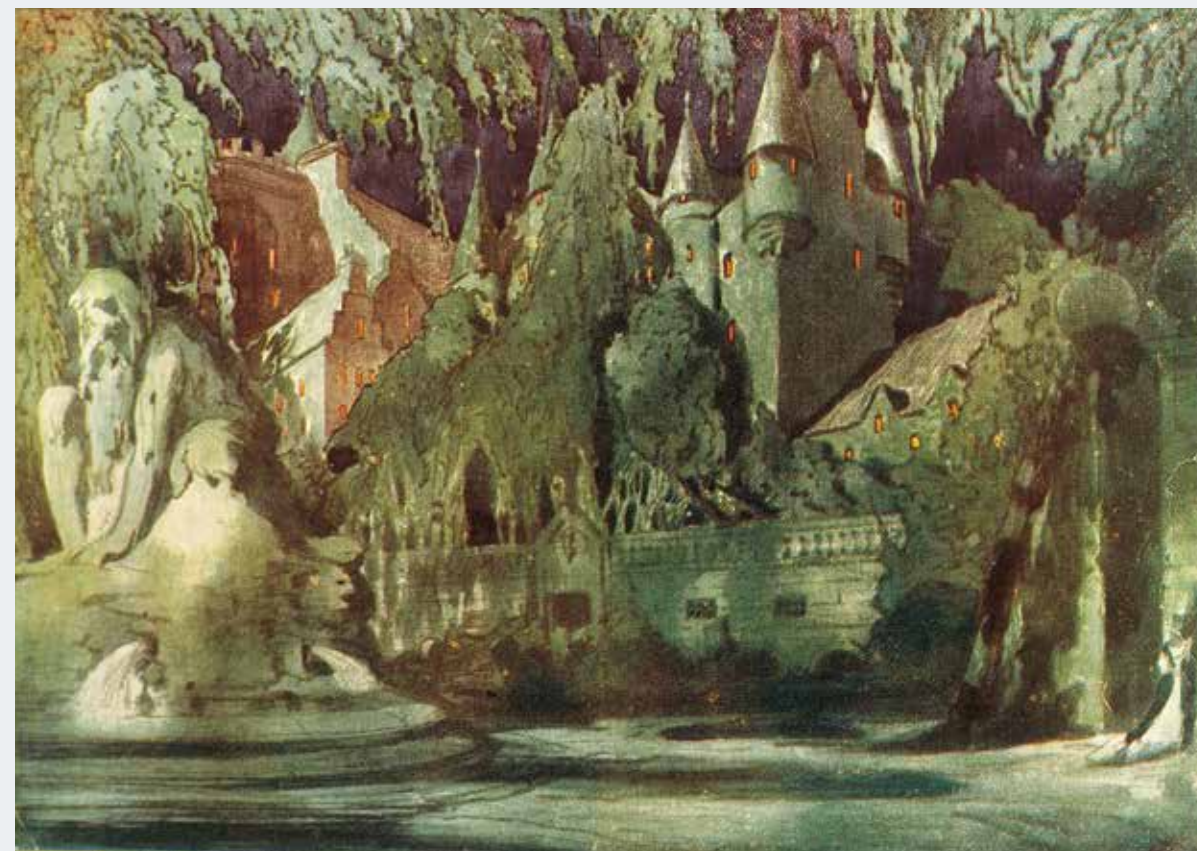
TORSdag 2 Mars kl 19.30

LÖRdag 4 Mars kl 15.00

STOCKHOLMS KONSERTHUS

ONSdag 8 Mars kl 19.00

Kulis till akt 2 av Boris Godunov, akvarell av Leon Bakst (1913).

TORS DAG 12 JAN KL 19.30
FREDAG 13 JAN KL 18.00
L S LÖRDAG 14 JAN KL 19.00

WE COME IN PEACE

R STRAUSS INLEDNING TILL ALSO SPRACH ZARATHUSTRA
PHILIPS BATTLESTAR GALACTICA THEME UR BATTLESTAR GALACTICA
HARNELL OPENING TITLES / DONOVAN LOOKS UP UR V
SILVESTRI BUILDING A TRAP / MAIN THEME UR PREDATOR
O'DONNELL UNFORGOTTEN / MAIN THEME UR HALO
McCREARY THE SHAPE OF THINGS TO COME / KARA'S COORDINATES UR BATTLESTAR GALACTICA
WILLIAMS ADVENTURES ON EARTH UR E.T.
TIOMKIN PLASMA NO 1 UR THE THING FROM ANOTHER WORLD
HERRMANN SVIT UR THE DAY THE EARTH STOOD STILL
PAUS
HORNER MAIN THEME / BISHOP'S COUNTDOWN UR ALIENS
HORNER/GOLDSMITH STAR TREK II THE WRATH OF KHAN / THE NEXT GENERATION – MAIN THEME / MAIN TITLE
NEWMAN SVIT UR SERENITY
SANGER/GOVETT SVIT UR WING COMMANDER
HORNER THE DESTRUCTION OF HOMETREE UR AVATAR
WILLIAMS PRINCESS LEIA'S THEME / THRONE ROOM & END TITLE UR STAR WARS

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT CHARLES HAZLEWOOD
KRISTOFER ENG RADJABI theremin
ORVAR SÄFSTRÖM presentatör

Konsertmästare Justyna Jara

Konserten beräknas pågå ca 2 timmar inklusive paus

Spänn fast säkerhetsbältet och koppla in hyperdriven. Årets stora populärkulturella upplevelse tar dig med på en resa i ljusets hastighet, mot oändligheten och vidare!

We Come in Peace är en konsert som spänner över mediegränserna. I stället för att fokusera på musik från antingen film eller spel sätts lasersiktet på science fiction som genre, om det så rör drömmen om intelligent liv på

fjärran planeter, episka rymdkrig eller fruktansvärda galaktiska monster.

Musiken är hämtad från de mest älskade filmerna, tv-serierna och spelen med rymdtema – Star Wars, Avatar, Aliens, Star Trek, Halo, Battlestar Galactica, E.T. och många fler. Den mytomspunna thereminen har förstås sin givna plats i konserten. Inget instrument förknippas så starkt med flygande tefat som just thereminen. Dess spöklika ljud har en central roll i musiken från The Day The Earth Stood Still och The Thing From Another World, bägge från 1951.

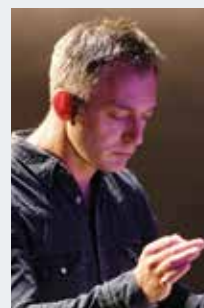
Konserten är resultatet av en livslång dröm hos filmkännaren och science fiction-älskaren Orvar Säfström, som här tar med publiken bortom stjärnorna och in i musikens utomjordiska världar.

ORVAR SÄFSTRÖM

Presentatören Orvar Säfström är kanske mest känd som före detta programledare för Filmkrönikan, men han är verkligen en mångsysslare. Han är skribent, debattör och föreläsare om populärkultur. Han har tilldelats såväl Video-

branschens hederspris som SVEROKs "Årets spelare". Han har lett ett spelseminarium i Riksdagshuset, varit avslutande talare vid flera internationella mediakonferenser och skrivit två böcker om 1980- och 1990-talens rollspelsvåg i Sverige. I den symfoniska världen är Orvar Säfström Skandinavien ledande producent av konserter med musik hämtad från populärkulturen.

CHARLES HAZLEWOOD

Den brittiske dirigenten Charles Hazlewood har utvecklat en internationell karriär där han dirigerat orkestrar som Philharmonia Orchestra, Själlands symfoniorkester, Danska Radions symfoniorkester, Sveriges Radios symfoniorkester, Malmö symfoniorkester och Concertgebouw orkester. Han har dirigerat Göteborgs Symfoniker två gånger tidigare, 2010 och 2014 (dataspelskonserten Score).

Charles Hazlewood har skrivit, presenterat och dirigerat ett flertal filmer om musik för BBC och Channel Four och har vunnit Sony-utmärkelser för sina radioprogram i BBC Radio 2 och 3. Han har dirigerat över 100 uruppföranden och samarbetat

med så vitt skilda musiker som Wyclef Jean, Professor Green, Goldie, Nigel Kennedy och Steve Reich. Han var också den förste dirigent som ledde en orkester vid den världsberömda Glastonburyfestivalen, världens största rockfestival.

Han skrev och dirigerade musiken till filmen Carmen med sydafrikanska artister som sjöng på xhosa, en film som vann en gyllene björn vid Berlins filmfestival. Hans version av Gays Tiggaroperan valdes av The Guardian ut till en av 2015 års tio bästa shower.

2012 grundade Charles Hazlewood British Paraphil Orchestra, världens första orkester där medlemmarna har funktionsnedsättningar, som spelade vid London Paralympics. Orkestern har därefter spelat i Buckingham Palace och turnerat i Mellanöstern.

KRISTOFER ENG RADJABI

Mångbegåvade Kristofer Eng Radjabi har arbetat som kompositör och musiker i de flesta genrer. Allt från konstmusik, jazz och rock till elektronisk musik, världsmusik och musikal. Bland hans senaste större kompositioner finns musiken Robin Hood på

Kastellet och Eldmässan – en mäsas för kör, theremin, slagverk, orgel och piano. Thereminen upptäckte han via bandet Brighteye Brison där Kristofer Eng Radjabi är basist, sångare, låtskrivare samt thereminist. Han medverkade på det instrumen-

tet när We Come in Peace gjordes på konserthuset i Stockholm. I dag driver han sitt eget företag Elias Software som lanserat en adaptiv spelmusikmotor konstruerad av Kristofer Eng Radjabi. Han föreläser också om adaptiv musik på flera håll i världen. Bernard Herrmann, berömd filmmusikkompositör, sade en gång att "filmen är vår tids scen", en beteckning som Kristofer Eng Radjabi lika gärna använder för dataspel där symfonisk musik har en bärande funktion. Han stortrivs med att arbeta inom denna växande musiksektor som förvaltar arvet från konstmusiken och filmmusiken.

Läs mer på sid 100

Image used by kind permission of Microsoft

ONSDAG 18 JAN KL 19.30

KÖRKONSERT Götaplatsfoajén

NØRGÅRD VINTERSALME 9 min

LAURIDSEN MIDVINTERSÅNGER 18 min

POULENC UN SOIR DE NEIGE, SATS 1 OCH 2 3 min

GÖTEBORGS SYMFONIKERS VOKALENSEMBLE

DIRIGENT ALEXANDER EINARSSON

ERIK RISBERG piano

STINA EKBLAD recitatör

NYINSATT
KONSERT!

Fri entré,
platsbokning

PER NØRGÅRD (f 1932)
VINTERSALME

Per Nørgård är den danska musikens grand old man och han har en enorm produktion av verk i alla genrer, inte minst vokala. Vinterpsalmen från 1976/1984 hör till en grupp mycket melodiska och polyfona stycken som skapades ungefär samtidigt med hans tredje symfoni och de bygger alla på dikter som ingår i Ole Sarvigs samtidigt enkla men högtidliga hymnsamling Året. I Vintersalme befinner vi oss i en melodiskt färgsprakande blomsterträdgård. Per Nørgård använder sig här av sin typiska evighetsserie vilken skapar märkliga men sångbara melodier. Per Nørgård har själv sagt om detta verk att på samma sätt som vi samtidigt lever i en mångfald av snabbt och långsamt knyts melodierna i Vintersalme samman. Han har förvisso rent tekniskt inspirerats av de finurliga körmästarna från renässansen, men musiken klingar helt nutida.

MORTEN LAURIDSEN (f 1943)
MID-WINTER SONGS
Lament for Pasiphaë
Like Snow
She Tells Her Love While Half Asleep
Mid-Winter Waking
Intercession in Late October

Namnet till trots är Morten Lauridsen en av de mest uppmärksammade och älskade amerikanska tonsättarna av i dag, och i synnerhet många av hans körverk har kommit att höra till körmusikens

standardrepertorar. Han har skrivit många flersatsiga körcykler, av vilka de fem Midvintersångerna skrevs 1980 till dikter av Robert Graves och beställdes av University of Southern California där Morten Lauridsen är chef för kompositions fakulteten. Den något dissonanta tonen och de skiftande fraslängderna kan ibland leda tankarna till Benjamin Britten, men Lauridsen är mer traditionell.

FRANCIS POULENC (1899-1963)
UN SOIR DE NEIGE
Le feu
Un loup

Även om Francis Poulenc var den ledande rösten i den franska tonsättargruppen Les Six, känd för att ställa alla vedertagna begrepp på huvudet i sin småfräckt ironiska Paris-stil, så har han också blivit känd för att ha komponerat underbart känslig sakral körmusik. Bland hans många körverk lägger man gärna märke till flera med texter av den surrealistiske poeten Paul Eluard – upphovsman till såväl Sept Chansons, som Figure humaine och de fyra sånger som i original ingår i Un soir de neige, en liten kantat med vintern som tema. Denna "snöiga afton-musik" uruppfördes den 21 april 1945 under en Concerts de la Pléade i Paris. Vi hör de två första sångerna. Den första är en återhållen åkallan om lindring av människans nöd, och den andra en påminnelse om alla fallgropar vi ställs inför innan det oförklarliga slutet infinner sig.

STIG JACOBSSON

GÖTEBORGS SYMFONIKERS VOKALENSEMBLE

Nybildade Göteborgs Symfonikers Vokalensemble består av tolv skickliga, hängivna och yrkesverkssamma sångare som kommer att utgöra en aktiv kärna i Göteborgs Symfoniska Kör med ambitionen att utforska körsångens konstnärliga möjligheter. Vid denna konsert sjunger Göteborgs Symfonikers Vokalensemble stycken med vintertema: vi får möta vinterns karghet som en symbol för livets slut men

också den gnistrande nysnön i solen som skänker livet ny kraft. Nørgårds tidlösa harmonier, Lauridsens jublande vinterupplevelser och Poulencs poetiska "En snöig kväll" får extra lyster i samspelet med skådespelaren Stina Ekblad som länkar samman programmet med texter av Paul Eluard, Ole Sarvig och Robert Graves.

STINA EKBLAD

Skådespelaren Stina Ekblad tillhör Dramatens fasta ensemble. Hon är född i Finland, utbildades vid Odense Teaters elevskola 1972–1975 och kom till Stockholms stadsteater 1980. Där medverkade hon bland annat i *Som ni vill ha det* i regi av John Caird. Stina Ekblad tilldelades Svenska Dagbladets Thaliapris 2006 för sin rollprestation i *Fedra* på Dramaten. Stina Ekblad har medverkat i en lång rad produktioner inom radio, tv och film, bland annat *Fanny* och *Alexander* i regi av Ingmar Bergman, *Ormens väg* på

hälleberget i regi av Bo Widerberg och *Pensionat Oskar* i regi av Susanne Bier. Hon är ofta verksam med recitation av lyrik och sammanställde 1994 en cd med dikter av Edith Södergran. Hösten 1998 framförde hon den uppmärksammade monologen *Lukasevangeliet* på Orienteatern i Stockholm och på turné. Stina Ekblad har framträtt med Göteborgs Symfoniker vid flera tillfällen, senast 2007 då hon medverkade i framförandet av Mendelssohns *En middommarnattsdröm* med Mario Venzago som dirigent.

ERIK RISBERG

Symfonikernas pianist Erik Risberg har varit fast anställd i orkestern sedan 1995 men redan i början av 1980-talet började han arbeta regelbundet med Göteborgs Symfoniker. Som orkesterpianist spelar han inte bara stämmor i orkesterverk som Stravinskys *Petrusjka* och Sjostakovitjs femte symfoni, utan också orgel, cembalo och synthesizer när så krävs. Erik Risberg är också pianist vid repetitionerna med Göteborgs Symfoniska Kör och framträder regelbundet som kammarmusiker. Sedan tre decennier har han en pianoduo ihop med Bengt Forsberg. De framträdde senast 2016 i Göteborgs Konserthus då de bland annat spelade Busonis stora *Fantasia contrapuntistica* samt stycken av Chaminade och Chabrier. 2012 var Erik Risberg solist med Göteborgs Symfoniker i Gerald Finzis *Eclogue* för piano och orkester. Erik Risberg undervisar också i musikalisk gestalt-

ning på Högskolan för scen och musik i Göteborg och ger sedan flera år introduktioner inför Symfonikernas konserter.

ALEXANDER EINARSSON

Sedan 2015 är Alexander Einarsson kormästare för Göteborgs Symfoniska Kör. Han är utbildad organist vid Musikhögskolan i Malmö och har solistexamen i kördirigering från det Kongelige Danske Musikkonservatorium med studier för professor Dan-Olof Stenlund. Alexander Einarsson har också ägnat sig åt studier i Paris för Laurence Equilbey och Denis Rouger samt deltagit i mästarklasser och kurser för dirigenter som Michael Gläser, Stefan Parkman, Stephen Cleobury och Helmut Rilling.

Alexander Einarsson är sedan 2010 anställd som kördirigent och organist i S:t Petri kyrka i Malmö och är där konstnärlig ledare för ungdomskören SPUK och kammarkören Petri sångare, en ensemble han konserterat och turnerat med både i Sverige och utomlands och som också medverkat i radio och tv.

Som dirigent har Alexander Einarsson bland annat arbetat med Uppsala akademiska kör, Lunds vokaleensemble, Ars Nova Copenhagen, Gächinger Kantorei Stuttgart och Malmö kammarkör.

2008 bildade han stråkorkestern Malmö kammarkör, en professionell orkester med tolv musiker. Han har också dirigerat Malmö symfoniorkester,

Malmö barockorkester och Malmö sinfonietta. Vid de internationella Grand Prix-tävlingarna i körsång i maj 2015 i Tours, Frankrike, fick Alexander Einarsson festivalens dirigentpris till minne av Arthur Oldham.

TORS DAG 19 JAN KL 19.30

MOZART SYMFONI NR 35 "HAFFNERSYMFONIN" 18 min

BRUCH KOL NIDREI 10 min

PAUS

BRAHMS SYMFONI NR 2 39 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT KONRAD VON ABEL
JUN SASAKI cello

Konsertmästare Per Enoksson

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791)
SYMFONI NR 35 D-DUR "HAFFNERSYMFONIN"
Allegro con spirito
Andante
Menuetto
Presto

Nära gamla bron i Salzburg börjar den gränd som idag heter Siegmund Haffnergasse – en välsignad gågata uppkallad efter köpmannen Haffner (1699-1772) som drev ett framgångsrikt handelshus. Sonen, också döpt till Siegmund, var jämnårig med Wolfgang och dog ännu yngre. Haffner junior var en givmild man med begränsat intresse för affärer – men desto större för musik.

Två gånger beställde han serenader av Mozart: när en av hans systrar gifte sig sommaren 1776 ("Haffnerserenaden" K 250) och när han själv adlades sommaren 1782. Det vi kallar Haffnersymfonin är ett utdrag ur den andra serenaden från 1782. Mozart skrev den i Wien efter ett nödrop från pappa Leopold i Salzburg. I svarsbrevet suckar Wolfgang över allt annat som måste göras, men han åtar sig att natt-jobba och skickar partituret bit för bit så att de kan börja skriva ut stämmorna uppe i bergen. Sedan fattas det några brev i korrespondensen så eftervärlden har undrat om han verkligen blev färdig i tid.

Fram på hösten börjar han i alla fall att fråga efter Haffnermusiken eftersom han tänker ge konserter i fastan. När noterna äntligen kommer skriver han: "Den nya Haffnersymfonin har verkligen överraskat mig – eftersom jag inte hört ett ord mer om den – den måste sannerligen ha gjort ett starkt intryck!"

Han hade alltså glömt sommarens snabbskrivna toner och blivit glatt överraskad över att de var så bra. Haffnersymfonin kom som sagt att ingå i en konsert som blev en stor succé på Hovteatern 22 mars 1783. Mozart var extra nöjd med att kejsaren stannat konserten ut – och betalat hela 25 dukater.

INGEMAR VON HEIJNE

MAX BRUCH (1838-1920)
KOL NIDREI OP 47
Adagio ma non troppo. Un poco più animato

Max Bruch må vara mest känd och älskad för sin violinkonsert i g-moll, men på hans opuslista hittar man såväl många större verk (bland dem ytterligare två violinkonserter, tre symfonier, och stora oratorier) liksom en rad mindre, solistiska verk av vilka Kol nidrei hör till de vackraste och mest spelade.

1880 utsågs Max Bruch till dirigent för Liverpools filharmoniska orkester och där uruppfördes det just avslutade verket Kol nidrei med Robert Hausmann som cellosolist. Denne Hausmann spelade också cellostämman när Johannes Brahms dubbelkonsert uruppfördes, tillsammans med Joseph Joachim som spelade violinstämman. De var också båda medlemmar av den berömda Joachimkvartetten.

Verket blev så populärt att Bruch såg sig tvungen att leverera ett stort antal versioner av musiken för olika solister, däribland violin eller kontrabas ackompanjerade av orkester, piano eller orgel. Men celloversionen är den ursprungliga och tonsättaren sa sig ha varit angelägen om att efterlikna den

mänskliga rösten. Ett par år efter fullbordandet skrev Bruch själv några rader om styckets teman:

"Båda melodierna är av högsta kvalitet. Den första är en uråldrig hebreisk sång om botgöring och den andra, i verkets mellandel, är den rörande och i sanning magnifika sången "Oh gråt över dem, som gråt vid Babels flod". Jag blev bekant med båda melodierna i Berlin där jag ofta kom i kontakt med Israels barn."

Bönen Kol nidrei är en försoningsbön som förekommer under högtiden Yom kippur. Självt menade Bruch att han snarare svarat för ett snabbt hopkommet arrangemang än en egen komposition, men han har stuvat om melodierna och försett dem med pauser som suckar. Han tillhörde inte själv den judiska tron men har levt sig in i den judiska gudstjänsten där solisten träder fram som kantor och intonerar melodin med allvar och glöd. Bruch kontaktade faktiskt en kantor för att få rätt stämning. Längre fram, i Un poco più animato, växlar musiken till dur och där skapar orkestern en romantisk väv kring solistens funderingar.

STIG JACOBSSON

JOHANNES BRAHMS (1833-1897)
SYMFONI NR 2 D-DUR OP 73
Allegro non troppo
Adagio non troppo
Allegretto grazioso (Quasi andantino)
Allegro con spirit

Det var inte självklart och enkelt för den tidigt etablerade tyske tonsättaren Johannes Brahms att komponera symfonier. Han hade en fot kvar i wienklassicismen, var inte så intresserad av att förändra och modernisera sitt tonspråk och var en stor beundrare av Beethoven. Det sägs att han kände dennes "ryggsäck" som en belastning. Att det inte fanns mera att göra efter dennes "nia". Men Brahms var inte reaktionär, bara oerhört mån om sin personliga stil och tekniska skicklighet i allt han skapade. Han gav inte sina verk berättande titlar, han ansåg att instrumentalmusik skulle vara musik och ingenting annat. Först vid 43 års ålder - efter stora framgångar med pianoverk (solostycken och första pianokonserten), solosånger och körkompositioner (Ein deutsches Requiem med flera) och kammarmusik – fullbordade han 1876 sin Symfoni nr 1, som han arbetat med i över 20 år.

För Symfoni nr 2 behövde han betydligt kortare tid, sommaren 1877 i det idylliska Pörtlachach vid Wörthersee i Österrike. Om denna lugna och vänliga miljö inspirerade honom eller om han var inne i en harmonisk fas av livet ändå, vet man inte. Hans andra symfoni kallas dock ofta för "Brahms pastoralsymfoni". Den är betydligt ljusare och mera optimistisk än den första, även om han själv – säkert med glimten i ögat – skrev till en god vän att det var "det sorgligaste han skrivit". Visst finns det stråk av vemod även i denna symfoni, särskilt i den långsamma andra satsen, men tonarten D-dur talar sitt språk och flera influenser från ländler och annan tysk och österrikisk folkton ger musiken en gladare och festligare karaktär. Hans käraste väninna Clara Schumann beskrev i sin dagbok hur Brahms spelat musiken för henne på piano: "Den här symfonin kommer att bli mera framgångsrik än den första och dess genialitet och Brahms fantastiska hantverk kommer även att göra intryck på musikerna." Uruppförandet ägde rum 30 december 1877 i Wien med Hans Richter på dirigentpulten och symfonin gjorde mycket riktigt succé - så uppskattad blev den att tredje satsen repriserades.

Första satsen inleds av tre toner i cello- och basstämmorna, som återkommer likt ett motto genom hela symfonin i olika instrumentkombinationer och förvandlingar. Två huvudteman dominerar satsen, det första introduceras genast i horn och stråkar, det andra är mycket "brahmskt", byggt på folkmusik. Det har stor likhet med hans kända sång Wiegenlied.

I andra satsen introduceras dess drömmande och vemodiga dubbeltema i cello- och träblåsarstämmorna med ett mörkt, stämningsfullt tonspråk, som behärskar hela satsen med avbrott för ett ljusare, snabbare och kraftfullare mellanavsnitt.

Tredje satsen har en lätt och luftig intermezzo-karaktär och är den sats som närmast ger symfonin dess pastorala karaktär med bland annat en folklig träblåsmelodi till pizzicato i cellostämman.

Fjärde satsen är mera kraft- och glansfull med vissa marschliknande avsnitt även om den inleds allvarligt, "mystiskt" lågmält. Formellt är satsen komplicerat uppbyggd med influenser från Johann Sebastian Bachs kontrapunktik, Haydn, Beethoven och ungersk folkton. Flera motiv från de tidigare satserna dyker upp, liksom mottot från första satsens inledning. Efter ett lugnare avsnitt slutar symfonin jublande och livsbejakande i en storartad stegring.

GUNILLA PETERSEN

KONRAD VON ABEL

Dirigenten Konrad von Abel grundade 1991 Münchens Monteverdikör och är sedan dess chefsdirigent för den välrenommerade kören som turnerat i stora delar av Europa. 2004-2006 var han chefsdirigent för symfoniorkestern vid Nationalkonservatoriet i Bordeaux. Konrad von Abel inledde sin musikutbildning som medlem av gosskören Hymnus i Stuttgart. Vid 17 års ålder mötte han Sergiu Celibidache vars sätt att musicera influerade honom starkt. Konrad von Abel studerade sedan piano och musikteori vid musikhögskolan i Stuttgart där han tog examen 1983. Under denna tid var han också student vid Sergiu Celibidaches mästarklasser i dirigering och musikalisk fenomenologi. 1986-1989 studerade han filosofi och musikvetenskap vid Münchens universitet. Under sin tid som konstnärlig assistent hos Sergiu Celibidache och Münchens filharmoniker 1986-1996 var han ansvarig för Sergiu Celibidaches dirigeringsklasser

och han fick alltfler dirigeringsuppdrag. Han bjöds in till Palermos symfoniorkester, Münchens filharmoniker, Berns symfoniorkester, Baris symfoniorkester, Alessandro Scarlatti-orkestern i Neapel samt andra orkestrar i Tyskland, Italien, Schweiz, Finland, Tjeckien, Rumänien, Venezuela, Filippinerna och Japan.

För att kunna skapa de arbetsvillkor hans musikinriktning kräver startade Konrad von Abel en akademi för musik och fenomenologi i Frankrike. Tillsammans med Orchestre des Régions Européennes, grundad 1999, har han med stor framgång framträtt i Frankrike, Mexiko och Tyskland. Han leder också seminarier och workshops om musik och fenomenologi i Paris och Madrid samt i dirigering i München, Barcelona och Bukarest. Konrad von Abels mästarklasser i dirigering i Frankrike, Tyskland och Tjeckien inkluderar deltagare från stora delar av världen.

JUN SASAKI

"Den brittiske cellisten Jun Sasaki hade en klar, klangfull ton i Bachs första cellosvit... hans frasering var silkeslen och intonationen felfri..." (The Strad)

Jun Sasaki föddes i London av japanska föräldrar. Redan när han var tolv år bestämde han sig för en bana som cellist och började på Yehudi Menuhin School i London. Sedan dess har cello tagit honom till stora delar av Europa och utanför som solist, kammarmusiker och sedan några år tillbaka som orkestermusiker och alternerande stämledare i Göteborgs Symfoniker. Jun Sasaki studerade för Thomas Carroll vid Royal College of Music i London med stöd av Fleming-stipendiet och Stipendiatstiftelsens fond. Han mottog också stipendier från Musikernas välgörenhetsfond, Martin-stipendiefonden liksom Pierre Fournier-stipendiet. Bland priser han erhållit finns Anne Shuttleworth-priset för bästa soloframförandet på cello vid Royal College of Music, Royal Overseas League String-priset samt andrapriset och specialpriset vid den internationella Antonio Janigrotävlingen i Kroatien. Jun Sasaki var också finalist vid BBC Young Musician-tävlingen 2008.

Jun Sasakis nordiska äventyr inleddes när han genomförde sin masterutbildning för Truls Mørk vid Norges musikhögskola i Oslo. 2014 tog han sin examen och flyttade omgående över gränsen till Sverige och tjänsten hos Göteborgs Symfoniker. Han spelar på ett instrument byggt 2006 av Jürgen Manthey i Leipzig, Tyskland.

L S ONSDAG 25 JAN KL 19.30
M S FREDAG 27 JAN KL 18.00

TJAJKOVSKIJ SOUVENIR DE FLORENCE 36 min

PAUS

BOCCHERINI UR NATTVAKTEN I MADRID 6 min
CELLOKONSERT G-DUR 18 min

PIAZZOLLA LIBERTANGO 6 min

VILLA-LOBOS PRELUDIO UR BACHIANAS
BRASILEIRAS NR 1 5 min

SOLLIMA VIOLONCELLES, VIBREZ! 10 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
KONSTNÄRLIG LEDARE OCH
SOLIST TRULS MØRK cello

Konsertmästare Per Enoksson
Staging Helena Röhr

Introduktion en timme före konserterna med Johan Stern

PIOTR TJAJKOVSKIJ (1840-1893)
SOUVENIR DE FLORENCE
Stråksextett d-moll op 70, version för stråkorkester
Allegro con spirito
Adagio cantabile e con moto
Allegretto moderato
Allegro con brio e vivace

Tjajkovskijs stråksextett skrevs 1890 för två violiner, två altfioler och två violonceller för S:t Petersburgs kammarmusiksällskap sedan tonsättaren utsetts till dess hedersmedlem. Binamnet Souvenir de Florence (Minne från Florens) syftar på att det var där stycket påbörjades. I sextetten tycks de italienska minnena begränsas till de två första av de fyra satserna medan de båda sista mer verkar påverkade av rysk folkmusik. Arbetet gick dock trögt. I själva verket är stycket ett av dem som gav tonsättaren allra mest bekymmer. Denna version för solister och stråkorkester skulle nog ha tätt sig lättare för honom. Därför är det spännande att följa hans mödor på vägen. Redan 1886 utlovade han ett stycke till violinisten Eugen Albrecht, en av grundarna av nämnda musiksällskap. Först sommaren 1887 bestämde han sig för en stråksextett och kom i gång med den största motvilja. Han befarade rentav att hans ådra som tonsättare sinat. Våren 1888 erinrade han sig sitt löfte, men två år ytterligare gick innan han äntligen våren 1890 utlovade att det nu skulle bli allvar av planerna, fast "i morgon". Enligt nästa brev, till brodern Modest, var arbetet svårt: "Sex av varandra oavhängiga men

homogena stämmor innebär en svårighet man knappast kan föreställa sig. I själva verket är det som att komponera för orkester och sedan arrangera för sex instrument." I augusti var partituret klart, men ännu var han osäker. Förläggaren förbjöds trycka det innan han "rättat alla förskräckliga, usla eller omusikaliska passager... först därefter vill jag höra det framföras".

"Ni förstår, detta är mitt första försök att bryta mig fri från kvartetttformen, men vilken underbar sak sextetten ändå är!" meddelade han Eugen Albrecht, "Allt kändes så naturligt, med sådan rikedom på resurser! Sextetten tillägnas ert kammarmusiksällskap." Men i nästa brev var han återigen osäker: "Var uppriktig och påpeka alla tekniska bristfälligheter, särskilt stället i finalen med en sexstämmig fuga. I andra takten blir de två stämmorna oavhängiga av varandra, med andra stämman alltmer dissonant. Allt är absolut korrekt, men jag är orolig för att hela fugan i snabbt tempo kommer att låta illa. Om min oro är befogad skall jag ändra, men jag ber er undersöka först. Det lät fruktansvärt på piano, men jag vet inte hur det är med stråkinstrument." Första satsen skulle spelas med eld och passion, andra cantabile, tredje som scherzo och fjärde ljust och entusiastiskt. Gång på gång reviderade han dock sitt stycke. Sådana bekymmer hade alltså också en av samtidens främsta instrumentations- och klangmästare.

ROLF HAGLUND

LUIGI BOCCHERINI (1743–1805)
UR NATTVAKTEN I MADRID OP 30:6

LUIGI BOCCHERINI
CELLOKONSERT G-DUR
Allegro non troppo
Adagio
Allegro

Luigi Boccherini var en cellovirtuos, liksom Puccini född i italienska Lucca, och en ofta sedd gäst vid olika europeiska hov och musikcentra. Han kom i 25-årsåldern till Paris för att sedan som kronprins Louis

Göteborgs
Symfoniker och
Truls Mørk gästspelar
i Fyrkanten,
Vänersborg
26 januari kl 19

gunstling bosätta sig i Madrid. I Spanien tillbringade han sedan större delen av sitt vuxna liv. Den cellospelande kung Fredrik Wilhelm av Preussen gav honom titeln hovkompositör och väntade sig i gengäld en årlig sändning av kvartetter och kvintetter, liksom han fick stråkkvartetter av såväl Haydn som Mozart och en cellosonat av Beethoven. Det faktum att Boccherini själv var cellist bidrog till att han för sitt eget instrument komponerade dussinets sonater och lika många konserter.

Boccherini var synnerligen produktiv och till hans stora insatser i musikhistorien hör att han med glädje komponerade stråkkvintetter, en sådan är hållen i C-dur och kallas La musica notturna delle strade di Madrid, eller lite enklare Nattvakten i Madrid. Det är målande och beskrivande musik av nattvaktens uppgifter. Delar av detta verk framförs före cellokonserter.

Det är svårt att få en klar överblick på Boccherinis alla cellokonserter. Många har bara bevarats fragmentariskt, vissa satser har kastats om och i många fall kan man betvivla äktheten. Många sentida utgivare har kraftfullt redigerat musiken och ställt samman satser som egentligen hör till olika cellokonserter. Att cellokonserterna i G-dur är äkta råder det däremot inga tvivel om och de tekniska krav den ställer på solisten tyder på att tonsättaren haft sig själv i åtanke som solist. Musiken innehåller en för Boccherini typisk blandning av lyrisk innerlighet och virtuost utanverk.

STIG JACOBSSON

ASTOR PIAZZOLLA (1921-1992)
LIBERTANGO

Ingen annan tonsättare har varit så viktig som Astor Piazzolla när det gäller att förvandla tangon till rumsren konsertmusik. Omkring 1940 började denne välutbildade elev till Alberto Ginastera och den legendariska Nadia Boulanger i Paris att skriva konserttangor av olika slag. Det blev stora tangor i sviter för orkester, eller för kammarensembler. Han kallades King of Tango Music, och skrev en musik som kändes naturligt improviserad i en pastellfärgad impressionistisk stil. Hans musik spreds som en löpeld över världen.

Efter en period av intensivt arbete drabbades han 1972 av en hjärtattack som tvingade honom att skruva ner tempot på sina aktiviteter. Han flyttade då också till Italien där en av hans mer kända kompositioner snart såg dagens ljus; Libertango, en tango som befriats från alla konventioner.

STIG JACOBSSON

HEITOR VILLA-LOBOS (1887–1959)
PRELUDIO: MODINHA UR BACHIANAS BRASILEIRAS NR 1

Heitor Villa-Lobos reste i sin ungdom runt i Brasilien och nedtecknade folkmusik och därmed väcktes en livslång kärlek till den brasilianska kulturen. När denne mångfrestande musikpersonlighet – forskare, skribent, dirigent, cellist och samtidens flitigaste tonsättare med cirka 1500 kompositioner på sitt samvete – arbetade med några Bach-transkriptioner tyckte han sig se stora likheter med basgångarna i hemlandets folkmusik, samtidigt som Bachs ariosi påminde honom om den folkliga storstadstraditionens sentimentala sånger, modinha. Varför inte kombinera Bach med brasiliansk folkmusik? Resultatet av tanken blev nio Bachianas brasileiras skrivna mellan 1930 och 1945 för mycket skiftande besättningar, från solopiano till symfoniorkester. Han citerar inte Bach men har förvisso använt sig av brasilianska tonfall. Det första och femte verket i serien är också de mest originella i sin sättning för åtta celli. Vi hör här den andra satsen (trots att den heter Preludium) ur den första Bachianas brasileiras från 1930. Det som nu är första satsen kallas Introduktion och lades inte till förrän 1938. Modinha är alltså en brasiliansk folkmusikform, snarast en sentimental sång.

STIG JACOBSSON

GIOVANNI SOLLIMA (f 1962)
VIOLONCELLES, VIBREZ!

Giovanni Sollima föddes på Sicilien i en musikalisk familj. Han studerade cellospel vid konservatoriet i Palermo där han tog examen med högsta betyg. Därefter har han också studerat vidare runt om i Europa. Men han är kanske mer känd som tonsättare och i sin musik låter han sig inte styras av konventioner utan blandar gärna jazz och rock med klassiskt och folkligt med olika etnisk bakgrund. Ofta kan man härleda hans kompositioner till en repetitiv minimalism, eller kanske snarare en post-minimalistisk stil eftersom hans stycken har så många infallsvinklar. Det är typiskt att han på skivor och under konserter samarbetar tillsammans med Patti Smith. Kompositionen Violoncelles, Vibrez! Skrevs 1993 och tar med sin klangfullhet och virtuositet andan ur lyssnaren.

STIG JACOBSSON

TRULS MØRK

Norske Truls Mørks fängslande framträdanden, där eldig intensitet förenas med integritet och känslighet, har etablerat honom som en av vår tids främsta cellister. Han är en hyllad artist som framträtt med ledande orkestrar som Orchestre de Paris, Berlins filharmoniker, Wiens filharmoniker, Concertgebouw-orkestrern, Münchens filharmoniker, Philharmonia Orchestra, London Philharmonic Orchestra och Gewandhausorkestrern i Leipzig. I Nordamerika har han bland annat samarbetat med New York Philharmonic, orkestrarna i Philadelphia och Cleveland, Los Angeles Philharmonic Orchestra och Boston Symphony Orchestra. Han samarbetar med vår tids främsta dirigenter, bland dem Myung-Whun Chung, Mariss Jansons, Esa-Pekka Salonen, Manfred Honeck, Gustavo Dudamel, Kent Nagano, Sir Simon Rattle, Yannick Nézet-Séguin och Christoph Eschenbach.

Säsongen 2016-2017 är Truls Mørk Artist in Residence hos Göteborgs Symfoniker och han kommer också att turnera med Bergens filharmoniska orkester och Oslofilharmonin. Samtidigt fortsätter han att framträda på viktiga scener och festivaler i olika delar

av världen. Han deltog i den internationella Piatigorsky-festivalen i Los Angeles samt vid BBC Proms och återvänder till Verbier-festivalen 2017.

Truls Mørk har ett stort intresse för samtida musik och han har gjort fler än 30 uruppföranden, bland dem Rautavaaras Towards the Horizon med BBC Symphony Orchestra och John Storgårds, Pavel Haas cellokonsert med Wiens filharmoniker och Jonathan Nott, Pendereckis Konsert för tre celli och orkester med NHK-orkestrern i Tokyo och Charles Dutoit samt Hafliði Hallgrímssons cellokonsert, en sambeställning av Oslofilharmonin, Islands symfoniorkester och Skotska kammarorkestrern.

Bland hans många skivinspelningar för Virgin Classics, EMI, Deutsche Grammophon och andra bolag finns de flesta stora cellokonserterna. Flera av inspelningarna har erhållit utmärkelser som Grammy, Gramophone Award, ECHO Klassik och Midem-priset. Bland hans senaste inspelningar finns Sjostakovitjs cellokonserter med Oslofilharmonin och Vassilij Petrenko (Ondine) samt musik för cello och orkester av Massenet med Orchestre de la Suisse Romande och Neeme Järvi (Chandos).

TORS DAG 2 FEB KL 19.30
FREDAG 3 FEB KL 18.00
L S LÖRDAG 4 FEB KL 19.00

FILMKONSERT: KÖRKARLEN

LARSSON GOTHE KÖRKARLEN 1 tim 46 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT KAREN KAMENSEK

Konsertmästare Justyna Jara

Introduktioner torsdag kl 18.30 och fredag kl 17
med Marco Feklistoff och Mats Larsson Gothe

Konserterna ges utan paus

MATS LARSSON GOTHE (f 1965)
KÖRKARLEN

Jag vet inte när jag första gången kom i kontakt med filmen Korkarlen.

Kanske var det någon scen som flimrade förbi på tv:n, kanske i samband med att Ingmar Bergman pratade om den och hur mycket den hade betytt för honom. När jag träffar människor och Korkarlen kommer på tal så är det ofta så man säger – man har sett enskilda scener, ofta med de

berömda dubbelexponeringarna, men man har sällan sett filmen i sin helhet.

Så när Göteborgs Symfonikers vd och konstnärlige chef Sten Cranner år 2014 frågade om jag skulle ha lust till att skriva ny musik till denna stumfilmsklassiker så grävde jag i mitt minne, såg framför mig en spöklik vagn som irrar fram i dramatiska landskap. Mindes att det var en berättelse av Selma Lagerlöf. Inte mer än så.

Jag införskaffade snabbt en dvd med filmen och tillbringade oändligt vackra och enormt känslostarka 106 minuter i dess sällskap – men utan någon form av ljud. Jag ville inte påverkas av eller få någon förutfattad mening om hur ett "soundtrack" till Korkarlen borde låta. Att det var en fantastisk film kunde jag snabbt konstatera. Nästa steg var att ta kontakt med Bo Florin som generöst tog emot mig i Filmhuset i Stockholm och berättade om filmen samt lät mig beskåda Victor Sjöströms originalmanus.

Det första som slog mig var hur "nyktert" detta manus var skrivet. Långt ifrån den teatralt överdrivna

melodramatik som vi så gärna vill förknippa med stumfilm. Allt var exakt beskrivet och kändes väldigt modernt. Jag som tidigare jobbat med opera, men aldrig skrivit filmmusik, ville ha ett libretto. Här fanns det. Jag bestämde mig för att arbeta på samma sätt med Korkarlen som jag tidigare gjort i mina operor. När jag sedan fick göra ett studiebesök på Göteborgs filmfestival där Göteborgs Symfoniker framförde Fritz Langs Metropolis, med originalmusik av Gottfrid Huppertz, och jag nämnde denna min ambition för dirigenten och stumfilmsexperten Frank Strobel, tyckte han att det lät som en utmärkt idé. De tidiga stumfilmerna hämtade ofta sitt sceniska uttryck från operans värld.

Jag satte igång och utvecklade en ledmotivsteknik för de olika karaktärerna i filmen. Renheten och godheten i syster Edits väsen fick uttryckas genom rena kvinter staplade på varandra, David Holms ledmotiv bestod av en korthuggen och irriterande upprepning av ett fåtal toner, som genom filmen utvecklas till en längre och mer känslösamt utvecklad linje. Första gången vi möter fru Holm hör vi ett eländes-ackord, som sedan följer oss genom filmen för att slutligen upplösas. Dödskärran har sin egen vaggande basgång, som ska få oss att höra den gistna och gnisslande vagnens framfart. Min ambition var att min musik skulle kunna kopplas till tiden, och på något vis ha ett stumfilms-idiom i sig. Jag lekte lite med kopplingen till den stilen. Framförallt ville jag att mitt "soundtrack" skulle smälta samman med filmens stil, så att man i bästa fall inte ens tänker på att musiken finns där.

Så arbetade jag, och det var ett enormt roligt och känsloladdat arbete. När man komponerar operamusik måste man hela tiden tänka på att inte dränka

Erbjudande!

Som abonnent på
Konserthuset betalar du
320 kr/biljett till konserterna
2-4 feb (ord pris 420 kr).
Bokas i biljettkontoret.

sångarna i en alltför kraftfull orkestrering. Detta behöver man inte ta hänsyn till när man skriver musik till en stumfilm. Men det slog mig ändå hur viktig dynamiken i orkestern är i förhållande till filmen. Min musik spänner från det intimaste pianissimo till ett vrålande fortetissimo. Precis som i arbetet med opera måste alla parametrar samverka för att skapa variation i det 1 timme och 46 minuter långa verket (vilket motsvarar ungefärlig speltid i operor som "Salome" och "Elektra" av Richard Strauss, för att nämna några exempel).

När Korkarlen visades första gången, nyårsdagen 1921, hade man inget specialskrivet partitur som ledsagade filmen. Röda Kvarns orkester framförde en sammanställning av musik av Max Reger, Ture

Rangström, Felix Mendelssohn med flera som hade orkestrerats deras kapellmästare, direktör Westberg. Inte förrän 1998 fick Korkarlen, mig veterligen, sitt första specialdesignade "soundtrack", komponerat av den briljante och uppfinningsrike Matti Bye. Den observante lyssnaren kan höra att inledningen på min musik anknyter till inledningen av hans musik. På så vis tar jag över stafettpippen och spinner vidare på en egen kommentar till filmen. En ny tråd har fötts, som säkert någon annan kompositör i framtiden kan plocka upp och vidareutveckla. För en sak är klar – Korkarlen är ett tidlöst mästerverk som vi kommer att vårda och leva med, förhoppningsvis i all framtid.

MATS LARSSON GOTHE

Läs också intervjun med tonsättaren på sid 14

KAREN KAMENSEK

Den amerikanska dirigenten Karen Kamensek är lika hemma i operahuset som på konsertscenen och hennes repertoar spänner från de stora mästerverken till vår tids främsta kompositörer och innefattar även spännande crossover-projekt. Hon arbetar på många håll i världen med flera av vår tids främsta artister och ensembler. Säsongen 2016-2017 framträder hon för första gången med en rad ledande orkestrar i musik av Philip Glass, Stravinsky, Ligeti, Haydn, Beethoven och Dvorák liksom en ny produktion av Bizets Carmen samt filmkonserter. Hon kommer bland annat att dirigera Århus symfoniorkester, Bilbaos symfoniorkester, Nationalorkestern i Lille, Saarbrückens statsorkester samt att gästa Malmö opera. Karen Kamensek återbesöker också Norska radioorkestern och American Institute of Musical Studies vars festivalorkester hon dirigerar vid tre konserter.

Hon är också en regelbunden gäst hos flera ledande operahus, bland dem Deutsche Oper Berlin, Frankfurtoperan, New York City Opera, Opera Australia i Melbourne, Det Kongelige i Köpenhamn, operan i San Francisco och Volksoper i Wien. I vinter har hon dirigerat Bizets Carmen på Göteborgsoperan. 2011-2016 var hon chefsdirigent och musikalisk ledare för statsoperan i Hannover.

GAGEEGO! Stenhammarsalen

KNUSSEN ...UPON ONE NOTE – AFTER HENRY PURCELL 3 min

FUJIKURA FLUX 12 min

MacMILLAN MEMENTO 4 min

KNUSSEN VARIATIONS 10 min

SAUNDERS TRIO 10 min

PAUS

SCHNELZER WOLFGANG IS DANCING! 8 min

ADÈS ARCADIANA 21 min

JÄRNEGARD LONDON; MED INSLAG AV SKÖNHET NÄR DEN NÄSTLAR SIG IN 10 min

Gageegols beställningsverk/Uruppförande

OLIVER KNUSSEN (f 1952)

...UPON ONE NOTE – AFTER HENRY PURCELL (1995)
FÖR KLARINETT, VIOLIN, CELLO OCH PIANO

Oliver Knussens musikgärning delas snarast lika mellan dirigerings och komponerande. Karriären påbörjades i strålkastarljuset i de tidiga tonåren med en bejublad första symfoni (sedermera struken ur hans verkförteckning) där han även själv tog plats på dirigentpulten. Sedan dess har chefdirigenter och en strid ström av kompositioner sett dagens ljus i en karriär som troligen hör till en av de mest profilerade av i dag. Under kvällens konsert möter vi två mindre verk, två kompositioner där Knussens relation till musikhistorien tas om hand på två skilda vis, men ändå i en sammanbindande strategi: assimilering.

Upon one note är en lek med Purcells dryga 300 år gamla fantasi. Purcells förlaga inleder verket,

endast skild i vissa oktavförflyttningar och klangliga skuggningar, men kvickt leds lyssnaren – omhuldad av ett upprepat ett-struket c – in i en sinnrik och lekfull värld där Knussens hantverk briljerar i såväl klangfärg som rytmisk och tonal förskjutning. Mot slutet återförs hastigt Purcells musik och i avstannande klingar det av likt originalmanuskriptet, så när som på en dubbling av just "one note", ett-strukna c.

OLIVER KNUSSEN

VARIATIONS FÖR PIANO (1989)

I likhet med ...upon one note saknar inte Variations förlagor. Redan efter öppningsfrasens täta tritonus-exposé slår Coplands egna pianovariationer emot en och inte långt senare i verket skönjs passager från Anton Weberns Variationer op 27. Själv framhåller Knussen även Stravinskys variationstekniker. Knussen

gör dock i allra högst grad verket till sitt eget genom att väva en rik flora utifrån ett begränsat, sex toner kort, tema. Via furiösa tangentlöpningar, yviga register och kanske inte minst de myckna kompositionsteknikerna flyr de tolv variationerna förbi i en rasande fart och ändå tycks de göra anspråk på att innefatta nästan 100 år av pianomusik, en ansats som kräver – vilket Knussen besitter – ett minst sagt virtuöst handlag.

DAI FUJIKURA (f 1977)

FLUX (2007) FÖR VIOLA

Endast 15 år gammal reste Fujikura till Dover, England. Sedan dess har han blivit kvar på de brittiska öarna, närmare bestämt i London, men hans musik färdas vida kring. En musik som ofta beskrivs som fångande det poetiska i tillvaron. I det åsyftas en förkärlek för att i musikalisk gestik, men också form rikta intresset mot såväl mönster, strukturer och erfarenheter i det mänskliga. Om det så är hur ett embryo växer till foster i kvinnans mage eller att fånga känslan av ett äpple som gnids mot kinden. I kvällens Flux påbörjas verket i en till synes banal tanke – inga fler pizzicato (en teknik Fujikura annars är svag för)! I stället inleds musiken genom att föreställa sig stråkarmen gnidande längs en imaginär klangkropp. Endast senare i kompositionsprocessen låter han stråken interagera med strängen, med vänsterhandens förflyttningar. Strategin ger musiken en flytande karaktär, det är som om stråken nästan svävar och i själva verket sjunger den. Passagevis är stråkrörelsen och dess placering det som definierar de resulterande klangerna, snarare än noterna som musikern följer.

JAMES MACMILLAN (f 1959)

MEMENTO (1994) FÖR STRÄCKKVARTETT

Den skotskfödde James MacMillans musik har ofta en påtaglig religiös prägel och patos, andliga ämnen går som en röd tråd i såväl instrumentala som vokala verk. Det är i de stora formaten MacMillan främst verkar, en rad orkesterverk under det tidiga 1990-talet kom honom att raskt hamna i blickfånget för inte minst de tunga brittiska institutionerna, men även internationellt: hans cellokonsert till Mstislav Rostropovitj säger egentligen mer än nog. I afton möter vi MacMillan i en mindre besättning, en sträckkvartett – Memento – ett minnesverk över en bortgången vän. Memento gör det genom att låna "röst" från gaelerna. Få kan besjunga de döda som gaelerna. Inte minst för en britt är deras lament en sorgform som smälter

de flesta hjärtan. I Memento hörs återkommande korta fragment av deras hjärtskärande melodier, men framförallt hur MacMillan i sitt utförande lutar sig mot den speciella form av responsorium som än idag praktiseras av gaeliska församlingar. En sång där prästen, kan man säga, stämmer kören genom att introducera såväl omkväde som stämton. En sång som även i en församling får något sällsamt innerligt över sig, i sitt överlagrade, sökande klangliga utfall. Hos MacMillan görs det mer stämningsfullt och återhållet. De kortare tystnaderna träder i förgrunden och ögonblicken av unisona stämtoner får en eftertänksam prägel, likt korta bilder av ett liv som också i valen av tonhöjder blir ett sista, privat farväl till vännen.

REBECCA SAUNDERS (f 1967)

TRIO (1992) FÖR KLARINETT, VIOLIN OCH CELLO

Londonfödda men i dag Berlin-boende Rebecca Saunders är sedan 1990-talet en av de brittiska öarnas kanske mest tongivande tonsättare, framförallt på de centraleuropeiska konsertscenerna. Musiken karaktäriseras av sköra och poetiska klanger. Isolerade ögonblick av frenetisk aktivitet ställs mot snarast tysta, drivande ljudrester. Under senare år har dessa öar av material kommit att alltmer vävas in i överlagrade skikt där för- och bakgrund sakta transformerar såväl musik som lyssnare. Det är en ofta glasklar musik, men där lyssnaren blir anbefalld att illusoriskt sväva mot källan: det är som om musiken omfamnar eller ber lyssnaren, ljuvt, att komma nära, nära. Klangpaletten är ofta reducerad och musiken skulpteras utifrån tystnaden som omger den. Kvällens verk tillhör ett av hennes tidigare alster, men redan här syns rörelsen mot senare verks mer uttalade, ljudtytor (som hon själv benämner dem).

ALBERT SCHNELZER (f 1972)

WOLFGANG IS DANCING! (2002) FÖR KLARINETT, VIOLIN OCH CELLO

Ett av Albert Schnelzers solopianoverk, Danc with the Devil, har han själv beskrivit som en korsning mellan Liszt och Iron Maiden. Det fångar hans musik väl, inte minst Schnelzers faiblesse att söka korsa det groteska med det sköna, eller helt enkelt: att utan skygglappar gestalta hjärtats röst. Schnelzer har också placerats in i London-konserten av naturliga anledningar. England och framförallt London kan beskrivas som hans andra hem. Studieår tillbringades där, mängder av verk har uruppförts och inte minst:

Gageego! tar sikte på London. Väl där grävs musik fram ur såväl deras tongivande tonsättare, som tillfälliga besökare. Vi får höra ett panorama där alltifrån Purcells barocka musik kommer att återljuda genom 1900-talets lins till ett uruppförande där själva Londons gator och gränder sätts under lupp.

Schnelzer har fått ett stort internationellt genomslag via flera av de tyngsta institutionerna inom brittisk musik. Om verket ni får äran att lyssna till i kväll skriver tonsättaren själv:

"Idén till det här stycket dök upp när jag satt och spelade igenom några Mozartsymfonier vid pianot och jag bara för skojs skull ändrade skalorna till några av dom som används i Klezmermusik. Plötsligt uppenbarade sig en bild för mig där Wolfgang sitter ensam i en taverna, inte helt nykter, och där han med mindre framgång försöker traktera sin violin. Konstigt nog är hans inspiration som bortblåst och han blir mer och mer irriterad. Plötsligt dyker det upp några gatumusikanter i lokalen och tillsammans med Wolfgang börjar dessa "jamma". Undan för undan kommer Wolfgangs inspiration tillbaka. Han blir mer och mer uppspelt. Till slut kan han inte stoppa sig själv: Wolfgang dansar!"

THOMAS ADÈS (f 1971)
ARCADIANA (1995) FÖR STRÅKKVARTETT

Med Arcadiana skrev sig Thomas Adès tidigt in på de stora konsertscenerna, en kvartett där en ungdomlig frimodighet utan att drabbas av hybris eller lättsinne lyckas väva samman en intrikat värld av musik och stämningar. Första satsen kastar oss ut i ett dunkelt Venedig "Venezia notturno" där Lizsts sobra Gondola-

musik gör sig påmind i ondulerande arpeggion och växlande motiv i en ut- och inglidande duett mellan de två fiolerna. I andra satsen blir musikalludering uppenbar då lyssnaren som i ett trolldrag tycks befinna sig i Mozarts Trollflöjten, vi hör ett eko av Papageno vid upprepade tillfällen och när Nattens drottning citeras är det inget tvivel om saken. I tredje satsen fortsätter fabuleringen av musikhistorien, men här i en berusad (pizzicatodroppande) eller kanske utsträckt erinran från en av Schuberts allra mest kända sånger Auf dem Wasser zu singen. Pianostämmans berömda inledning utgör satsens epicentrum och återkommer i skiftande skepnader, om än dock aldrig mer än doftande av originalet. När fjärde satsen abrupt slår an är vi i tangons värld, en robust, ömsom klumpig och stapplande musik som nästan mer grymtar än sjunger. Efter ett accentuerat pizzicato flyter musiken vidare in i en parafras på Debussys pianopärla L'île de joyeuse i Arcadianas femte sats, en kort passus där de snabba arpeggiona bildar fonden mot en melodisk rörelse som för musiken bort från Debussy och in i sjätte satsen, Albion, som inleds med ett ensamt g, som växer in i ett Ess-ackord. En inledning som – för den klassiske lyssnaren – för tankarna till Elgars Nimrod. En stämning som Adès håller kvar lyssnaren i, i denna, till karaktären, sentimentala del som – för

att understryka detta – ebbar ut i ett oförlöst ackord. Suspensen bildar bro till den sista satsen, Lethe, glömskans gudinna i Grekisk mytologi men också namnet på det vattendrag vilket under antiken sades rinna i underjorden och ur vilken den som drack förlorade allt minne. I Arcadianas avslutande del är det som om musiken återförs till öppningssatsens mer försiktiga och formlösa klanglighet. De sista takternas skira, flageoletta karaktär kanske kan ses som en musikalisk gestaltning av en planlöst roende människa som färdas allt längre och längre bort längs glömskans flod.

LINA JÄRNEGARD (f 1979)
LONDON; MED INSLAG AV SKÖNHET NÄR DEN
NÄSTLAR SIG IN
Gageegols beställningsverk, uruppförande

Den från Östergötland bördiga tonsättaren Lina Järnegard studerade och är sedan många år bosatt i Göteborg. Hennes musik har ett musikdramatiskt nav, inte minst genom den ensemble, Dråpera, som hon tillsammans med sångerskan Anna-Sara Åberg grundade redan under studietiden. Lina Järnegards musik präglas av en ljudpoetisk dragning, där brus, toner och gestik elaboreras i en sammansatt helhet. Klangligheten är påtaglig, men alltid tycks det

finnas en sjungande stämma redo att brista ut. I kvällens uruppförande utgör Virginia Woolfs författarskap en inspiration. Under hösten 2016 vandrade hon i Woolfs London, vad som sipprade in och blev till klang blir vi varse i kväll: "Och alltings ändamålsenlighet, den planering och den beredskap som har utarbetats för vartenda förlopp leder liksom via en bakväg fram till ett inslag av skönhet, som ingen i dockorna har ägnat så mycket som en sekunds tanke åt. Packhuset är utomordentligt lämpligt som packhus och lyftkranen som kran. Det är där skönheten börjar nästla sig in. Lyftkranarna bugar och svänger, och det finns rytmer i deras regelmässighet. Packhusets väggar är vidöppna för att släppa in säckar och tunnor, men genom dem ser man också alla Londons tak, dess master och tornspiror och de omedvetna, kraftfulla rörelserna bland de män som lyfter och lossar..." (ur essän Londons hamn av Virginia Woolf)

ESAIAS JÄRNEGARD

SIBELIUS POHJOLAS DOTTER 13 min
STRAUSS STÄNDCHEN 3 min
FREUNDLICHE VISION 3 min
RUHE, MEINE SEELE! 4 min
CÄCILIE 3 min
HEIMLICHE AUFFORDERUNG 3 min
MORGEN! 3 min
LIEBESHYMNUS 2 min
VERFÜHRUNG 8 min

PAUS

MUSORGSKIJ/RAVEL TAVLOR PÅ EN UTSTÄLLNING
29 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT ALAIN ALTINOGLU
KLAUS FLORIAN VOGT tenor

Konsertmästare Per Enoksson

Introduktion kl 18.30 med Jan Alm

Medverkande presenteras på sid 52

JEAN SIBELIUS (1865-1957)
POHJOLAS DOTTER OP 49

Sibelius intresserade sig för Kalevala och detta finska nationalepos många spännande hjältar och äventyr. Ett av äventyren handlar om när den vitskäggige patriarken och siaren Väinämöinen får syn på Pohjolas dotter. Pohjola är den symboliska sinnebilden av Norden. Sittande på en regnbåge väver hans dotter ett kläde av guld. Väinämöinen är fortfarande skakad över att den vackra Aino föredragit att ta sitt liv framför att "trösta en tandlös gubbstrutt". Nu ber han flickan följa med honom, och det lovar hon att göra, men bara om han klarar av ett antal omöjliga uppdrag. En hel del klarar han av tack vare sin trollkunnighet. Det svåraste visar sig vara att bygga en båt av sländan på hennes spinnrock. Han förstår i sin älskogsiver inte att han utsätts för gyckel, men efter hand angrips han av onda andar, skadar sig på en yxa och är i så dålig kondition att han slutligen ger upp. Han far fortast möjligt hemåt med skammens rodnad på kinderna. Över denna berättelse skrev Sibelius en glänsande symfonisk dikt. Det blev hans sjätte verk med motiv ur Kalevala. Han uruppförde själv sin musik den 29 december 1906 på Mariinskijteatern i St Petersburg och retade därmed det finska etablissemanget.

Anledningen att många i Finland upprördes över att detta klart finska verk uruppfördes i Ryssland berodde på att det var oroliga tider. Ingen hade glömt mordet på Finlands ryske generalguvernör Bobrikov 1904, och befارade repressalier. Men framförandet avlöpte succéartat, eftersom den ryska intelligentian var Finlandsvänlig. Sibelius blev inropad många gånger.

Ett år senare framfördes verket av Armas Järnefelt i Stockholm. Han var Sibelius svåger och verksam som hovkapellmästare vid Kungliga operan. Den konserten recenserades av den fruktade kritikern Wilhelm Peterson-Berger som emellertid var på ett ovanligt positivt humör och formulerade sig lyriskt om "denna symfoniska dikt af strålände och ny skönhet, en musik som öppnar mäktiga fjärrsyner in i framtidens värld".

STIG JACOBSSON

RICHARD STRAUSS (1864-1949)
Ständchen op 17:2
Freundliche Vision op 48:1
Ruhe, meine Seele! op 27:1
Cäcilie op 27:2
Heimliche Aufforderung op 27:3
Morgen! op 27:4
Liebeshymnus op 32:3
Verführung op 33:1

Romantikens tyskspråkiga tonsättare dominerade fortfarande romanssången under senare hälften av 1800-talet. Efter Schubert, Mendelssohn, Schumann och Brahms följde senromantikerna med Hugo Wolf, Gustav Mahler och Richard Strauss. Oftast hade man tidigare framfört romanser till sång och piano i hemmiljö eller motsvarande offentliga, mindre lokaler. Nu började tonsättarna även använda poeternas eller folkmusiksamlingarnastexterisymfoniskaverkkomponerade direkt för orkester och professionella sångare. De skrev också om sina tidigare pianostämmor för orkester.

Richard Strauss föddes 1864 i München och bland tonsättare som påverkade hans musikaliska fostran i unga år fanns förutom Brahms även Beethoven, Bruckner, Wagner och Liszt. Richard Strauss far, Franz Joseph Strauss, var förstehornist i Münchens Hovorkester och professor vid Kungliga musikaliska akademien i samma stad. Sonen Richard fick musikundervisning i piano och violin från sex års ålder och började även komponera. Hans första publicerade åtta sånger – Acht Lieder op 10 för tenor och piano – gavs ut redan när han var 18 år, 1882, och sedan

följde flera sångsamlingar samt de 15 operor han komponerade fram till början av 1940-talet. Han komponerade också tondikter, solokonsalter, verk för solopiano, körverk och kammarmusik för olika besättningar. Därtill var han en av Tysklands främsta operadirigenter!

I både opus 10 och opus 15 är det fortfarande pianosatsen som dominerar intresset, men från och med op 17, vars välkända Ständchen inleder dagens konsert, har han kunnat förena tolkningen av textförfattarens känslor i sång med en inspirerad pianostämna. Då var han 21 år gammal.

1880- och 1890-talen var Richard Strauss viktiga romansår. Han träffade sin blivande hustru Pauline som var en framgångsrik sopran vid Weimaroperan där Strauss var andredirigent. Hon blev genom livet hans främsta uttolkare i romansrepertoaren. 1894 tillägnade han henne sina Fyra sånger op 27 som hon fick på själva bröllopsdagen. Dikterna var skrivna av tre socialistiska poeter och författare som Strauss hade lärt känna under några månader i Berlin 1883: Karl Friedrich Henckell (Ruhe, meine Seele!), Heinrich Hart (Cäcilie) och John Henry Mackay (Heimliche Aufforderung och Morgen). Men det var inga politiskt färgade dikter han valde utan deras mest personliga, "borgerliga" och romantiska natur- och kärlekstexter. Sångerna orkestrerades senare av tonsättaren. 1896 tonsatte Strauss åter texter av vännen Henckell, Liebeshymnus och Verführung, som var de första romanser kompositören skrev direkt för sång och orkester.

Under Berlintiden träffade han diktaren Otto Julius Bierbaum, känd för att ha grundat den tyska intellektuella och politiska kabarén. Som nr 1 i Strauss op 48 från 1901 med fem välkända sånger har han tonsatt Bierbaums Freundliche Vision, ett mästerverk bland tonsättarens romantiska sånger, som han också orkestrerat senare. Den kommer som nr två bland programmets sånger.

220 lieder lämnade Richard Strauss efter sig när han avled 1949 i sitt hus i Garmisch-Partenkirchen i södra Bayern dit han ofta drog sig tillbaka. Då hade han fått uppleva hur tre av hans älskade operahus förstörts under andra världskriget, i Dresden, München och Wien.

GUNILLA PETERSÉN

MODEST MUSORGSKIJ (1839-1881)

TAVLOR PÅ EN UTSTÄLLNING orkestrering Maurice Ravel
Gnomen · Det gamla slottet · Tuilerierna · Bydlo · De okläckta kycklingarnas balett · Samuel Goldenberg och Schmuyle · Marknaden i Limoges · Katakomberna · Huset på kycklingben · Stora porten i Kiev

Taylor på en utställning är en virtuos pianosvit av ryske tonsättaren Modest Musorgskij, skriven 1874. Han ville "musikaliskt illustrera" tio målningar av tyskbor-dige konstnären och arkitekten Viktor Hartmann (1834-1873) samt återge vandringen i galleriet. Vännen Hartmann hade dött 1873, 39 år gammal. Den djupt berörda Musorgskij-kretsen tog då initiativ till att ställa ut över 400 av Hartmanns tavlor i Sankt Petersburg, några ur Musorgskijs egen samling. Sviten skrevs på bara sex veckor. Det dröjde dock tolv år innan den publicerades, fem år efter Musorgskijs egen död. Sviten inleds med Gnomen, en av fyra elementarandar som särskilt alkemisterna sökte framkalla. I vardagslag var gnomen en i Ryssland populär julgranspyrtnad. Därefter följer bilden av en trubadur framför Det gamla slottet med anor från medeltiden. Tuilerierna visar bråkande barn med sina guvernanter i Tuileritrdgården i Paris. Bydlo avbildar en polsk oxvagn med stora trähjul. De okläckta kycklingarnas dans inne i sina skal inspirerades av en 1870-talsbalett. Bilden Samuel Goldenberg och Schmuyle visar två polska judar, den ene rik, den andre fattig, medan Marknaden i Limoges visar två grälände franska kvinnor. Katakomberna för oss till de kusliga underjordiska benkällarna i Paris, medan sagohäxan Baba Jagas Huset på kycklingben avbildas i form av en bordsklocka. Stora porten i Kiev är skissen till ett aldrig uppfört monument över ett mordförsök på tsaren 1866.

I Ryssland uteblev framgången. Tavlorna, som sviten populärt kallas, var för svåra för de flesta pianister. Vändpunkten kom när världsdirigenten Sergej Kusse-vitskij gav Ravel uppdraget att orkestrera sviten. Redan 1913 hade Ravel och Stravinsky bearbetat Musorgskijs opera Chovansjtjina, och Stravinskys klangmästerskap är nog en öppning också till Tavlorna som i Ravels skickliga händer nästan blev ett nytt verk. Han lät orkestern måla upp innehållet på nytt, med trubaduren i Det gamla slottet i altsax, den polska egenarten i Bydlo fångad av tuba, träblåsets eko av ortodox kyrkosång och piccola och höga stråkar i kycklingdansen i ägget. Särskild lokalfärg fick bilden av de båda judarna och Stora porten i Kiev.

ROLF HAGLUND

LARSSON GOTHE THE APOTHEOSIS OF THE DANCE 11 min
SIBELIUS VIOLINKONSERT 34 min
PAUS
MUSORGSKIJ/RAVEL TAVLOR PÅ EN UTSTÄLLNING 29 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
 DIRIGENT ALAIN ALTINOGLU
 BAIBA SKRIDE violin

Konsertmästare Per Enoksson
 Introduktion kl 18.30 med Jan Alm

MATS LARSSON GOTHE (f 1965)
 THE APOTHEOSIS OF THE DANCE

Norrlandsoperan, där Mats Larsson Gothe var hus-
 tonsättare, beställde av utvalda tonsättare en rad
 verk som skulle kommentera eller reflektera över
 specifika Beethovensymfonier. Mats Larsson Gothe
 tyckte han drog en vinstlott när han fick ta itu med
 Beethovens Symfoni nr 7.
 "Jag har alltid förundrats över hur modern Beet-
 hovens Symfoni nr 7 är. Den är bitvis väldigt motorisk
 och repetitiv, i långa stycken utan egentlig klassisk
 melodik. Kraften i musiken är drabbande. Här fick
 jag möjlighet att göra en betraktelse över den, och
 bearbeta de partier jag beundrar mest i verket.
 Jag har utgått från motiv som tagna ur sitt samman-
 hang kan verka absurt modernistiska. I vissa fall, som
 i inledande motivet, kan det ha handlat om att Beet-
 hoven behövde ta sig från en tonart till en annan,
 modulera som det heter. Beethoven gjorde detta på
 ett ganska bryskt sätt, med ett slags guppande kro-
 matiskt uppgående rörelse, som raskt tar sig från

A-dur till C-dur. De två första takterna i mitt stycke
 är just denna Beethovens modulation. Sedan spinner
 jag vidare på hans motiv. Mitt mål har varit att man ska
 kunna lyssna till mitt stycke och uppleva det som en
 självständig komposition utan att känna till Beet-
 hovens. Känner man till förlagan kan upplevelsen
 förhoppningsvis bli ytterligare förhöjd."
 Titeln är från ett uttalande av Wagner om symfonin
 (förgudandet och förhärligandet av dansen –
 "dansens apoteos"). Många har framhållit dess
 dionysiska dansenergi och sista satsens backantiska
 raseri. Beethoven själv såg sjunde symfonin som ett
 av sina bästa verk. Men musikerna som uruppförde
 den sjunde symfonin sägs ha varit övertygade om att
 Beethoven varit full när han skrev den. Carl Maria
 von Weber såg sig, utifrån vissa avsnitt i musiken,
 ha bevis för att Beethoven var mogen för dårhuset.

ROLF HAGLUND

JEAN SIBELIUS (1865–1957)
 VIOLINKONSERT D-MOLL OP 47
 Allegro moderato
 Adagio di molto
 Allegro, ma non tanto

Sibelius Violinkonsert från 1904 blev en av 1900-
 talets mest spelade. Tonsättaren ledde själv urupp-
 förandet i Helsingfors 8 februari 1904 med Viktor
 Novácek som solist. En slutlig version uruppfördes i
 Helsingfors 12 mars 1906 av Robert Kajanus med
 lettländaren Herman Grewesmühl som solist och där-
 på av Richard Strauss med Berlin-filharmonikerna 19
 oktober 1906, nu med tjecken Karel Halir som solist.
 Stycket blev världskänt främst via 1930-talsinspel-
 ningen med Jascha Heifetz.
 Men början var kärv. I dagboken skrev Sibelius i
 februari 1914: "Violinkonserten utskäld i samtliga blad.
 Sic itur ad astra." Vergilius-citatet ("Så går man mot
 stjärnorna") var ironiskt. Särskilt rysk kritik var skarp:
 "Musiken är av andra, rentav tredje klass." Solisten
 "förmådde inte göra något av tomhet". Kritikerna
 kände inte längre igen den unge Sibelius. Konserten
 inledde vad som kallats hans andra period, med en
 metafor lånad av Proust: "En ny stil trädde fram ur
 tystnaden och natten, omgiven av en kärv stillhet, på
 ytor plana och oändliga som havet." Självsade
 Sibelius: "Mitt inre: mera polyfoni och koncentration."
 Detta skedde parallellt med en ny finsk arkitektsträ-
 van, särskilt hos Sibelius vän Eliel Saarinen, bort från
 jugendstilens näckrosornament, mot en impressio-
 nistiskt färgad "free-flowing space" i Frank Lloyd
 Wrights tappning. I Sibelius musik svängde allt runt
 "den förbannade (d.v.s. härliga) violinkonserten", som
 han skrev ivrigt påhejad av konsertmästaren i Helsing-
 fors Willy Burmester. I premiären ersattes dock
 denne av violinläraren vid Helsingfors Musikinstitut
 Viktor Novácek.
 Sibelius började planera konserten redan 1899.
 På hösten 1903 meddelade han att konserten skulle
 tillägnas Burmester. Han arbetade dag och natt och

spelade upp de aldrig sinande motiven på sin violin,
 medan svårigheterna för solisten hopades. Han hade
 ju själv drömt om virtuoskarriär. Den i Berlin verksam-
 me Burmester måste dock avstå från premiären som
 Sibelius av finansiella skäl flyttat från Berlin till Hel-
 singfors, och ersättaren Novácek var inte uppgiften
 vuxen. Kritiken fann att konserten strandade på en
 konventionell virtuositets blindskär – men med plus
 för långsamma satsen. Sibelius insåg att stycket
 måste omarbetas, komprimeras och lättas upp. Efter
 nya uruppförandet befanns konserten ha symfoniska
 mått. Den djupt kränkte, åter förbigångne, Burmester
 framförde dock aldrig konserten. Däremot fick den
 ursprungliga versionen en senkommen äreräddning
 i Lahtis-versionen med Leonidas Kavakos, framförd
 och inspelad 1991.
 Konserten igenom står solisten i centrum, alltifrån
 upptaktens tema av dorisk prägel i ett organiskt väx-
 ande. Till och med första satsens solokadens, fylld
 av dubbelgrepp, skalor och drillar, ingår i en arkitek-
 tonisk helhet. Andra satsens hjärtevarma skönhet har
 ändrats minst från originalet. I finalen turas orkester
 och solist om att utveckla motiven till de sista takter-
 nas seger över mörkret.
 Från tonsättarens 100-årsjubileum 1965 ordnar
 Sibelius-samfundet vart femte år en internationell
 violintävling i tonsättarens namn, med konserten som
 obligatoriskt inslag.

ROLF HAGLUND

MUSORGSKIJ/RAVEL
 TAVLOR PÅ EN UTSTÄLLNING
 Se sid 49

ALAIN ALTINOGLU

Alain Altinoglu är sedan i höstas chefsdirigent vid den berömda La Monnaieoperan i Bryssel. Samtidigt är han flitigt verksam som gästdirigent hos orkestrar som Chicago Symphony, Philadelphia Orchestra, Franska Nationalorkestern, Orchestre de Paris, Franska Radions filharmoniker, City of Birmingham Symphony Orchestra, Göteborgs Symfoniker och Staatskapelle Dresden. På operasidan har han bland annat haft framgångar med Mozarts Don Giovanni på Covent Garden, Puccinis Manon Lescaut på Bayerska statsoperan och Wagners Lohengrin på festspelen i Bayreuth. Han har också haft gästuppdrag på Lyric Opera

of Chicago, Wiens statsopera samt ett flertal andra internationella operahus: "Alain Altinoglu var kvällens hjälte, han dirigerade en pulserande, fängslande Otello" (New York Times). Alain Altinoglu är också verksam som pianist tillsammans med mezzosopranen Nora Gubisch. De ger regelbundet konserter och har gjort flera inspelningar för skivbolaget Naïve som också har givit ut en inspelning av Goreckis tredje symfoni med de båda och Sinfonia Varsovia. Alain Altinoglu har också gjort inspelningar för Pentatone och Deutsche Grammophon, bland de senare Wagners Den flygande holländaren (DG).

KLAUS FLORIAN VOGT

Tyske Klaus Florian Vogt är en av vår tids mest framstående Wagnertenorer. Hans repertoar innefattar framförallt dramatiska roller som Lohengrin, Parsifal, Stolzing och Siegmund, men också Florestan (Beethovens Fidelio), Paul (Korngolds Die tote Stadt) och Hoffmann (Offenbachs Hoffmanns äventyr). Klaus Florian Vogt är mycket efterfrågad av världens ledande operahus, festspelen i Bayreuth och Salzburg samt ett flertal internationella festivaler. Hans karriär har fört honom till städer som München, Berlin, Hamburg, Paris, London, Barcelona, Wien, New York och Tokyo. Bland aktuella framträdanden kan nämnas hans enastående tolkning av Paul i den nya produktionen av Die tote Stadt vid Hamburgs statsopera, hans framgångsrika Stolzing vid statsoperan i Berlin under ledning av Daniel Barenboim och den hyllade debuten som Parsifal vid festspelen i Bayreuth. Sedan hans framgångsrika debut som Stolzing i Bayreuth 2007 har han varit en återkommande gäst vid dessa festspel där han sjöng Lohengrin 2011-2015. Denna roll har han gestaltat på flera av världens ledande operor: La Scala, Metropolitan, Wiens statsopera, Deutsche Oper Berlin och New National Theater i Tokyo.

Som konsertsångare har han framträtt på de stora internationella scenerna i Europa och USA. Han samarbetar regelbundet med dirigenter som Daniel Barenboim, Andris Nelsons, Mariss Jansons, Simone Young, Antonio Pappano och Kent Nagano. Bland Klaus Florian Vogts många skivinspelningar finns de tre soloalbumen Heroes, Wagner och Favorites, flera operautgåvor samt en dvd med sopranen René Fleming. 2012 utsågs han av Echo-Klassik till årets artist.

Läs mer om Klaus Florian Vogt på sid 90

BAIBA SKRIDE

"Hon är en hängiven musiker med känslorna utanpå skinnet och hon inledde med en ton så fullig att hennes Stradivarius klingade mer som en viola än en violin. De följande svängarna mellan lyriska och drivande passager var utsökt avvägda." (The Guardian) Baiba Skrides naturliga sätt att ta sig an musiken har gjort henne till en favorit hos betydande dirigenter och orkestrar runt om i världen. Hon har arbetat med orkestrar som Berlins filharmoniker, Boston Symphony Orchestra, Bayerska Radions symfoniorkester och London Philharmonic Orchestra, och bland annat samarbetat med dirigenterna Christoph Eschenbach, Neeme och Paavo Järvi, Andris Nelsons och Sakari Oramo.

Hon har spelat in fem cd för Orfeo, den senaste med Nielsens och Sibelius violinkonserter tillsammans med Tammerfors filharmoniker och Santtu-Matias Rouvali (blivande chefsdirigent för Göteborgs Symfoniker). Lettiska Baiba Skride är också verksam som kammarmusiker, ofta tillsammans med system och pianisten Lauma Skride.

GÄSTSPEL Stora salen

BACH SINFONIA UR KANTAT AM ABEND ABER DESSELBIGEN SABBATS BWV 42 7 min
ICH WILL DEN KREUZSTAB GERNE TRAGEN BWV 56 22 min

JACQUET DE LA GUERRE SONAT B-DUR 8 min

BACH DER FRIEDE SEI MIT DIR BWV 158 14 min

PAUS

BACH KONSERT FÖR OBOE OCH VIOLIN BWV 1060 16 min
ICH HABE GENUG BWV 82 22 min

FREIBURGS BAROCKORKESTER

GOTTFRIED VON DER GOLTZ konstnärlig ledare

MATTHIAS GOERNE baryton

KATHARINA ARFKEN oboe

CHRISTINA ROTERBERG sopran

ISABELLE REJALL alt

FLORIAN FETH tenor

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

SINFONIA UR KANTAT AM ABEND ABER DER
DESSELBIGEN SABBATS BWV42

En kantat där bibeltexten inte gav anledning till någon inledningskör.

Kanske lånade Bach denna sinfonia från sina musikhyllor i Thomasskolan – musik som sedan kommit bort på vägen i sin originalgestalt.

Våra kantatnummer var helt okända av Bach – och okronologiska, inte som i Köchels Mozartkatalog. De kom till efterhand när Bachsällskapet 1850 – 1900 försökte trycka allt man kunde hitta då.

Knappt 200 kyrkokantater känner vi till för närvarande. Många av dem har textförfattare som vi inte känner. På denna konsert har två av kantaterna en textleverantör som "upptäcktes" helt nyligen, 2015. Han hette Birkmann, en studerad karl: matematik och teologi. Han var 18 år yngre än Bach. Han förstod sig dessutom på musik, så pass att han kunde musicera (sjunga?) med Bachs musikanter i Leipzig. Och han levererade alltså kantattexter – med den äran.

KANTAT ICH WILL DEN KREUZSTAB GERNE TRAGEN
BWV 56

Aria: Ich will den Kreuzstab gerne tragen

Recitativ: Mein Sandel auf der Welt

Aria: Endlich, endlich wird mein Joch

Recitativ: Ich stehe fertig und bereit

Koral: Komm, o Tod, du schlafes Bruder

Denna kantat musicerades första gången på nittonde söndagen efter trefaldighet, 27 oktober 1726.

Vad menade Birkmann med "korsstav"? Han säger att den kommer von Gottes lieber Hand och för mig till das gelobte Land och gravens frid. Frälsaren själv ska torka mina tårar. Sångarens fem stigande toner skulle möjligen kunna avbilda en stav med ett kors längst upp: Bach sökte ju ord att avbilda i motiv att sedan bygga vidare på. Instrumentens fyra stämmor tar också fasta på "stavmotivet" men bygger framför allt på långa, fallande kedjor av "tvåtonssuckar" som kanske föreställer hur tungt det också är att vandra på livets stig mot målet. Det ljusa slutet på andra sidan graven markerar sångaren med snabbare figurationer.

I recitativet gäller också en färd men den går över vatten. Cellon avbildar vågorna och harmonierna antyder farorna. Men där finns ett ankare: Guds barmhärtighet. Den andra stranden heter himmelriket. Det hörs tydligt.

Andra arian byter helt tempo och atmosfär: "Äntligen ska jag befrias från jordelivet. Må det ske idag!" Texten anknyter också till några ord av profeten Jesaja: "De som litar till Herren får ny kraft, de får vingar som örnar."

Nästa recitativ handlar om Porten till Vilan och tårarna som ska avtorkas på andra sidan. Allra sist, som vanligt, en koral: Kom du död, sömnens broder!

ÉLIASABETH JACQUET DE LA GUERRE (1665-1729)
SONAT B-DUR

Mercure galant hette en kulturtidskrift i Paris. Som-maren 1677 kunde man läsa:

"Ett under har visat sig här. Hon sjunger de allra som svåraste saker direkt från bladet. Hon ackompanjerar sig själv och andra vid cembalon på ett oeffterhärmligt vis. Hon komponerar. Detta har pågått här i fyra år; hon är fortfarande bara tio år gammal..."

Denna flicka lät sig inte tystas. Så tillhörde också Ludvig XIV och en av hans "madamer" Élisabeth Jacquets beundrare. Hon representerade en stor musikersläkt, fjärde generationen. En del av hennes verk har nått fram till oss: en opera, kantater på franska, sånger, cembalostycken och kammarmusik.

JOHANN SEBASTIAN BACH

KANTAT DER FRIEDE SEI MIT DIR BWV 158

Recitativ: Der Friede sei mit dir

Aria och koral: Welt ade, ich bin dein müde

Till den kantaten finns inga noter av Bachs hand. Det vi har är en avskrift av Christian Friedrich Penzel som var 12 år gammal när Bach dog. Året därpå började han som sångare i Thomasskolan. Han blev så småningom prefekt i kören. Han hade uppenbarligen tillgång till Bach-noter och har räddat en hel del musik åt eftervärlden, bland annat denna kantat. Det vi fått är nog ett fragment av något slag. Det börjar med ett tröste-recitativ med inbyggd refrång: Der Friede sei mit dir. Frid vare med dig! Just det anropet blir sedan utbyggt till en stor aria med en virtuos fiolstämma högt uppe i diskanten; musikern kan inte ens använda sin lägsta sträng. Inbyggt i denna lek för två kommer dessutom en koral i lugnt tempo, en fras i taget: Welt, ade ich bin dein müde. Ich will nach dem Himmel zu... Värld farväl, jag är trött på dig och längtar till himlen.

På detta ännu ett recitativ om lyckan att få gå hädan som den gamle Simeon i templet. Allra sist en körkoral: en vers ur I dödens bojar Kristus låg.

KONSERT FÖR OBOE OCH VIOLIN D-MOLL BWV 1060

Allegro

Adagio

Allegro

Här finns det mer av "Bach-närvaro" i form av ett utgångsmaterial för två cembalister och några stråkare:

en avskrift gjord av Bachs ende svärson, Altnikol. Musik som till exempel kunde användas vid konserterna i Zimmermanns café i centrala Leipzig där Bach var i farten, i synnerhet 1729-1741 när han ledde verksamheten. Det lär ha gått in uppåt 150 åhörare. De fick sig till livs all möjlig aktuell musik, sjungen och spelad. Det är så klart en bestickande tanke att Bach blandat in sina två äldsta söner i den här dubbelkonserten för två klaverspelare. Flera forskare har menat att det bör ha funnits en äldre version för två melodinstrument, från tidigare arbetsplatser. Det har redigerats fram några sådana varianter, den för oboe och violin framförs ofta.

KANTAT ICH HABE GENUG BWV 82

Aria: Ich habe genug, ich habe den Heiland

Recitativ: Ich habe genug! Mein Trost ist nur allein

Aria: Schlummert ein, ihr matten Augen

Recitativ: Mein Gott! Wann kommt das schöne nun!

Aria: Ich freue mich auf meinen Tod

Kantat för 2 februari 1727. Här återkommer den nyupptäckte Birkmann. Sångaren i honom kände nog hur väl detta "nung" ligger för rösten. Stavningen genung var gängse poetiskt språk vid den tiden.

Vem har fått genung? Den urgamle mannen Simeon igen, han i Jerusalems tempel. Det står om honom i Lukas evangelium: "Den helige Anden hade uppenbarat för honom att han inte skulle se döden förrän han hade sett Herrens Messias." Han möter barnet Jesus i templet. Han bär honom och sjunger: "Herre, nu låter du din tjänare gå hem i frid, som du har lovat."

Simeon mumlar ingalunda. I första arian ropar han gång på gång ut sitt Ich habe genug!... Nu önskar jag få gå hem med glädje. Stråkarna däremot mumlar och vaggar. Oboisten spelar talande slingor. I första recitativet kommer "den fromma själen" till tals, tröstad av Simeons exempel. Han instämmer: "Ich habe genug!" Sedan har vi den ojämförliga, gungande vaggvisan: Schlummert ein, ihr matten Augen, följd av ännu ett recitativ: När kommer det härliga budet: Nu?... God natt du värld!

Tredje arian erbjuder en total kontrast, en glädjedans: Skön blir döden!

INGEMAR VON HEIJNE

FREIBURGS BAROCKORKESTER

Tyska Freiburgs barockorkester har haft en framgångsrik verksamhet i nästan 30 år. Ensemblen har en repertoar från barocken till våra dagar och framträder i de internationellt viktigaste konserthusen och operahusen. Orkesterns musikaliska credo förblir oförändrat. Utgångspunkten är den kreativa nyfikenheten hos varje medlem där avsikten är att spela musik på ett så livfullt och uttrycksfullt sätt som möjligt. Detta innefattar även krävande solokonsserter med orkestermedlemmar som solister. Kultiverat och samtidigt flammande ensemblespel har blivit ett internationellt kännetecken:

"Freiburgs barockorkester är en diamant med unik briljans. I sin tekniska och mentala behärskning av instrumenten och de enskilda stämmorna inser man vad "historiska" framföranden kan åstadkomma för närvarande. Levande och rent, genomskinligt och klart, med utsökt frasering och artikulation utan överflödigt sentimentalitet gör att man hör alla detaljer och upplever det hela som ett musikaliskt kosmos med väldiga rikedomar. Öppna era öron – så här låter musik!" (Salzburger Nachrichten)

Freiburgs barockorkester samarbetar regelbundet med ledande artister som Christian Gerhaher, Isabelle Faust, René Jacobs, Pablo Heras-Casado, Andreas Staier och Kristian Bezuidenhout och är nära lierad med det franska skivbolaget Harmonia Mundi. Den konstnärliga framgången med detta musikaliska samarbete återspeglas i ett stort antal cd-utgåvor varav flera fått utmärkelser som tyska ECHO Classical Music Award 2011-2016, Gramophone Award 2011, Edison Classical Music Award 2008 och Tyska kritikerpriset 2009.

Under det konstnärliga ledarskapet av sina två konsertmästare Gottfried von der Goltz och Petra Müllejan, samt under ledning av utvalda dirigenter, ger Freiburgs barockorkester omkring 100 konsalter om året i konstellationer från kammarensemble till operaorkester. Det är en självstyrd orkester med egna abonnemangskonsalter i Freiburgs konserthus, Stuttgarts Liederhalle och Berlinfilharmonin, samt med en internationell turnéverksamhet.

MATTHIAS GOERNE

Tyske barytonsångaren Matthias Goerne ses ofta på Covent Garden, Teatro Real i Madrid, Paris Nationalopera, Wiens statopera och Metropolitan. Bland hans väl valda roller finns Wolfram i Tannhäuser, Amfortas i Parsifal, Wotan i Ringen och Kurwenal i Tristan och Isolde (samtliga Wagner) samt Orestes i Richard Strauss Elektra och titelrollerna i Bergs Wozzeck, Bartóks Riddar Blåskägg och Hindemiths Mathis der Maler. Matthias Goerne har på senare tid samarbetat med London Philharmonic, Concertgebouwworkestern och New York Philharmonic och dirigenterna Christoph Eschenbach, Manfred Honeck och Christoph von Dohnányi. Matthias Goerne inspelningar har erhållit fyra Grammy-nomineringar, en ICMA-utmärkelse och en Diapason d'or arte. Efter sina legendariska inspelningar med Vladimir Ashkenazy och Alfred Brendel (Decca) har han spelat in Schubert-sånger på elva cd för Harmonia Mundi med pianister som Christoph Eschenbach och Eliasbeth Leonskaja.

KATHARINA ARFKEN

Tyska oboisten Katharina Arfken har specialiserat sig på historiska träblåsinstrument. Hennes huvudintresse är 1700-talets oboe. Efter att ha arbetat som instrumentmakare studerade hon barockoboe och klassisk oboe samt renässansens träblåsinstrument för Michel Piguet vid Schola Cantorum Basiliensis i Schweiz. Hon har också studerat för Ku Ebbinge vid Kungliga konservatoriet i Haag. Katharina Arfken har framträtt och gjort inspelningar med ensembler som The English Baroque Soloists med Sir John Eliot Gardiner och Amsterdams barockorkester med Ton Koopman. Som solooboist i Freiburgs barockorkester har hon medverkat vid de stora festivalerna för tidig musik i Europa. Bland hennes senaste inspelningar finns Mozarts oboekonsert med Freiburgs barockorkester (Harmonia Mundi). Katharina Arfken är professor vid Schola Cantorum Basiliensis och ger regelbundet mästarklasser i Europa.

GOTTFRIED VON DER GOLTZ

Tyske Gottfried von der Goltz har skapat sig ett internationellt rykte som barockviolinist och konstnärlig ledare för Freiburgs barockorkester. Som seden var under 1700-talet leder han orkestern från pulten som konsertmästare. Hans repertoar sträcker sig från tidig barock till samtida musik och den omfattande diskografin ger exempel på hans mångsidighet och flexibilitet. Gottfried von der Goltz har erkänts som expert inom den under lång tid bortglömda barockmusiken från Dresden samt musik av de fyra Bach-sönerna. Han framträder också med orkestrar som Heilbronn's kammororkester, Frankfurts radioorkester och barockensemblen Tafelmusik. Under ett antal år har han varit konstnärlig ledare för Norska barockorkestern. Gottfried von der Goltz är också en hängiven kammarmusiker i olika sammanhang och är som professor vid musikhögskolan i Freiburg en populär lärare i spel med både barockviolin och traditionell violin.

GÄSTSPEL

SIBELIUS PELLÉAS OCH MÉLISANDE 30 min
LUONNOTAR 9 min

PAUS

LANGGAARD SYMFONI NR 2 38 min

KUNGLIGA FILHARMONIKERNA
DIRIGENT SAKARI ORAMO
ANU KOMSI sopran

Konsertmästare Joakim Svenheden

Introduktion kl 17.00

JEAN SIBELIUS (1865–1957)
PELLÉAS OCH MÉLISANDE OP 46
Vid slottsporten
Mélisande
På stranden vid havet
Vid en källa i parken
De trenne blinda systrar
Pastorale
Mélisande vid spinnrocken
Mellanaktsmusik
Mélisandes död

Det sena 1800-talet var vetenskapens och den realistiska konstens tid. Men i många konstnärskretsar frodades i stället intresset för saga och fantasi. Inom symbolismen dyrkade man skymningen, natten, skogens tystnad, blommornas färger och dofter, sömnen, drömmen och slutligen döden. Med dunkelt antydningrika framställningar ville man låta ana en djupare världsordning än den som gick att upptäcka i middagssolens eller bågglampans sken.

Den belgiske symbolisten Maurice Maeterlincks skådespel Pelléas et Mélisande utspelar sig i en djup skog med ett stort gammalt slott. En prins finner den skygga prinsessan Mélisande och gifter sig med henne, men hon dras obevekligt till hans bror. En guldring faller ned i en källa. Mörkret sänker sig. Den som bäst förstår vad som sker är den blinda kungen.

1905 sattes Maeterlincks pjäs upp på Svenska teatern i Helsingfors. Jean Sibelius komponerade scenmusiken som han snart omarbetade till konsert-

svit. Musikkritikern Karl Flodin skrev uppskattande att Sibelius musik är "en verklig fors av tankar, motiv, melodiska infall och rytmiska mönster", men att "tonbilderna" också är insvepta i en "dämpad, fin och återhållen atmosfär".

JEAN SIBELIUS (1865–1957)
LUONNOTAR OP 70

I Finlands nationalepos Kalevala börjar världens skapelse när Ilmatar, himladottern, lämnar sin luftiga tillvaro och blir havande med havet. I 700 år flyter hon omkring med Väinämöinen i magen, utan att kunna föda. En and söker en plats att bygga bo och Ilmatar sträcker upp sitt ena knä ur havet. Men när hennes egen smärta blir för stark gör hon ett kast med benen. Fågelboet sjunker, äggen spricker och av bitarna blir jord, himmel, sol, måne och stjärnor.

Av denna skapelseberättelse gjorde Sibelius en tondikt för sopran och orkester. Han kallade den Luonnotar (Naturens dotter), vilket är ett annat namn på Ilmatar. Stycket har beskrivits som ett av hans mest "obevekligt finska". Det är en tolkning som stämmer med den nationalromantiska bilden av Sibelius. En annan tolkning framträder om man tänker på Luonnotar som en parallell till exempelvis Stravinskys Vår-offer, som uruppfördes i Paris några få månader innan Luonnotars premiär på Gloucester Music Festival i

England. Primitivismen i Vår-offer bygger på föreställningar om det nationellt ryska men innebar också ett viktigt steg i utvecklingen av ett modernt, internationellt tonspråk. Detsamma gäller för Luonnotar. Inslaget av repetitiva musikmönster kan uppfattas som en länk mellan Anton Bruckner och den amerikanska minimalismen. Och när Sibelius till sist skildrar hur världen tar form, rör sig musiken bort från tonaliteten och bildar ett klangfält som är ganska svårt att förena med kompositörens uttalade aversion mot "den moderna tendensen" i samtidens musik.

Berättelsen om Ilmatar/Luonnotar är förresten inte baserad på finsk folkdikt utan är ett eget bidrag av Elias Lönnrot som sammanställde och utgav Kalevala. Inspirationen kan han ha fått från indisk mytologi.

RUED LANGGAARD (1893–1952)
SYMFONI NR 2 "VAARBRUD"
Allegro con anima. Lento. Con moto. Tempo primo. Maestoso
festivo alla marcia
Lento religioso quasi adagio
Molto con moto
38 min

Rued Langgaard skrev sin första symfoni redan som 15-årig. När han var 20 år gav Berlinfilharmonikerna en konsert med enbart hans musik. Konserten blev en stor framgång, ja rentav den största i Langgaards liv. Hemma i Danmark blev han efterhand en isolerad figur i ett musikliv som helt dominerades av Carl

Nielsen. I strid med den rådande, antiromantiska trenden höll han fast vid de landvinningar som han ansåg att inte minst Niels W Gade hade gjort. Ändå vävde han ibland också in nyare stilar i sin musik. Det viktiga, menade han, var inte om en stil var gammal eller ny utan om den kunde användas för att förmedla ett andligt budskap. I Langgaards tankevärld var musiken ett religiöst språk och en plats där man kunde erfara Gud.

Detta synsätt präglar andra symfonin, Vaarbrud (Vårbrytning), som Langgaard skrev under en sommar i Blekinge. En anteckning tyder på att han tänkte sig denna musik som en framställning först av naiv, jordbunden glädje, sedan av insikt och ensamhet, och slutligen, i sista satsen med dess sopransolo, av jubel inför Guds härlighet. I Emil Rittershaus dikt, som sopranen sjunger, tonar vårvinden som en orgel och näktergalen håller skogens vackraste predikan. Enligt Langgaard kunde några ord från slutet av Goethes Faust nästan kunna stå som motto för symfonin: "Allt förgängligt är bara liknelser".

Langgaard bearbetade symfonin i omgångar, ända fram till 1933. I kväll får vi dock höra originalversionen från 1914.

TOBIAS LUND

KUNGLIGA FILHARMONIKERNA

1902 bildades Kungliga Filharmonikerna som sedan 1926 har sitt hem i Stockholms Konserthus. Orkestern arbetar aktivt med att förnya och bredda den traditionella symfoniska repertoaren, till exempel genom de världen över uppmärksammade och hyllade tonsättarfestivalerna, regelbundna uruppföranden av nyskriven musik samt nydanande arbeten med spel-musikkonserter. Kungliga Filharmonikerna medverkar även vid högtidligheterna i samband med Nobelpris-utdelningen och vid utdelningen av Polar Music Prize.

Sedan 2008 är finländaren Sakari Oramo Kungliga Filharmonikernas chefsdirigent och konstnärlige rådgivare. Bland orkesterns tidigare chefsdirigenter finns storheter som Fritz Busch, Antal Dorati, Gennady Rozhdestvensky, Yuri Achronovitch och Paavo Berglund. Sakari Oramos företrädare var amerikanen Alan Gilbert 2000–2008.

Med turnéer har orkestern tillsammans med Sakari Oramo befast sin ställning på den internationella arenan. Under våren 2015 gick turnén till Schweiz

med konserter i Genève, Zürich, St. Gallen och Bern. I november 2015 gjorde orkestern och Sakari Oramo återigen en turné, nu med start i klassiska Musikverein i Wien och därefter konserter i Baden-Baden, Luxemburg, Köln och Hamburg. Intresset för orkesterns konserter har varit överväldigande och internationella musikbedömare är eniga – Kungliga Filharmonikerna är en orkester i världsklass! Nu senast, i augusti 2016, gästspelade man i Concertgebouw i Amsterdam och den nederländska pressen talade om en "fantastisk upplevelse" och utdelade högsta betyg.

Förutom turnéerna och alla konserterna i Stockholms Konserthus har orkestern även fått stor internationell uppmärksamhet för en rad skivinspelningar tillsammans med chefsdirigenten Sakari Oramo, som Carl Nielsen-cykeln – cd:n med Symfoni nr 1 och 3 tilldelades BBC Music Magazine Award – och Sirens med musik av Anders Hillborg som blev Grammis-vinnare 2016.

SAKARI ORAMO

Finske Sakari Oramo är Kungliga Filharmonikernas chefsdirigent och konstnärlige rådgivare. Han tillträdde posten 2008 och har kontrakt till 2020. Han är även huvuddirigent vid operan i Karleby (Kokkola) i Finland, och konstnärlig ledare för Mellersta Österbottens Kammarorkester, liksom BBC Symphony Orchestras chefsdirigent. Genom åren har Sakari Oramo dirigerat flera Promskonserter med både Kungliga Filharmonikerna och BBC Symphony Orchestra, den senare även vid berömda Last Night of the Proms - senaste gången i september 2016.

Åren 2000–2008 var Sakari Oramo chefsdirigent för City of Birmingham Symphony Orchestra. Han har även dirigerat orkestrar som Berlinfilharmonikerna, San Francisco Symphony Orchestra, Staatskapelle Dresden, Oslofilharmonikerna, New York Philharmonic, Concertgebouw-orkestern i Amsterdam, Chicago Symphony Orchestra och Wienfilharmonikerna. Han finns representerad på en lång rad cd, inte minst flera prisbelönade tillsammans med Kungliga Filharmonikerna. I maj 2016 utsågs Sakari Oramo till årets dirigent av Royal Philharmonic Society i London.

ANU KOMSI

Den finska sopranen Anu Korsi har hyllats för sin musikaliska mångsidighet och dynamiska koloraturstämma. Hon är lika hemmastadd på operascenen som på konsertpodiet och framträder regelbundet i Europa och USA. Anu Korsi ger också sångafnär och framträder i kammarmusiksammanhang med musik som sträcker sig från renässansen till nutida tonsättare. New York Magazine beskrev hennes scenframträdande som "pyrotekniskt och följsamt". Hon engageras av ledande operahus och orkestrar i New York, London, Paris, Sao Paolo, Berlin, Köln, Frankfurt, Rom, och Stockholm. Hon har en stor repertoar och gestaltar ofta huvudroller i operor av Alban Berg, Offenbach, Verdi och Mozart. När hon debuterade vid festspelen i Salzburg 2011 hyllades hon av pressen som "en förträfflig anti-opera-hjältinna". Bland hennes senaste framgångar finns rollen som Eva i Stockhausens Donnerstag aus Licht vid Baselooperan 2016. Bland ledande orkestrar hon fram-

trätt med finns New York Philharmonic, Berlins filharmoniker, BBC Symphony Orchestra, Los Angeles Philharmonic, Bayerska Radions symfoni-orkester samt flera nordiska orkestrar. Hon har samarbetat med dirigenter som Sir Roger Norrington, Esa-Pekka Salonen, Alan Gilbert, Franz Welser-Möst och Sakari Oramo. Anu Korsi är sedan 2005 konstnärlig chef för sin operafestival i Karleby som också rönt internationellt intresse.

M S TORS DAG 2 MARS KL 19.30

M S LÖRDAG 4 MARS KL 15.00

MUSORSGKIJ BORIS GODUNOV 2 tim 15 min
Originalversion 1869

GÖTEBORGS SYMFONIKER
GÖTEBORGSOPERANS KÖR
DIRIGENT KENT NAGANO
SÅNGSOLISTER Se sid 60-63

Konsertmästare Per Enoksson & Sara Trobäck
Assisterande dirigent Nathan Brock

Konserterna ges utan paus

Spelas in live för utgivning på BIS

Introduktion en timme före konserterna med Göran Gademan

MODEST MUSORSGKIJ (1839-1881)

BORIS GODUNOV

Opera från 1869 (urversionen), libretto av tonsättaren efter
Aleksandr Pusjkin och Nikolaj Karamzin

Del ett

Scen 1: Boris kallas till tronen

Scen 2: Kröningsscenen

Del två

Scen 1: I cellen

Scen 2: På vårdshuset

Del tre

Palatsscenen

Del fyra

Scen 1: Utanför Vasiljkatedralen

Scen 2: Boris död

1598 kröntes den verkliga Boris Godunov till Rysslands tsar. Han efterträdde Fjodor I som var son till Ivan IV ("den förskräcklige"), som i ett anfall av sinnesförvirring slagit ihjäl den egentlige tronarvingen Ivan. Fjodor I, som var både mentalt och fysiskt handikappad, tillträdde 1584, men han behövde en förmyndarstyrelse om fem personer vid sin sida som styrde landet, och en av dessa var Boris Godunov vars syster Irina var gift med Fjodor. Boris var inte lika högättad som sina bojariska medregenter, han var av tatariskt ursprung, och hade många fiender hos adeln som ville att Rurikdynastin skulle fortsätta härskas över Ryssland som den gjort i landets olika delar sedan 800-talet.

PÅ TURNÉ
Konserterna ges även i
Stockholms Konserthus
den 8 mars kl 19.00

Men när styrelsens mäktigaste man, Fjodors morbror Nikita Romanov, avled blev Boris Godunov alltmera inflytelserik. Det var i själva verket han som ensam styrde Ryssland under Fjodors tio sista levnadsår.

Enligt flera krönikor lär han ha styrt landet väl, med lugn och ordning och kloka och välbetänkta beslut, stödd av de breda folklagren och kyrkan, där han inrättade patriarkatet i Moskva. Men han hade många maktlystna fiender och när Fjodors nioårige bror Dmitrij – den egentlige arvprinsen efter honom – påträffades död i Uglitj i Sibirien 1591 uppstod ett allt starkare rykte att Boris Godunov låg bakom mordet. Han tillsatte dock en undersökningskommission och blev förklarad oskyldig.

Kring 1600 dök de första ryktena upp om den så kallade falske Dmitrij. 1603 flydde munken Grigorij Otrepjev från Tjudovklostret. Han utgav sig för att vara den dödförklarade tsarsonen Dmitrij, trots att den intrigante bojarledaren Vasilij Sjujskij vidhöll att Fjodors bror verkligen mördats. Man kan förstå att man dessa år kallade det som hände i landet för "Den stora oredan". Även torka med efterföljande hungersnöd och stora bränder i Moskva gjorde att landets fattiga bönder och stadsbor revolterade.

Efter Boris Godunovs död 1605 (kanske av förgiftning) dök den falske Dmitrij upp i Moskva med starkt stöd av Polen. Han mördade Boris son, tronpretendenten Fjodor (II) och dennes mor, och tog över tsarmakten. Dmitrij mördades i sin tur efter ett år av Sjujskij som lät utropa sig till tsar, men som störtades av polackerna efter fem år. Dessa var nu Rysslands herrar och styrde fram till 1613 då ett nationellt uppror kastade ut dem och satte upp den 17-årige Michail Romanov på Rysslands tron. Den romanovska ätten härskade sedan fram till revolutionen 1917.

Det material i Nikolaj Karamzins ryska historieberättelser i tolv band (1816-1829) som Aleksandr

Pusjkins drama från 1825 och Modest Musorgskijs libretto utgick från till operan Boris Godunov i urversionen från 1869 – här framförd konsertant – var fortfarande Borisfientligt. Att Boris Godunov misstänks för att ha låtit mörda tsarevitj Dmitrij ligger i operan till grund för "den fantastiska själsskildringen av en av samvetskval till döds pinad människa", som tillsammans med en storartad beskrivning av gamla Ryssland, av det ryska folket och dess folksjäl, gör Musorgskijs opera till ett ändå starkt och trovärdigt tidsdokument.

Modest Musorgskij och de övriga tonsättarna i gruppen "De fem" ville i sitt program befria rysk musik från västeuropeiskt inflytande. Ryska folkvisor och folkdanser, som tidigare använts i en västerländskt "friserad" form skulle nu återuppträda i sin ursprungliga rytmik och harmonik för att ge musiken en nationell färg. Vad gällde operan, som hittills dominerats av italienska förebilder, skulle den nu föras närmare den ryska texten och det dramatiska skeendet och man letade efter nationella, historiska ämnen.

Musorgskij skrev mest pianomusik, sånger, kör- och orkestermusik och påbörjade flera operor utan att fullborda dem. Mycket på grund av en svår alkoholism som till sist tog hans liv 1881. Men han fullbordade sin stora opera Boris Godunov 1869 och skickade in den för bedömning av direktoratet för de kejserliga teatrar i S:t Petersburg våren 1870. Inte förrän ett år senare fick han ett avböjande svar. Så han påbörjade en egen revidering där han delade in verket i prolog och fyra akter, lade till nya scener inom akterna, nya sånger och den av direktoratet efterfrågade baletten och en kvinnlig huvudperson i en kärlekshistoria mellan den falske Dmitrij och den polska prinsessan Marina – byggd på verkligheten, men inte på Pusjkins drama. Denna version kallades "originalversionen", men den refuserades för att man inte fick framställa en tsar på operascenen. Förbudet togs bort 1874 och "originalversionen" gavs 26 gånger på Mariinskijteatern i S:t Petersburg – till året efter tonsättarens död – med framgång hos publiken men inte hos kritikerna. Flera inslag hade då tagits bort i akterna II-IV. Operaledningen fruktade nämligen de revolutionära tendenserna i verket och det uppfördes inte fler gånger. Tonsättarens musik var också före sin tid i dess expressivitet, harmonik och avancerade orkesterbehandling. Han hyllade uttryckets sanning i musiken, där han ofta inspirerades av det mänskliga (ryska) talet som han tyckte hade egna musikaliska regler.

1882-1896 härskade alltså den stora tystnaden kring operan Boris Godunov. Elva år efter Musorgskijs död började hans vän Nikolaj Rimskij-Korsakov revidera omfattande delar av dennes verk, däribland operan Boris Godunov. Nu blev Musorgskijs musikdrama en stor romantisk opera med Rimskij-Korsakovs "färgrika, ljusa instrumentation, harmoniska och rytmiska finesser och en akt- och scenindelning som inte stämde med Musorgskijs genomkomponerade musikflöde." Det var inte längre Musorgskijs opera med tonvikt på skildringen av det ryska folket och tsar Boris gripande personskildring i alla dess mänskliga faser. I stället blev operan "en serie måleriska, kulinariskt instrumenterade tablåer – historieplanscher" när Rimskij-Korsakov komponerade om och strök ner. Men den gjorde succé i det skicket och spelades ofta världen runt tills den ryske musikvetaren Pavel Lamm började intressera sig för källkritisk forskning med följden att Musorgskijs version från 1869 kunde ha världspremiär 1928 i Leningrad och snart också i Moskva och på institutioner utanför Ryssland, till exempel 1935 på Sadler's Wells i London. Även polskamerikanske tonsättaren Karol Rathaus och Dmitrij Sjostakovitj gjorde egna rekonstruktioner på 1950-talet och 1975 kom en version av David Lloyd-Jones. Vid dessa framföranden används en senare utgåva, en så kallad "Urtext".

Med dess många körer, stora orkester och Musorgskijs inlämnade musikaliska tolkningar av såväl titelrollen Boris Godunov och övriga större och mindre roller, går det också utmärkt att ge denna fascinerande ryska opera konsertant!

GUNILLA PETERSEN

KENT NAGANO

Amerikanske Kent Nagano blev 2006 chefsdirigent för Montreals symfoniorkester och 2015 konstnärlig ledare för Hamburgs statsopera och filharmoniska orkester. Sedan 2013 är han förste gästdirigent för Göteborgs Symfoniker och tillsammans har de bland annat turnerat i Kina samt framfört Sibelius sju symfonier vid firandet av tonsättarens 150-årsdag. Nyligen utgavs också den första volymen i en serie med orkestermusik av Richard Strauss, En alpsymfoni, på Farao Classics. 2006-2013 var Kent Nagano konstnärlig ledare för Bayerska statsoperan i München. Tillsammans med Montreals symfoniorkester har han bland annat framfört Mahlers och Beethovens symfonier, operor av Wagner samt konsertserier med musik av Dutilleux och Boulez. Som gästdirigent har Kent Nagano framträtt med flera av världens ledande orkestrar. Bland aktuella orkestrar han samarbetat med finns Münchens filharmoniker, Bayerska Radions symfoniorkester, London Symphony Orchestra, Tonhalle-orkestern i Zürich och Santa Cecilia-

orkestern i Rom. En viktig period i Kent Naganos karriär var hans tid som konstnärlig ledare och chefsdirigent för Deutsches Symphonie-Orchester Berlin 2000-2006. Han utsågs sedan till orkesterns hedersdirigent. Kent Nagano har också varit chefsdirigent för operan i Los Angeles. Han tillbringade sin första yrkesverksamma tid i Boston där han arbetade vid operan och som assisterande dirigent till Seiji Ozawa hos Bostons symfoniorkester. Kent Naganos framgångar i USA ledde till europeiska utnämningar: konstnärlig ledare för Nationaloperan i Lyon (1988-1998) och för Halléorkestern i Manchester (1991-2000).

Kent Nagano har gjort ett stort antal skivinspelningar med orkestrarna i Montreal och Berlin. Tillsammans med Göteborgs Symfoniker har Kent Nagano spelat in vokalverk av Hillborg, Gefors och Boldemann med Anne Sofie von Otter som solist (DG). Nästa inspelning blir Dvoráks och Schumanns cellokonserter med Truls Mørk (Ondine).

GÖTEBORGSOPERANS KÖR

GöteborgsOperans Kör består av 46 sångare och är en av Sveriges tre professionella operakörer. Kören medverkar i opera, konserter, mindre ensembler och ibland även i musikaler. Ibland gör sångarna i kören även solistroller. GöteborgsOperans korister är dessutom kända för att inte bara vara goda sångare utan också goda skådespelare.

Många operor sjungs på originalspråk. Så förutom ingående musikaliska studier är även språklektioner en naturlig del av arbetet. Alla medlemmar i GöteborgsOperans Kör har flerårig utbildning från musik- eller operahögskola.

ALEXANDER TSIMBALJOK

BORIS GODUNOV

Den ukrainske basen Alexander Tsimbaljok är den hittills yngste sångaren som gestaltat Boris Godunov på en stor internationell scen (Bayerska statsoperan). Hans karriär har sedan dess skjutit i höjden och han har gjort bejublade framträdanden på La Scala, Metropolitan, Det Kongelige, Covent Garden, Berlins statsopera, Bolsjojteatern och Majfestivalen i Florens. Innevarande säsong medverkar han i Sjostakovitjs Lady Macbeth från Mtsensk i München där

han också kommer att sjunga Donizettis och Mozart. Han återvänder till Covent Garden och Nationaloperan i Paris och framträder för första gången med Montreals symfoniorkester och Kent Nagano. Bland dirigenter Alexander Tsimbaljok har samarbetat med finns Zubin Mehta, Lorin Maazel, Riccardo Muti, Daniel Barenboim, Sir Colin Davis, Antonio Pappano och Gustavo Dudamel.

JOHANNA RUDSTRÖM

FJODOR

Mezzosopranen Johanna Rudström inledde säsongen 2016-2017 med Cherubino i Mozarts Figaros bröllop på Kungliga Operan i Stockholm. Under det kommande året syns hon på samma scen i roller som Dimitri i Giordanos Fedora, Karolka

i Janáceks Jenufa, Flosshilde i Wagners Rhenguldet och Ragnarök samt Rossweisse i Valkyrian. Johanna Rudström har föregående säsong framträtt i Bizets Carmen, Wagners Parsifal och den nyskrivna operan Medea av Daniel Börtz, alla vid Kungliga operan. Johanna Rudström har tidigare gästtat Operan i Genève där hon framträtt i Cherubinis Medea. 2015 medverkade hon i den nyskrivna operan Son of Heaven av japanska tonsättaren Moto Osada vid Vadstenaakademin.

HANNA HUSÁHR

XENIA

Säsongen 2016-2017 inledde Hanna Husáhr med rollen som Pat Nixon i John Adams opera Nixon in China vid Kungliga Operan i Stockholm. Hon har under föregående säsong framträtt som Romilda i Händels Xerxes på operan i Ver-

sailles och Barbarina i Mozarts Figaros bröllop på Drottningholms Slottsteater under ledning av Marc Minkowski. Hon har även framträtt på Folkoperan, Gran Teatre del Liceu i Barcelona, i Tjajkovskij-salen i Moskva samt medverkat i Vinterfest i Dalarna och vid Polarprisutdelningen. Tidigare operaengagemang inkluderar titelrollen i Donizettis Lucia di Lammermoor vid nationaloperan i Riga och vid Opera på Skäret och Frasquita i Bizets Carmen i Kristiansand. Hanna Husáhr har arbetat med dirigenter som Manfred Honeck, Leif Segerstam, Pinchas Steinberg, Rinaldo Alessandrini, Mikko Franck, Tobias Ringborg och Herbert Blomstedt.

MARGARITA NEKRASOVA

AMMAN

Mezzosopranen Margarita Nekrasova är sedan 1994 solist vid Nya Kolobov-operan i Moskva där hon deltagit i ett flertal uppsättningar, samt medverkat på cd-inspelningar med musik av Tjajkovskij och Rachmaninov. Hon har

också gjort internationella framträdanden på Teatro comunale i Florens och La Scala i Milano samt operahus i Tyskland, Frankrike, Österrike, Israel, Japan och Tjeckien. Bland ledande dirigenter hon samarbetat med finns Vladimir Jurowski, Semyon Bychkov, Riccardo Muti och Daniel Barenboim. Hennes repertoar innefattar de stora operorna av Borodin, Musorgskij, Tjajkovskij, Rimskij-Korsakov, Sjostakovitj och Glinka, liksom repertoarverk av Verdi, Richard Strauss, Wagner, Saint-Saëns och flera andra tonsättare. Hon är också aktuell med framträdanden på Komische Oper och Staatsoper Berlin, Teatro Real Madrid, operan i Zürich samt vid festivalen i Aix-en-Provence.

MAXIM PASTER

FURST VASILIJ IVANOVITJ SJUSKIJ

Tenoren Maxim Paster föddes 1975 i Charkov, Ukraina. Han debuterade vid Nationaloperan i Kiev med Verdis Requiem 2003 och vid Bolsjojoperan samma år då han medverkade i Glinkas Ruslan och Ludmila. Som ensemble-

medlem vid Bolsjoj har han sjungit ledande roller i operor som Tjajkovskijs Mazeppa, Verdis Macbeth, Prokofjevs Den brinnande ängeln, Puccinis La bohème och Madama Butterfly samt Musorgskijs Boris Godunov. Med Bolsjojteatern har han också framträtt på turné i Covent Garden, Atén, Savonlinna och Riga. Maxim Paster har samarbetat med dirigenter som Daniele Gatti, Alexander Vedernikov och Valerij Polianskij. Han har också framträtt i europeiska operahus som Komische Oper Berlin, Semperoperan i Dresden och Teatro di San Carlo i Neapel. 2006 sjöng han i Verdis Requiem med Göteborgs Symfoniker.

MIKA KARES

PIMEN

Den framstående finske basen Mika Kares har gjort sig ett namn i operor av Verdi, Wagner och Mozart. Han är också aktiv som krönikör på finska Yle och med en egen blogg. 2005-2010 var Mika Kares ensemblomedlem vid stats-

operan i Baden. Gästspel tog honom till platser som Barcelona, Bologna, Hong Kong, München, Paris, Parma, Salzburg, Seattle, Valencia och Wien där han framträtt med dirigenter som Nikolaus Harnoncourt, Lorin Maazel, Zubin Mehta och Marc Minkowski. Bland kommande engagemang finns framträdanden vid Bayerska statsoperan i München, La Monnaie i Bryssel samt Theater an der Wien. Mika Kares har samarbetat med orkestrar som Wiens filharmoniker, radio- och tv-orkestern i Madrid och Beethoven-orkestern i Bonn. Bland hans skivinspelningar finns Wagners Den flygande holländaren (Naïve) och Mozarts Don Giovanni (Sony Classical).

ALEXEJ TICHOMIROV

VARLAAM

Den ryske basen Alexej Tichomirov är sedan 2005 solist vid Helikon-operan i Moskva. Bland hans roller under senare år finns titelrollerna i Musorgskijs Boris Godunov och Wagners Den flygande holländaren, Ramfis i Verdis Aida samt Samuel i Verdis Maskerad-

balen, den senare med Israels filharmoniska orkester och Zubin Mehta. Alexej Tichomirov har gestaltat huvudroller i operor av Mozart, Verdi, Musorgskij och Puccini i Tyskland, Schweiz, Italien, Chile, Frankrike och Australien. 2011-2013 gestaltade han Pimen i Boris Godunov vid Bolsjojteatern. Han har också framträtt med Riccardo Muti i Rom, vid festspelen i Salzburg samt vid konserter med Bayerska Radions symfoniorkester och Wiens filharmoniker. Bland andra dirigenter han samarbetat med finns Vladimir Fedosejev, Michail Pletnjov och Vladimir Jurowski.

SERGEJ SKOROCHODOV

GRIGORIJ OTREPEJEV (DEN FALSKE DMITRIJ)

Tenoren Sergej Skorochodov studerade i St Petersburg och debuterade 1999 vid Mariinskjteatern där han sedermera blev solist. Han har också framträtt internationellt som Erik i Wagners Den flygande holländaren vid festspelen i

Baden, som Ivan i Sjostakovitjs Näsan vid Kungliga operan i Stockholm och Metropolitan och som Den falske Dmitrij vid Washingtonoperan, samtliga under ledning av Valerij Gergijev. Han har framträtt med Anna Netrebko vid en operagala i München samt vid ett flertal uppsättningar på Mariinskjteatern. Som konsertsångare har han bland annat sjungit i Rachmaninovs Klockorna med London Philharmonic Orchestra och Vladimir Jurowski samt med Göteborgs Symfoniker. Han har också varit solist på Bayerska statsoperan, Staatsoper Berlin, vid Glyndebournes festspel samt med Chicago Symphony Orchestra och Riccardo Muti.

OKKA VON DER DAMERAU

VÄRDHUSVÄRDINNAN

Mezzosopranen Okka von der Damerau föddes i Hamburg och genomförde sina sångstudier i Rostock och musikhögskolan i Freiburg. Hon fick sina första engagemang vid operorna i Rostock och Freiburg. 2006-2010 var hon ensemblomedlem vid

statsoperan i Hannover och medverkade bland annat vid uruppförandet av Edward Rushtons Die fromme Helena, sjöng Erda i Wagners Rhenguldet, Maddalena i Verdis Rigoletto och Tredje damen i Mozarts Trollflöjten. Sedan hon debuterat på Bayerska statsoperan som Första jungfru i Richard Strauss Elektra blev hon från och med säsongen 2010-2011 fast ensemblomedlem där. Under förra säsongen sjöng hon bland annat Suzuki i Puccinis Madama Butterfly, flera mezzoroller i Wagners Nibelungens ring samt i operor av Prokofjev och Verdi.

OLEG BUDARETSKIJ

NIKITIJ/VAKTHAVANDE BEFÄL

Den unge ryske basen Oleg Budaretskij inledde sin karriär vid operan i Krasnodar och är för närvarande solist vid den statliga operan i Jekaterinenburg. Han har i sin repertoar ledande roller i Musorgskijs Boris Godunov och Chovansjtjina, Puccinis Madama

Butterfly, Glinkas Ruslan och Ludmila, Prokofjevs Kärleken till de tre apelsinerna, Borodins Furst Igor med flera. Bland aktuella engagemang finns Greve Horn i Verdis Maskeradbalen samt en solokonsert i Toulouse, Colline i Puccinis La bohème i Santiago de Chile samt Zuniga i Bizets Carmen i Jekaterinenburg.

Sångarna i rollerna Andrej Sjtjelkalov, Misail, Den svagsinte och En bojar meddelas senare.

ANTON LJUNGQVIST

MITJUKA

Den unge bas- och baryton-sångaren Anton Ljungqvist har medverkat i Daniel Fjellströms Tusen och en natt på operan i Malmö och i Ambroise Thomas Hamlet vid Göteborgsoperan. Denna säsong syns han åter på Göteborgsoperans scen i rollen som Doktor

Grenvil i Verdis La traviata. Anton Ljungqvist har tidigare medverkat i Wermland Operas Trilogin, där han sjungit rollerna Figaro i Rossinis Barberaren i Sevilla och Mozarts Figaros bröllop, samt Fernando i Beethovens Fidelio. Vidare har han gestaltat rollen som Collatinus i Brittens The Rape of Lucretia på Vattnäs Konsertlada och har även framträtt på Folkoperan i Stockholm och Den Nye Opera i Bergen. På konsertscenen sjunger Anton Ljungqvist verk som Bachs Johannespassionen, Mozarts Requiem och Kröningsmässa, Brahms Ein deutsches Requiem och såväl Faurés som Duruflés rekvier.

KAMMARKONSERT Stenhammarsalen

HENSEL MENDELSSOHN PIANOTRIO 26 min

KODÁLY DUO FÖR VIOLIN OCH CELLO 27 min

PAUS

SCHUMANN PIANOKVINTETT 33 min

PER ENOKSSON violin

SARA TROBÄCK violin

PER HÖGBERG viola

TRULS MØRK cello

PER LUNDBERG piano

FANNY HENSEL MENDELSSOHN (1805-1847)

PIANOTRIO D-MOLL OP 11

Allegro molto vivace

Andante espressivo

Lied: Allegretto

Finale: Allegro moderato

Felix Mendelssohns fyra år äldre, lika geniala, syster Fanny Hensel skrev – nästan i hemlighet – runt 460 verk sedan hon av såväl fadern som brodern Felix förbjöds att bli yrkesmusiker. Hon skulle skolas inför framtida giftermål men när hon var 15 år mötte hon den utfattige konstnären Wilhelm Hensel och äktenskap kom på tal förbjöds hon att gifta sig. Han var 27 år äldre. De båda hade blivit blixtförälskade och förlovade sig i hemlighet efter att ha träffats på hans utställning i Berlin. Musik fick hon dock utöva, med repertoar från Bach till Beethoven, i söndagssalongerna i hemmet på 1830- och 1840-talen. Hon gifte sig också den 3 oktober 1829 under föräldrarnas protest. I över sex år hade då paret varken fått ses eller brevväxla, han som stipendiat i Rom och hon i Berlin. Liksom brodern var hon intensiv och självförbrännande och dog 42-årig. Felix blev 38 år.

Fanny Mendelssohn använde sina fyra års försprång väl. När hon var 13 år spelade hon Bachs alla preludier och fugor i Wohltemperiertes Klavier utantill, snart också Beethovens sonater. Något senare började hon också att komponera. Makarnas son döptes talande nog till Sebastian Ludwig Felix. Som pianist var Fanny snarast överlägsen brodern. Hennes musik förblev dock okänd i över 100 år. Inte förrän sista året i livet fick hon sin brors musikalska välsignelse, särskilt för sånger och pianostycken. Han gav då ut ett antal av hennes och sina egna sånger under sitt eget namn. Det sista större var

pianotrio från dödsåret 1847, modellerad efter broderns likaså fyrsatsiga pianotrio op 49 från 1839. Hon beskrev båda som tillkomna i spåren av Beethovens sista tid då syskonen varit unga. Trio i d-moll publicerades efter hennes död liksom huvuddelen av hennes verk, därav över 250 sånger, i övrigt mest pianostycken. Hennes musik spelades nästan bara på familjens söndagskonserter. Trio är för oss dock både kraftfull och rentav nysaklig med störst vikt på en genomarbetad huvudsats, en Lied (i stället för scherzo), och en rapsodisk final.

ZOLTÁN KODÁLY (1882–1967)

DUO FÖR VIOLIN OCH CELLO OP 7

Allegro serioso, non troppo

Adagio. Andante

Maestoso e largamente. Presto

År 1909, 100 år efter Haydns död, utrustade sig Kodály och Béla Bartók med en Edison-fonograf och notpapper för att kring Haydns mångåriga hemort, slottet Esterháza, göra fältinspelningar och uppteckningar av pentatoniken (femtonsskalan) i de ungerska böndernas traditionsmusik. Kodály hade redan 1900–1904 skrivit en doktorsavhandling om den strofiska strukturen i ungersk folksång. Arbetet angav grundtonen också när han år 1914 skrev duon för violin och cello. I sin bok Ungersk folkmusik hade Kodály samlat 495 sådana melodier för att slå fast att Liszt och Brahms misstog sig när de såg romsk musik som ursprungligt folklig. Kodály var son till en ständigt kringflyttad ungersk stins vilket gav unika möjligheter att flacka runt på landsbygden och själv uppsöka folkmusiken, samtidigt som både fadern och modern var amatörmusiker (violin och piano), och på varje ny plats bildade stråkkvartetter med barnen som medverkande. Kodály blev virtuos cellist.

Hans duo är utpräglad konsertmusik, om än med drag av både ungersk folklöre och impressionism. Kodály skrev stycket i osäkerheten omkring krigsutbrottet 1914, under en vistelse i de österrikiska alperna. Han sade sig påverkad även klangligt av de snötäckta bergens siluetter, särskilt i första satsens början. Stycket följer en tredelad form: snabb-långsam-snabb, som för tonsättaren kom att fånga samtidens inre dramaturgi, utan att direkt formas till programmusik. För Kodály var styckets återhållsamhet besläktad med en meditativ lyrik, utlöst av bergs-

Per Enoksson

Sara Trobäck

Per Högberg

Truls Mørk

Per Lundberg

landskapets fredliga karaktär. Första satsen präglas av rapsodisk folkmusikalisk gestik, utväxlad mellan cellon och violinen. Solocellon inleder den centrala adagio-satsen, varpå violinen ansluter sig med alltmå passionerat uttryck, varvid grubblat över krigets meningslöshet tränger sig på i två successiva vågor. Finalen låter instrumenten argumentera för förnuft och humanitet, innan det kraftfulla presto-avsnittet ger en ton av optimism trots allt. Satsens barnvisepräglade tema, följt av en säckpipeinspirerad dansvisa, är båda framvuxna ur tonsättarens fantasi som en besvärjelse om humanitet och besinning. Violinens sopranklang ställd mot cellons mörka ton understryker av att de båda instrumenten är placerade på visst avstånd från varann. Duon präglas tvärs igenom av ungersk folkton, dock utan att innehålla direktcitat.

Sedan stycket skrivits vid första världskrigets början blev det dock liggande ospelat ända till ISCMs (Internationella sällskapet för samtida musik) världsmusikfestival i Salzburg 1924. Under mellantiden hade duon fått rykte som banbrytande för den tunn-sådda repertoaren för violin och cello, jämsides med Ravels sonat för samma besättning från 1922.

ROBERT SCHUMANN (1810-1856)

PIANOKVINTETT ESS-DUR OP 44

Allegro brillante

In modo d'una marcia: Un poco largamente

Scherzo: Molto vivace

Finale: Allegro ma non troppo

Robert Schumann skrev sin pianokvintett, för piano och stråkkvartett, 1842 med tanke på sin hustru Clara som solist. Hon uruppförde den på konsert 8 januari 1843. Stycket kom att ange mönstret för pianokvintettgenren över huvud taget, med piano och stråkkvartett. Schumanns stycke har med tiden fått anseende som ett av 1800-talets främsta kammarmusikverk. Pianokvintetten skrevs på bara några veckor i

september och oktober 1842 under Schumanns så kallade kammarmusikår, jämte tre stråkkvartetter, en pianokvartett och fantasistyckena för pianotrio. Boston-professorn John Daverios forskning har visat släktskap med ett annat Schubertverk, den av Schumann beundrade Pianotrio nr 2. Båda verken skrevs i Ess-dur och Daverio har påvisat att Schubert lagt in en sorgmarsch som andrasats och att båda finalerna dramatiskt omtolkar tidigare tematiskt material. Schumann själv angav Beethovens Stråkkvintett op 29 som ännu en avgörande impuls. En annan Schumann-forskare, Joan Chisell, hävdar i sin tur hur pianokvintetten blev avgörande för Schumanns skapande fantasi och gav honom en ny syn på hela tillvaron. Snilleblixten var att låta pianot leda utvecklingen med stråkarna i en ackompanjerande funktion. Sedan Mendelssohn spelat solostämman vid ett privat framförande i december 1842 förmådde han Schumann att revidera mellansatserna och lägga till en andra trio i tredje satsen. I fortsättningen blev kvintetten ett av Clara Schumanns glansverk, "fyllt av liv och friskhet", även om Schumann lär ha undslupit sig att en manlig pianist kanske skulle "förstå kvintetten bättre". Vad som särskilt kännetecknar pianokvintetten är musikens melodiska förtätning och schvung, där första satsens impulsivitet i den följande sorgmarschens c-molltema mörknar och besinnar sig. Ljuset tränger på nytt igenom i scherzot med de båda kontrasterande triodelarna, den första mjuk och mild, den andra oroligt gäckande, innan hela verket kröns polyfont med ett 52-takters dubbelfugato. Schumann föregrep på det märkligaste sätt musikromantikens utveckling på klassisk grund från Bach och Händel via Beethoven och Mendelssohn fram till Brahms Pianokvintett i f-moll, op 34. Särskilt sorgmarschens egenartade karaktär kom att lyftas fram av Ingmar Bergman som ledmotiv i filmen Fanny och Alexander.

GÄSTSPEL

BROSTRÖM TRANSIT UNDERGROUND 10 min

KORNGOLD VIOLINKONSERT 23 min

PAUS

PROKOFJEV SYMFONI NR 6 43 min

MALMÖ SYMFONIORKESTER

DIRIGENT HAN-NA CHANG

CHLOË HANSLIP violin

Konsertmästare Håkan Rudner

Introduktion kl 18.30

TOBIAS BROSTRÖM (f 1978)

TRANSIT UNDERGROUND

När man döper ett musikverk till Transit Underground väcks osökt många associationer. Vet man dessutom att en modern ung tonsättare som Tobias Broström är en erfaren och entusiastisk resenär ligger det nära till hands att tänka sig att det första incitamentet till stycket var en resa, kanske så konkret som med tunnelbanan i New York.

Det börjar trevande med pizzicaton i de djupa basarna. Ett rytmiskt mönster skapas och fylls på med reflexer från celli och slagverk, och sedan violinerna. Det blir en förväntansfull start in i det okända, men avvaktande och mottagligt för alla nya intryck som utvecklar musiken med full kraft, "con tutta forza".

Avsikten var att skapa ett tio minuter långt kraftpaket med laddad spänning och retad nyfikenhet. Ett verk lämpat att spelas för en festpublik. Det skrevs på beställning av Gävle symfoniorkester och Robin Ticciati för att fira tioårsjubileet av dess nya konsert-hus 2008.

Musiken fortsätter med ett parti där motiven kastas runt i en rytmisk lek med eruptiva utbrott, men som lugnar ner sig och på nytt börjar klinga som de inledande melodiska violinlinjerna, nu ackompanjerade av envist repetitiva träblåskommentarer. Mot slutet ställs brass och slagverk mot stråkar och träblåsare i en medryckande polyrytmisk struktur.

STIG JACOBSSON

Tobias Broström (f 1978 i Helsingborg) studerade slagverk i fyra år vid Musikhögskolan i Malmö varefter han påbörjade en masterutbildning i komposition för tonsättarna Rolf Martinsson och Luca Francesconi. Tobias Broström har skrivit kammaroperor och diverse kammarmusik men har under senare år inriktat sig på orkesterverk som La Danse, Transit Underground, Crimson Skies, Crimson Seas, Kaléidoscope, en violinkonsert, första slagverkskonserten Arena, piano-konserten Belle Epoque, Samsara, en cellokonsert samt trumpetkonserten Lucernaris för trumpet, live-elektronik och orkester, komponerad till Håkan Hardenberger. Hans musik har framförts av en rad dirigenter och orkestrar. Bland dem dirigenterna Robin Ticciati, Michel Sanderling, John Storgårds och Andrew Manze, orkestrarna Dresdens filharmoniker, BBC Symphony Orchestra, Detroit Symphony Orchestra, Gävle symfoniorkester och Helsingborgs symfoniorkester. 2006-2009 var Tobias Broström Composer in Residence hos Gävle Symfoniorkester och dess chefsdirigent Robin Ticciati vilket resulterade i två nya orkesterverk per år. Två av dessa, Crimson Seas och Lucernaris valdes av Sveriges Radio att representera Sverige vid europeiska radiounionens

International Rostrum of Composers. Förra säsongen uruppfördes och spelades Broströms verk bland annat av Berlins konserthusorkester, Malmö Symfoniorkester och Colonne-orkestern i Paris.

ERICH WOLFGANG KORNGOLD (1897-1957)

VIOLINKONSERT OP 35

Moderato nobile

Romance

Finale: Allegro assai vivace

Erich Wolfgang Korngold var ett underbarn som i ton-åren hade en stor musikproduktion bakom sig. Redan tidigt framfördes Korngolds musik av flera stora dirigenter och orkestrar och hans operor gjorde sedan stor lycka på världens främsta scener. Men så inträffade 1934 något som ledde in Korngold på helt nya banor. Han kallades till Hollywood för att hjälpa till med de musikaliska arrangemangen kring Max Reinhardts filmatisering av En midsommarnattsdröm

– och inom kort hade han blivit Hollywoods mest eftersökta och utnyttjade filmmusikkompositör. Filmmusiken gav honom både rikedom, filmpriser och ära, men den innebar också att konsertinstitutionerna började tappa intresset för honom. Han var ju inte längre "seriös". Korngold var känslig för kritiken och ägnade sina sista tolv år enbart åt konstmusik.

Sommaren 1945 arbetade han på sin violinkonsert. Det var violinvirtuosen Bronislaw Huberman som övertalade honom att skriva den, men världsläget och andra omständigheter medförde att uruppförandet i St Louis den 15 februari 1947 kom att utföras av Jascha Heifetz. Konserten, som för övrigt tillägnades Gustav Mahlers änka Alma, gjorde stor lycka och spelades inom kort i många konserthus.

Man kan i violinkonserten hitta teman från fyra av Korngolds filmer. Första satsens första tema kommer från filmen Another Dawn (1937). Temat introduceras av solisten under 29 takter och tas sedan upp av orkestern. Det älskvärda andra temat i A-dur skrev han ursprungligen till filmen Juarez (1939), medan huvudtemat i andra satsen kommer från Anthony Adverse (1936), en filmmusik som gav Korngold en Oscar. Finalen börjar med livfullt staccatospel och slutar med en lysande virtuos höjdpunkt, allt byggt på det ljusa och glansfulla huvudtemat ur filmen The Prince and the Pauper ("Prinsen och tiggaren") från 1937. Arbetssättet säger en del om vilken betydelse Korngold gav sin filmmusik, och vilken kvalitet den har. Han ville rädda sina melodier från glömskan i filmarkiven och hans violinkonsert blev ett synnerligen attraktivt, färgrikt och minnesvärt verk som fortsatt att fångsla lyssnarna.

STIG JACOBSSON

SERGEJ PROKOFJEV (1891-1953)

SYMFONI NR 6 ESS-DUR OP 111

Allegro moderato

Largo

Vivace

1945 hade andra världskriget just tagit slut. Sovjetunionen stod som en av segrarna men med många städer sönderbombade och åderlåtet på 20 miljoner människor. Stalins storhetsvansinne och paranoia spred skräck även bland kultureliten. Efter ett liv som turnerande tonsättare och pianist i Europa och USA hade Prokofjev återvänt för alltid till Sovjetunionen 1936. Kanske för att han var så beroende av bekräftelse. I Europa var Stravinsky bäste ryssen, i USA var Rachmaninov kung, men i Sovjet hade just Sjosta-

kovitj råkat i onåd och Prokofjev tycktes kunna få allt han kunde önska sig om han bara kom tillbaka. "Man framför mina verk nästan innan bläcket hinner torka", hade han skrutit för sina vänner. Han fick resa och turnera som tidigare – ett tag. Ganska snabbt drogs det privilegiet in och när han skrev kvällens symfoni var situationen fullkomligt annorlunda. Stalin-marionetten Zdanovs resolutioner i stort sett för-lamade kulturlivet ända fram till Stalins död.

Sjostakovitj reagerade med att knyta näven i fickan och skriva in ironi varhelst han kunde. Men Prokofjev kunde bara inte förstå det. Han skrev brev där han bad om ursäkt och förödmjukade sig. Utan uppskattning och uppmärksamhet kunde Prokofjev inte fungera, det var hans raison d'être, det han blivit uppfödd på. Som enda barn till förvaltaren på ett gods i utkanten av stäppen hade han varit sin mammas allt. Han blev hennes livsprojekt, allt som betydde något för henne var att stötta hans musikaliska begåvning och utveckling. Hon hade anställt de bästa lärarna från Moskva som fått finna sig i att vistas månadsvis långt ute i obygden. De anställda, familjen och traktens intellektuella (det vill säga veterinären med fru) hade varit provpublik till hans första operor där han själv givetvis spelade huvudrollen.

När kvällens verk skrevs började Prokofjev inse att Zdanovs resolutioner gällde även honom själv och hans musik. Han skrev ett av sina allra finaste verk, baletten Askungen, och symfoni nummer sex ungefär samtidigt. Kvällens symfoni är inte lika ofta framförd som den femte symfonin. Men det är samma rikedom av idéer, samma snygga orkestrering som vi känner igen från baletten Romeo och Julia. De musikaliska idéerna lever parallella liv i orkestern, ibland samlas hela orkestern runt någon av dem, men lika ofta flyger ett tema från höger till vänster rakt igenom orkestern på bara några sekunder, i tredje satsens början till exempel.

Samma år symfonin var färdig blev Prokofjevs musik offentligt bannlyst och hans före detta fru anklagades för spioneri och dömdes till 20 års arbets-läger. Prokofjev blev fullkomligt tillintetgjord, sjuk. Resten av sitt liv kunde han bara komponera 20 minuter i taget.

Före detta frun Lina frigavs 1956 och levde till 1989, medan Prokofjev levde i Stalinskugga ända till sin död. Han dog samma dag som Stalin, den 5 mars 1953. Det fanns inga blommor att köpa, allt hade gått åt till Stalin.

KATARINA A KARLSSON

MALMÖ SYMFONIORKESTER

Marc Soustrot tillträdde som chefsdirigent i Malmö SymfoniOrkester (MSO) 2011 och leder arbetet med orkestern till och med säsongen 2018/2019. Hans djupa kännedom om den franska repertoaren har utvecklat orkesterns klangliga kvaliteter. Detta dokumenteras i en omfattande inspelning på Naxos av Saint-Saëns samtliga symfoniska verk och gör dessutom spännande avtryck i orkesterns generalprogram.

MSO har sedan 2015 i Malmö Live sin nya hemmascen med akustik i absolut världsklass. Konsertsalen svarar ypperligt på de dynamiska kontrasterna i klassisk, romantisk och nutida musik och ger en utmärkt ljudmiljö för utveckling och förfining av orkesterklang och personligt "sound". Den möjliggör bästa ljudkvalitet vid de inspelningar som väntar och utgör en kvalitetsgrund även för de framtida internationella MSO-turnéer som planeras inom det turnéutbyte som nu växer fram då ledande internationella orkestrar visar intresse för Malmö Live.

MSO grundades 1925 som opera- och symfoni-orkester men har sedan 1991 verkat enbart som symfoni-orkester. För att möta nya publikgrupper har MSO utvecklat nya koncept som konserter med dansmusik och äventyrsteman. De välbesökta Nallekonserterna för de minsta är MSOs eget varumärke.

HAN-NA CHANG

Man läser icke sällan hur dirigentkarriärer föregås av musikerkarriärer. Det är självklart att en dirigent, för att kunna leda musiker, själv måste vara en erfaren musiker. Han-Na Chang utgör inget undantag. Hon studerade cellospel på pre college-nivå vid Juilliard School of Music i New York. Som elvaåring flyttade hon med sina föräldrar till denna metropol för att få optimal undervisning i cellospel. Efter en kort tids studier ställde hon upp i The Fifth Rostropovich International Cello Competition och vann både förstapriset och pris för bästa framförande av ett nutida verk. Efter segern antog Rostropovich henne som sin student och han dirigerade dessutom hennes cd-debut med London Symphony Orchestra. Han-Na Changs musikerkarriär gick spikrakt uppåt och snart gav hon konserter både med New York Philharmonic och Berlins filharmoniker.

Vid 25 års ålder debuterade Han-Na Chang som dirigent. Hon är nu en av alla toppmusiker som ersatt konserterandet med dirigerandet! Hon tillträder som chefsdirigent för Trondheim symfoni-orkester i och med säsongen 2017-2018 och ses ofta dirigera de nordiska orkestrarna. Proms-debuten skedde 2014 och dirigentkarriären verkar gå lika spikrakt uppåt som cellistkarriären gjorde.

Han-Na Chang

CHLOË HANSLIP

Brittiska Chloë Hanslip gjorde sin första bekantskap med violinen redan som tvååring och när hon var fyra år framträdde hon som solist på South Bank Centre i London. Året därpå, 1991, framträdde hon för Yehudi Menuhin som bjöd in henne att studera för Natasha Boyarskaja vid Yehudi Menuhin School, utanför London. Chloë Hanslips studier fortsatte senare för bland andra Maxim Vengerov och Vadim Repin. När Chloë Hanslip var tio år hade hon konserterat över hela Europa och i USA, i konsertsalar som Royal Albert Hall i London och Carnegie Hall i New York. Som 13-åring skrev hon under sitt förstaskivkontrakt. Bolaget hette Warner Classics UK och orkestern London Symphony Orchestra.

Meritlistan med priser, cd-inspelningar, orkestrar, dirigenter, konserter, länder och världsdelen tycks aldrig ta slut. Den inkluderar allt som väcker respekt i musikvärlden! Samtidigt är det mycket sympatiskt

att se att hon inte endast gynnar de allra största konsertsalarna utan sprider sitt musikaliska guld även utanför världsmetropolerna.

Dyrgripen som Chloë Hanslip trakterar med gudabenådd skicklighet och känsla är en Guarneri del Gesù, 1737.

M S ONSDAG 22 MARS KL 19.30
M S TORSDAG 23 MARS KL 19.30

BRAHMS SERENAD NR 2 35 min
S-D SANDSTRÖM FIVE PIECES FOR PIANO AND ORCHESTRA 25 min
Göteborgs Symfonikers beställningsverk, uruppförande
PAUS
BEETHOVEN SYMFONI NR 2 33 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT MARIO VENZAGO
PETER FRIIS JOHANSSON piano

Konsertmästare Per Enoksson

Introduktion en timme före konserterna med Karin Knutson

JOHANNES BRAHMS (1833-1897)
SERENAD NR 2 A-DUR FÖR ORKESTER OP 16
Allegro Moderato
Scherzo: Vivace
Adagio
Quasi Menuetto
Rondo: Allegro

Brahms båda serenader, nr 1 D-dur, opus 11, och nr 2 A-dur opus 16, uruppfördes år 1860. De skrevs då tonsättaren var anställd som pianist, körledare och pianolärare för prinsessan Friederike vid hovet i Detmold i nordöstra Nordrhein-Westfalen. Mest kom han att studera Haydns symfonier och han fann via violinisten Joseph Joachim Mozarts blåsarserenader. Särskilt märks detta i Serenad nr 2 för piccoloflöjt, dubbla flöjter, oboer, klarinetter, fagotter, horn, altfioler, violonceller och kontrabasar, alltså helt utan violiner, därav också styckets mörkare stråkklang. I förväg sände han stycket till Clara Schumann som fängslades särskilt av den tredje satsen, adagiot: "Underbart vackert" skrev hon till svar, "hela stycket har viss kyrklig prägel och kunde vara ett eleison". Visiten i Detmold innebar för första gången att Brahms fick tillgång till en egen orkester och de båda serenaderna var hans första rena orkesterverk.

Brahms ledde själv uruppförandet av Serenad nr 2 i Hamburg den 10 februari 1860. Hamburgfilharmonikerna spelade då också Beethovens violinkonsert med Joseph Joachim som solist, och Brahms framträdde som solist i Schumanns pianokonsert. Kritiken blev dock blandad, och ännu värre gick det vid repriserna i november. Carl Reinecke, själv också tonsättare, dirigent och pianist, tog då till storslaggan och kallade serenaden "urlångtråkig, mager

och torftig", medan tonsättaren sades ha gjort "förtvivlade ansträngningar att låta arbetet framstå som polyfont och lärt". Snart skulle dock omdömena bli annorlunda när insikten så småningom spreds om vad som kom att kallas "den progressive" Brahms. Tonsättaren själv höll sitt stycke högt och gjorde också en bearbetning för fyrhändigt piano 1890, som rentav gjorde honom lycksalig: "Med sådan lust har jag sällan skrivit noter." Just 1860, när de båda serenaderna uruppfördes, kom Brahms att underteckna ett manifest riktat mot "nytyska skolan" i musiken, med särskilt Liszt och Wagner i skottlinjen. Brahms kom därigenom efter Mendelssohns död att ses som främste talesman för den konservativa falangen i musiken, ett faktum som säkert också speglades i Reineckes recension.

Serenaden inleds på läckraste sätt i klarinetterna, allegro moderato, alla breve, på ett sätt som nästan påminner om Mozarts klarinettkvintett, med viss utomhuskänsla och drag av blåsorkester. Scherzot låter ana Beethoven-inspiration, medan det följande adagiot med sin åtta gånger, i olika tonarter återkommande basmelodi är serenadens kärnpunkt, kulminerande i ett underbart hornparti. Menuetten har i sin tur jämförts med Mozarts vackraste serenadsatser, medan slutrondot med sin elegiska ton skulle placera in Brahms i det givna triumviratet Bach–Beethoven–Brahms.

ROLF HAGLUND

SVEN-DAVID SANDSTRÖM (f 1942)
FIVE PIECES FOR PIANO AND ORCHESTRA

Det är väl ingen tvekan om att Sven-David Sandström både är den svenske tonsättare som är mest produktiv och som framförs mest runt om i världen. Hans enorma mängd vokalverk har verkligen hittat fram till körer i såväl Europa som USA, och åtskilligt har sjungits in på cd. Men han har också en mycket stor produktion av instrumental musik, gärna för solist (eller solistensemble) och orkester. Det har genom åren blivit en lång rad konserter, minns bara dem för violin, flöjt, cello, piano och blockflöjt. Men under det nya millenniet har hans verk för solister och orkester fått en ny utformning. Han kallar satserna Pieces, och de kan vara av skiftande antal. Här nämns bara några exempel: Four Pieces för sopransax och blåsare (2002), Six Concert Pieces för gitarr och orkester (2003) och Seven Pieces för violin och orkester (2015). Nu är det dags för det senaste exemplet att

uruppföras, Five Pieces för piano och orkester till vilket solisten fick ett partitur 2014. Tonsättaren har själv kommenterat sin kursändring:

"Jag har en önskan om att komma bort ifrån den traditionella konsertformen och satsindelningen. Jag har därför under senare år valt att dela in mina soloverk i flera kortare stycken, "Pieces", som kan skifta kraftigt i karaktär. Jag är mån om att underhålla och ständigt överraska lyssnaren, och vill samtidigt bjuda på upplevelser som förmedlar skönhet, värme och närhet. I Five Pieces for Piano and Orchestra låter jag både pianist och orkester briljera i intimt samspel."

Trots den rika variationen finns det tematiska likheter mellan styckena, och det melodiska anslaget genomsyrar hela verket. Visst tar det avstamp i de stora romantiska pianokonserterna! Första stycket är också det mest omfattande med sin raffinerade orkestersats och sina varierade uttryck mellan starkt och svagt, mellan det glittriga och det rent kammarmusikaliska. Satsen står nästan på egna ben. Det andra stycket går i pianissimo förutom ett kort parti. Musiken flyter och verkar vara på väg bort, utan att nå fram. Den tredje satsen skulle kunna sägas vara en kadens med några avbrytande orkesterepisoder. Musiken är virtuos, rent av ekvilibristisk, och kontrasteras av partier med våldsam klockklang i pianot. Fjärde stycket har en för Sandström typiskt brutal rytmisk drive. Ett tiotal olika ackord upprepas i olika rytmiska gestalter över hela klaviaturen – och denna sats går direkt över i något som kan liknas vid en epilög. Verkets alla teman återkommer, växer till en klimax i mitten och dör sedan ut i ett utdraget diminuendo.

STIG JACOBSSON

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)
SYMFONI NR 2 D-DUR OP 36
Adagio molto. Allegro con brio
Larghetto
Scherzo. Allegro
Allegro molto

På läkaren Schmidts inrådan slog sig Beethoven sommaren 1802 ned i den lantliga friden i Heiligenstadt, en av Wiens förstäder. Inom sig hade han emellertid allt annat än frid. Han kände av den hörselskada som snart skulle göra honom helt döv och mot hösten skrev han till sina bröder det skakande brev som brukar kallas Heiligenstadttestamentet, vilket avslöjar honom som en människa på självmordets rand: "Endast konsten höll mig tillbaka... Ack, det tycktes

mig omöjligt att lämna världen innan jag fullbordat allt det vartill jag kände mig kallad." Vi vet nu att Beethoven bara var i början av en karriär utan motstycke i musikhistorien. Så man kan förstå att han kände skaparkraften välla fram, oemotståndligt. Redan nu satte hans verk outplånliga spår på musikens fortsatta utveckling.

Trots (eller tack vare?) den mörka sinnesstämning som befann sig Beethoven i en mycket rik skaparperiod. Frågan är om han någonsin varit lika produktiv som 1802. Kanske var överansträngning en bidragande orsak till att han skrev testamentet. Av själskvalen märker man däremot inte mycket i den musik han skrev vid denna tid, i synnerhet inte i andra symfonin. Detta är i huvudsak en ljus och levnadsglad musik, och larghettot hör till hans allra lyckligaste ingivelser. Jämfört med den två år tidigare och helt i Mozarts och Haydns anda skrivna första symfonin, hade mycket ändå hänt. En kritiker fann vid uruppförandet i Theater an der Wien den 5 april 1803 "att den första symfonin har större värde än den andra, eftersom den är genomförd med otvungen lätthet, medan den andra präglas av en strävan efter det nya och misshagliga." Kritikern var i själva verket riktigt lyhörd: han hade just bevittnat hur den klara klassicismen förvandlats till lidelsefull romantik.

Den brett upplagda första satsen inleds med ett Adagio molto som innehåller mer av själslig förberedelse än något liknande parti i tidigare symfonier och de två inledande, markerade tonerna D återkommer sedan i olika gestalt under hela första satsen. Att Beethoven sedan presenterar huvudtemat i de låga stråkarna var en uppseendeväckande nyhet och några åhörare fann kontrasten till andra temats marschrytm alltför brutal. Första symfonins långsamma sats bygger nästan helt på ett enda tema, men motsvarande sats i andra symfonin blommar ut till en överväldigande rikedom av härliga melodier och rytmiskt pikanteri. Senare menade Beethoven att han kunnat skapa 20 verk av dessa tematiska idéer. Därpå följer hans första symfoniska scherzo. I kamarmusikaliska sammanhang hade han däremot redan skrivit flera scherzi, och menuetten i första symfonin har för all del också karaktär av ett scherzo, även om den inte tagit steget fullt ut. Finalen tar sig mästaren friheten att inleda på dominanten, för att först i tredje takten leda över musiken i huvudtonarten. Oemotståndlig rytmisk kraft, vågade intervallsprång och strålade gott humör utmärker musiken.

STIG JACOBSSON

MARIO VENZAGO

Schweizaren Mario Venzago är sedan 2010 chefsdirigent för Berns symfoniorkester och sedan 2007 Artist in Association hos Tapiola sinfonietta. Tidigare har han varit chefsdirigent för Göteborgs Symfoniker (2004-2007), Indianapolis Symphony Orchestra, Baskiens Nationalorkester i San Sebastian, Basels symfoniorkester, operan i Graz, Tyska kammarfilharmonin, operan i Heidelberg samt Musikkollegium Winterthur. 2010-2014 var han första dirigent för Royal Northern Sinfonia och 2000-2003 konstnärlig chef för Baltimore Summer Fest.

Bland orkestrar han dirigerat finns Berlins filharmoniker, Gewandhausorkestern i Leipzig, Philadelphia Orchestra, Boston Symphony Orchestra, London Philharmonic Orchestra, Franska Radions filharmoniker, La Scala-orkestern och NHK-orkestern i Tokyo. Han är regelbunden gästdirigent hos orkestrar som Baltimore Symphony Orchestra, Finska Radions symfoniorkester, Danska Radions symfoniorkester, Nederländska filharmonin och Seouls filharmoniker. Säsongen 2016-2017 ger han bland annat konserter med Royal Philharmonic Orchestra, St Petersburgs filharmoniker och La Fenice-operans orkester i Venedig.

PETER FRIIS JOHANSSON

Pianisten Peter Friis Johanssons glödande spel och känsla för subtil klanglig variation – förenat med förmågan att se oväntade konstnärliga samband och utifrån dem skapa raffinerade musikaliska idéer – har givit honom epitet som "nyansernas konung" och "ljudmagiker". Han har gjort bejublade framträdanden på flera av världens mest prestigefyllda scener, vunnit internationella tävlingar och samarbetat med flera av vår tids främsta tonsättare. Redan tidigt uppmärksammades Peter Friis Johansson. Han genomförde flera nordiska turnéer, blev korad till Sveriges unga solist och spelade med Jakob Koranyi in en cd som utsågs till årets skiva av MusicWeb International. Han utnämndes av Sveriges Radio till P2-artist och genomförde med klarinettisten Emil Jonason en europeisk lanseringsturné med konserter i bland annat Musikverein och Concertgebouw. Sommaren 2012 drabbades Peter Friis Johansson av en skada i ett finger som påverkade hans spel och verksamhet under lång tid, rehabiliteringen tog två år. Han gjorde sin internationella comeback 2014 vid Alaska International e-Competition, en av USAs största pianotävlingar, och vann där förstapris och guldmedalj.

Just nu framför Peter Friis Johansson cykler med Franz Schuberts elva färdigställda pianosonater på flera håll i världen och våren 2017 utges den första av de fem skivor som kommer att omfatta hela cykeln.

Sven-David Sandströms nya pianokonsert – som uruppförs vid dessa konserter – är ett projekt som initierats och drivits av Peter Friis Johansson med stöd av Anders Walls stiftelse. 2018 kommer Peter Friis Johansson att uruppföra Andrea Tarrodis pianokonsert Stellar Clouds med Kungliga filharmonikerna. Vid sidan om sin solistverksamhet är Peter Friis Johansson en passionerad kammarmusiker som engagerar sig i långtgående samarbetsprojekt med bland andra cellisterna Andreas Brantelid och Jakob Koranyi. Med Emil Jonason bildar han duon Emil & Peter vars nuvarande projekt Worst of Emil & Peter blandar musik med andra scenkonster. I samma utveckling pekar hans soloprojekt The Final Frontier som genom modern teknik uppdaterar pianorecitalen till en konstform för 2010-talets människor.

Peter Friis Johansson inledde sina pianostudier för Inger Flyckt på kulturskolan och fortsatte senare för Mats Widlund på Edsberg och Anders Kilstrom på Kungliga musikhögskolan. Ryske Konstantin Bogino har under flera år fungerat som lärare och mentor för Peter Friis Johansson.

Sommaren 2016 grundade han Ytterjärna Piano Academy som är ett komplement till unga pianisters traditionella musikutbildning och sedan 2015 undervisar han vid Musikhögskolan i Västerås.

LINKOLA SHORT STORIES 16 min

RYDH ROTVÄLTAN 10 min

Göteborgs Symfonikers beställningsverk, uruppförande

NYSTEDT PIA MEMORIA 14 min

PAUS

HILLBORG HUDBASUN FÖR TROMBON OCH TAPE 4 min

RAUTAVAARA PLAYGROUND FOR ANGELS 12 min

BYSTRÖM TINTA FÖR TROMBONKVARTETT 7 min

BROSTRÖM NYTT VERK 12 min

Göteborgs Symfonikers beställningsverk, uruppförande

GÖTEBORGS SYMFONIKERS BRASSESEMBLE

JUKKA LINKOLA (f 1955)

SHORT STORIES
Symmetrical Fanfare
Shadows
Jonathan

Jukka Linkola började sin musikerkarriär som jazzpianist och hans mångsidiga infallsvinklar har gjort hans musik personlig och komplex. Med förtjusning kombinerar han olika musikaliska element utan att bry sig om stilistiska principer. Hans musik är ofta rytmiskt rik. Han är också en lyriker och tror att melodier behövs. Jazzen dyker inte sällan upp i hans kammarmusik, musikaler, operor eller i baletten Ronja Rövardotter. Av detta framgår kanske att han också är en synnerligen produktiv tonsättare med många hundra verk på sin opuslista, gärna lättlyssnat och för barn. Musik för brassinstrument är en särskild plats i hans gärning, och hans Short Stories komponerades 1992.

NICLAS RYDH (f 1968)

ROTVÄLTAN

Niclas Rydh är född i Huskvarna och har efter studier vid musikhögskolan i Göteborg och för David Taylor i New York blivit en ytterst erfaren bastrombonist. Redan de första åren av 1990-talet deltog han i Gustav Mahler Jugend Orchester under ledning av Claudio Abbado, men Niclas Rydh hoppar gärna mellan genrerna och spelar trombon, bastrombon och tuba i såväl klassiska som jazziga sammanhang. Sedan 1990 är han anställd i Bohuslän Big Band för vilken han också ofta arrangerar och även komponerar musik, exempelvis sviten Faces (1998) och Processen i samarbetet med Folkteatern i Göteborg (2005).

RELAXED
PERFORMANCE

Delar av musiken
framförs också
27 mars kl 18.00

Det nya stycke som ska uruppföras i kväll har fått namnet Rotvältan, och titeln kan förklaras dels genom att det låga brasset (bastrombon och tuba) är gruppens rot och har en mycket central roll, och dels betyder "vältan" att grundtonen (på engelska: root) hela tiden förändras. Det här är en genreöverskridande komposition, ett klassiskt verk med jazzharmonik.

KNUT NYSTEDT (1915–2014)

PIA MEMORIA,
REQUIEM FÖR NIO BRASSINSTRUMENT OP 65
Requiem æternam dona eis
Dies iræ
Lacrimosa dies illa
Sanctus
Lux æternam

Under många decennier var Knut Nystedt organist i Torshov-kirke i Oslo men han verkade även som dirigent, främst för körer, och undervisade i kördirigering vid den musikvetenskapliga institutionen vid Oslos universitet. Sedan grundandet 1950 dirigerade han den internationellt uppmärksammade Det Norske Solistkor och komponerade för denna ett stort antal körverk. Som tonsättare studerade han för bland andra Bjarne Brustad och amerikanen Aaron Copland. På hans omfattande verklista finns förutom körstycken även orkesterverk och kammarmusik.

Pia memoria komponerades 1971 som en instrumental dödsmissa i fem satser som lånat sina titlar från den liturgiska dödsmissan. Han skrev verket för nio brassinstrument och därtill rörklockor. Musiken skildrar många sidor av mänskliga känslor från sorg och smärta till domedagens dramatik, från gregorianska motiv till häftiga fanfarer från dystra ackord till festliga rytmer.

ANDERS HILLBORG (f 1954)

HUDBASUN FÖR TROMBON OCH TAPE

Anders Hillborg hör till de internationellt mest uppmärksammade svenska tonsättarna av i dag och han

är även en av de mest mångsidiga. Tänk bara på konserten i Centralstationen i Stockholm där Eva Dahlgren sjöng hans sånger. Hans musik spelas regelbundet världen över och han får inte sällan hedrande beställningar från ledande ensembler. Esa-Pekka Salonen har varit en ivrig förespråkare av Anders Hillborgs musik och tagit den med sig till Los Angeles. Cold Heat uruppfördes av Berlin-filharmonikerna under ledning av dirigenten David Zinman som också fått sig verket tillägnat.

Hans Hudbasun är ett helt kort stycke, drygt tre minuter, som skrevs på beställning av trombonisten Christian Lindberg 1990. Det är skrivet för solotrombon och en förinspelad bandstämma som med hetsiga trumrytmer driver på trombonen ända tills det blir en liten kort paus där han kan dagdrömma till hammondorgelns förföriska klanger. Men så sätter trummandet och vardagsstressen igång igen.

EINOJUHANI RAUTAVAARA (1928–2016)

PLAYGROUND FOR ANGELS

Änglar dyker upp i flera av Rautavaaras verktitlar, bland dem symfonin Angel of Light (1994). Men det är inte alls fråga om några religiösa eller sagobetonade figurer utan om att leva sig in i arketyper, i några av våra allra äldsta föreställningar, de som följt oss genom årtusenden. Den första tanken väcktes av Rainer Maria Rilkes Duinoelegier: "Varje ängel väcker förfäran. Och ändå ve mig, hälsar jag er, själens nästan dödsbringande fåglar, jag som känner er."

Alla "änglaverken" är absolut musik men när Rautavaara upprepade de tänkta titlarna, ständigt, som ett mantra, frigjorde de musikalisk energi och resulterade så småningom i dessa kompositioner. Tonsättaren är viss om att vår kunskap finns i många olika lager, att det finns olika sanningar: sådana som kan förklaras, och sådana som inte kan förklaras med ord. Musik är det språk som kan berätta sådana sanningar utan ord.

I september 1981 uruppförde välbekanta Philip Jones Brass Ensemble Rautavaaras Playground for Angels under Helsingforsfestivalen. Tonsättaren lät trumpeterna, trombonerna och horn/tuba bilda tre grupper och gav dem varsin "lekplats", varsitt område att utvecklas på. Trumpeterna får snabba fanfarer, trombonerna bidrar med glissandi och horn/tuba med sångbara linjer. Varje grupp kan också kommentera och tävla med sina grannar. Det är ett mycket virtuöst och omväxlande stycke.

BRITTA BYSTRÖM (f 1977)

TINTA FÖR TROMBONKVARTETT

Sundsvallsfödda Britta Byström har komponerat kammarmusik, vokalmusik och opera, men framförallt orkestermusik som bland annat har spelats av Sveriges Radios symfoniorkester, Kungliga filharmonikerna, Musica vitae och Kroumata. Om sitt nya verk skriver tonsättaren:

"Tinta för fyra tromboner skrevs 2014 till en trombonkvartett ur Sveriges Radios symfoniorkester, i samband med att jag var "vårens tonsättare" i Berwaldhallen. Jag har alltid uppfattat trombonen som ett både vackert mångsidigt instrument, med stora möjligheter till variation av klangfärgen. Den har dessutom ett uttryck som ligger nära den mänskliga röstens. Dessa egenskaper tog jag fasta på i min kvartett, som kan ses som en djupdykning i trombonens färgspektrum. I Tinta ingår tre olika slags tromboner: alt-, tenor- och bastrombon, och tre olika slags sordiner: kopp-, spets- och harmonsordin. Ibland talar musikerna med en röst, ibland hörs fyra olika röster – eller färger – samtidigt. Titeln lånade jag från operatonsättaren Giuseppe Verdi som använde ordet tinta – "färg" – för att beskriva skillnaden i stämning mellan sina olika operor. Det passade bra också med kopplingen till det vokala: kanske kan man föreställa sig trombonisterna som fyra sångare, vilka framför en aria på ett okänt språk."

TOBIAS BROSTRÖM (f 1978)

NYTT VERK

Tobias Broström utbildade sig till slagverkare men därefter tog lusten att komponera överhanden och han började studera för tonsättaren Rolf Martinsson och Luca Francesconi. Sedan 2003 undervisar han själv i arrangering och komposition vid Sundsgårdens folkhögskola utanför Helsingborg. 2011-2012 var Tobias Broström hustonsättare hos Helsingborgs symfoniorkester och Västerås Sinfonietta, för att säsongen därpå knyts till Gävle symfoniorkester. Under de senaste säsongerna har han fått verk framförda bland annat i Carnegie Hall, Strathmore Centre Washington, Komische Oper Berlin, Dresdner Philharmonie och Chicago Symphony Hall. Han har också skrivit en rad kammarmusikstycken, inklusive en brasskvintett: Open Music (2006). Det nya stycket är specialskrivet för Göteborgs Symfonikers Brassensemble.

M S FREDAG 31 MARS KL 18.00

M S LÖRDAG 1 APRIL KL 15.00

TJAJKOVSKIJ SERENAD FÖR STRÅKORKESTER 27 min

SJTJEDRIN KONSERT NR 1 FÖR ORKESTER "SKÅLMVISOR" 9 min

PAUS

PROKOFJEV ALEKSANDER NEVSKIJ 36 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
GÖTEBORGS SYMFONISKA KÖR
DIRIGENT DMITRIJ KITAJENKO
AGUNDA KULAJEVA mezzosopran

Konsertmästare Sara Trobäck

Introduktion en timme före konserterna med Erik Risberg

PJOTR TJAJKOVSKIJ (1840-1893)

SERENAD FÖR STRÅKAR C-DUR OP 48

Pezzo in forma di Sonata: Andante non troppo. Allegro moderato.

Vals: Moderato, tempo di Valse

Elegi: Larghetto elegiaco

Final (Tema russo): Andante. Allegro con spirito

Redan i de första ackorden (som för övrigt pekar fram mot Pathétiquesymfonins final) av serenaden signaleras om vad som komma ska: lidelsefullhet och sorg, men också munterhet och livsglädje. Den rustika valsen låter som en käck sjömansvals, elegen skänker Tjajkovskijs sedvanliga honungs- och citronblandade vemod; och finalens ryska dans – hör ni dragspelen mellan raderna? – kan få vem som helst på fötter.

Serenaden skrevs 1880 och biograferna säger att Tjajkovskij var lycklig detta år. Jag tror dem. Men även en lycklig Tjajkovskij bar omkring på ett visst mått sorg, en egenskap som gjorde honom till den universella och mångfacetterade tonsättare han är. Verket tillägnades konservatoriekollegan Konstantin Albrecht, en av de få vänner som förblev Tjajkovskij trogen livet ut.

STEFAN NÄVERMYR

RODION SJTJEDRIN (f 1932)

KONSERT NR 1 FÖR ORKESTER "SKÅLMVISOR"

Rodion Sjtjedrin har nog mest blivit uppmärksammas för sina baletter. Han slog igenom med dunder och brak över hela Europa med sin raffinerade Carmen-balet där Bizets musik arrangerats för slagverk och

stråkar, och därpå följde baletter som Anna Karenina och Måsen efter Tolstoj respektive Tjechov. Hans stora intresse för balett hänger givetvis samman med att ryssarna alltsedan Tjajkovskijs dagar varit svaga för konstformen men också för att han var gift med en av Sovjets mest firade primadonnor, Maya Plitetskaya (1925-2015).

Sjtjedrin har även skrivit musik i många andra genrer och använt sig av många stilarter som man kanske inte väntat att hitta hos en sovjetkonstnär. Pianokonserterna (han är själv en briljant pianist) exploaterar jazzens idiom och rytmer och i den nu aktuella lilla orkesterkonserten har han på ett lekfullt och underhållande sätt utnyttjat speltekniker som man annars bara hittar i den avantgardistiska musiken. Sådana trick som att lägga papper på pianosträngarna för att härma klangen av balalajkor, att låta violinisterna slå med stråken i notstället, att föreskriva att hornisterna ska slå med handflatan över munstycket eller att ta med träskedar bland instrumentariet skulle naturligtvis inte ha godkänts av myndigheterna om de inte – som här – ingick i en samtidigt konstnärlig som humoristisk helhet. Stycket heter trots allt skålmvisor, en titel som verkligen är välvald för denna både okonventionella och virtuosa musik från 1963.

Uppenbarligen har även folkvisor fått lämna melodiskt material till konserten. Tonsättaren har själv hävdat att han i den ryska visskatten hittat en mycket varierad och rik källa att både hämta melodier från och motiv att lägga till grund för hela baletter.

STIG JACOBSSON

SERGEJ PROKOFJEV (1891-1953)

ALEXANDER NEVSKIJ, KANTAT FÖR ORKESTER, KÖR OCH MEZZOSOPRAN

Ryssland under det mongoliska oket · Sång om Alexander Nevskij · Korsriddarna i Pskov · Nu upp till kamp, ni ryska män · Striden på isen · De dödas fält · Alexanders intåg i Pskov

Alexander Nevskij, vem var det? För ryssarna en legendarisk segerherre och furste över Novgorod, för resten av världen i de flesta fall ett tämligen anonymt namn möjligen ihågkommet från gamla historieböcker. I Sverige har vi kanske haft skäl att låta honom falla i glömska: Han slog med sina trupper den svenska här som år 1240 marscherade mot den stora sjön Ladoga. På den tiden var krig den naturliga och accepterade metoden att utöka sina landsdomäner och rikedomar. Svearnas kung Erik den halte och läspe hade med sin jarl tagit makten över södra Finland vid två korsståg och det var självklart att dra vidare österut från Finska viken längs den breda floden Neva mot Ladoga. Men där blev det stopp för de svenska soldaterna, förmodligen ledda av biskop Thomas från Åbo. De piskades upp av Alexander Nevskijs mannar och lade benen på ryggen. Det var här Alexander fick sitt efternamn Nevskij, "från Neva".

Några år senare intog tyska korsriddare och estniskt kavalleri (från dåvarande Livland) staden Pskov strax öster om Estland med siktet inställt på republiken Novgorod som senare kom att utgöra Ryssland, Rus. Stora delar av landet stod under mongolisk ockupation efter Djingis khans härjningar i början av 1200-talet och Alexander Nevskij had tvingats i exil. Men efter förlusten av Pskov kallades han in för att leda armén mot de tyska inkräktarna och utgick efter en avgörande strid på den isbetäckta gränssjön Peipus med seger 1242. Tyskarna hade krossats.

1938 var hjältesagan om Alexander Nevskij ett givet propagandanummer för Stalin och Sovjetunionen när Nazitysklands skugga drog över Europa. Regissören Sergej Eisenstein som skapat filmhistoria med Pansarkryssaren Potemkin 1925 men efter flera bortsjabblade filmprojekt hamnat i skuggan fick en sista chans med Alexander Nevskij. Han vände sig till Prokofjev som 1933 skrivit musiken till filmsuccén Löjtnant Kijé. "Ett idealiskt samarbete; de två männen lyckades förena sina begåvningar och förstod varandras konstform intuitivt. Alexander Nevskij är numera en filmklassiker, och 1939 bearbetade Prokofjev musiken till en kantat." (The New Grove)

1. Åbo 2. Neva 3. Ladoga 4. Novgorod 5. Pskov 6. Peipussjön

Den kraftfulla, motoriska musiken med framhävt bleckblås gav en rätt driv och en kuslig känsla till Eisensteins effektfulla krigsscener samtidigt som sekvenserna med det lidande folket fick ytterligare djup med Prokofjevs känsligt avvägda toner.

Filmen Alexander Nevskij blev med sin oförställda varning till Hitler – de tyska korsriddarna hade nazi-hjälmars och vissa befäl till och med en uppsträckt nazi-hand på kasken – en publikframgång i Sovjet men efter ett halvår slöt Stalin en pakt med Hitler och Eisenstein och Prokofjev fick snopet se filmen dras in. Lika plötsligt togs filmen upp på biograferna igen när Tyskland angrep Sovjet 1941.

Kantaten innehåller filmens viktigaste musik, bland annat mongolernas och tyskarnas hotfulla tema, frihetssången "Nu upp till kamp", den långa skildringen av striden på isen och scenerna från Pskov med sina vackra lökkupoler. Filmiska klangeffekter som vibrerande skalmeja (oboe), balalajkor och klämtande kyrkklockor lämnades utanför. I filmens slutdel avbildas de dödas fält, täckt av döda och sargade kroppar, med ödesmättad musik. Filmens triumfatoriska slutscener från segertåget i Pskov innehåller en hälsning från Alexander Nevskij: "Den som kommer till oss med svärd i hand ska med svärd förgöras. Vårt ryska land ska alltid stå upp för sin sak!"

STEFAN NÄVERMYR

DMITRIJ KITAJENKO

Ryske Dmitrij Kitajenko, född i St Petersburg, hör till vår tids främsta dirigenter. 2015 erhöi han Lifetime Achievement Award vid International Classical Music Awards för sitt livsverk och för sina hyllade inspelningar av framförallt rysk repertoar. Sedan årtionden dirigerar han framstående orkestrar i Europa, Amerika och Asien. Med Gürzenich-orkestern i Köln, som 2009 utsåg honom till hedersdirigent, har han ett långvarigt samarbete som innefattar prisbelönta inspelningar av Sjostakovitjs, Prokofjevs och Tjajkovskijs samtliga symfonier. En Rachmaninov-cykel på cd är också aktuell och 2015 utgavs Tjajkovskijs opera Jolanta. Därtill tillkommer ett stort antal inspelningar med Moskvas filharmoniker, Frankfurts radioorkester,

Bergenfilharmonin och Danska Radions symfoniorkester.

Sedan 2012 är Dmitrij Kitajenko förste gästdirigent för Berlins konserthusorkester som han 2015 turnerade med framgångsrikt i Spanien. Bland aktuella engagemang finns framträdanden med NDR-orkestern i Hamburg, Stuttgarts radioorkester och Dresdens filharmoniker samt en Brahms-cykel med Qatars filharmoniska orkester som han också gästspelar med i Linz och Wien. Han återvänder också till Gewandhausorkestern i Leipzig, Mozarteumorkestern i Salzburg och Beethovenorkestern i Bonn. Under 2016 gjorde han ett flertal konserter med ledande orkestrar i Tokyo, Sapporo och Hyogo.

AGUNDA KULAJEVA

Ryska Agunda Kulajeva är en ledande mezzosopran och sedan flera år medlem i solistensemblen vid Bolsjojteatern i Moskva. 2016 gjorde hon sin debut vid Deutsche Oper Berlin och arenan i Verona som Carmen i Bizets opera med samma namn och som Marguerite i Berlioz Fausts fördömmelse, också det vid Berlinoperan. Agunda Kulajeva har också sjungit i Avery Fisher Hall i New York, Theater an der Wien, kulturcentret i Hong Kong samt Cité de la Musique i Paris. Vid Bolsjojteatern har hon bland annat gestaltat huvudroller i operor av Verdi, Borodin, Tjajkovskij och Prokofjev. Som konsertsångare har hon framträtt som solist i Verdis Requiem, Beethovens Missa solemnis, Bachs h-mollmässa och många andra verk. Bland dirigenter hon samarbetat med finns Mstislav Rostropovitj, Teodor Currentzis, Xian Chang, Vladimir Fedosejev och Michail Pletnjov.

GÖTEBORGS SYMFONISKA KÖR

Göteborgs Symfoniska Kör grundades 1917 av kusinerna Elsa och Wilhelm Stenhammar. Elsa Stenhammar var en av de drivande krafterna i sekelskiftets körliv i Göteborg och blev körens första repetitör. Wilhelm Stenhammar hade skapat sig en position i Göteborgs musikliv genom tio års arbete med Göteborgs Symfoniker. Den 8 december 1917 debuterade kören i Beethovens Körfantasi med Wilhelm Stenhammar som solist vid flygeln.

En del körmedlemmar har gedigna musikutbildningar medan andra har tagit privata sånglektioner. En sak har de dock gemensamt: stor körvana.

Göteborgs Symfoniska Kör är en ideell förening som är knuten till Göteborgs Symfoniker. Kören

medverkar i konserter och föreställningar i såväl orkestrernas som i egen regi. Kören repeterar regelbundet med kormästare Alexander Einarsson och Symfonikernas pianist Erik Risberg.

Sedan 2015 är Alexander Einarsson kormästare för Göteborgs Symfoniska Kör. Han är utbildad organist vid Musikhögskolan i Malmö och har solistexamen i kördirigering från det Kongelige Danske Musikkonservatorium med studier för professor Dan-Olof Stenlund. Alexander Einarsson har också ägnat sig åt studier i Paris för Laurence Equilbey och Denis Rouger samt deltagit i mästarklasser och kurser för dirigenter som Michael Gläser, Stefan Parkman, Stephen Cleobury och Helmut Rilling.

TIDIGARE FRAMFÖRANDEN

Intresserad av att se vilka artister, dirigenter och verk som förekommit i Göteborgs Symfonikers historia?
Hela arkivet finns tillgängligt på: gso.se/historik

ADÈS

Arcadiana spelas för första gången.

J S BACH

Sinfonia ur Kantat BWV 42 samt Kantat BWV 158 framförs för första gången. Kantat BWV 56 har framförts sex gånger och Kantat BWV 82 två gånger. Konsert d-moll BWV 1060 har spelats 11 gånger i olika versioner, men ej tidigare för två oboer.

BEETHOVEN

Symfoni nr 2 har spelats 73 gånger. Bland dirigenterna: Carl Nielsen (1918), Václav Talich (1932), Igor Markevitch (1953), Lorin Maazel (1957), Klaus Tennstedt (1971), Myung Whun-Chung (1990) och Gustavo Dudamel (sex gånger 2008 inklusive en Europa-turné).

BOCCHERINI

Nattvakten i Madrid för stråkorkester har spelats två gånger. Cellokonserten G-dur har spelats två gånger. Solister: Guido Vecchi med Göteborgs ungdomssymfoniker och Finn Rosengren (1973) samt Anders Robertson med Göteborgs sinfonietta (1986).

BRUCH

Kol nidrei har spelats 18 gånger. Bland solisterna: Symfonikernas solocellist Guido Vecchi (1942, 1954 & 1956), France Springuel med I Fiamminghi (1993) samt Yuri Bashmet i ett arrangemang för viola (2000).

BRAHMS

Symfoni nr 2 har spelats 101 gånger inklusive gästspel. Bland dirigenterna: Wilhelm Stenhammar (fyra gånger 1912-1921), Carl Nielsen (1918 & 1919), Tor Mann (18 gånger 1922-1954), Hans Schmidt-Isserstedt (1951), Nicolai Malko (1953), Sir Charles Mackerras (1964), Otmar Suitner (1981), Neeme Järvi (1996), Daniel Harding med London Symphony Orchestra (2008), Susanna Mälkki (2013) och David Afkham (2013).

Serenad nr 2 har spelats tolv gånger.

BROSTRÖM

Transit Underground har spelats en gång (2009). Det nya verket får härmed sitt uruppförande.

BYSTRÖM

Tinta spelas för första gången.

FUJIKURA

Flux spelas för första gången.

GRIEG

Sviterna nr 1 och 2 ur Peer Gynt har spelats 152 gånger. Urvalet i den aktuella sviten har spelats en gång (2016).

HENSEL MENDELSSOHN

Pianotriön spelas för första gången.

HILLBORG

Hudbasun har spelats en gång (1990).

JACQUET DE LA GUERRE

Sonat B-dur spelas för första gången.

L JÄRNEGARD

Det nya verket får härmed sitt uruppförande.

KNUSSEN

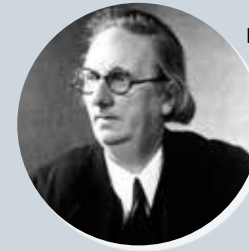
...Upon one note... spelas för första gången.

KODALY

Duo för violin och cello har spelats fyra gånger.

KORNGOLD

Violinkonserten har spelats fem gånger.

LANGGAARD

Symfoni nr 2 spelas för första gången.

LARSSON GÖTHE

Filmmusiken till Körkarlen får härmed sitt uruppförande. The Apotheosis of the Dance har spelats två gånger.

LAURIDSEN

Mid-Winter Songs framförs för första gången.

LINKOLA

Short Stories har spelats åtta gånger.

MACMILLAN

Memento spelas för första gången.

MOZART

Symfoni nr 35, "Haffnersymfonin", har spelats 39 gånger inklusive gästspel. Bland dirigenterna: Nicolai Malko (1940), Albert Wolff (1956), Jascha Horenstein (1968), Peter Maag (1971), Daniel Barenboim och Berlins filharmoniker (1991), Christopher Hogwood (2003) och Stefan Solyom (2009).

MUSORGSKIJ

Boris Godunov framförs för första gången.

MUSORGSKIJ/RAVEL

Tavlor på en utställning har spelats 56 gånger sedan första framförandet med Paul Scheinpflug på Lorensbergsteatern 1931, nio år efter uruppförandet med Serge Kussevitskij och Boston Symphony Orchestra 1922. Bland övriga dirigenter: Ernest Ansermet (1940), Igor Markevitch (1952), Lorin Maazel (1957), Charles Dutoit (1976) och Neeme Järvi (nio gånger 1986-1994 inklusive turné i Tyskland och gästspel i Paris).

NYSTEDT

Pia memoria spelas för första gången.

NØRGÅRD

Vintersalme framförs för första gången.

PIAZZOLLA

Libertango har spelats tre gånger, dels i arrangemang av Richardo Galliano, dels för fyra cellor.

POULENC

Satserna ur Un soir de neige framförs för första gången.

PROKOFJEV

Alexander Nevskij har framförts åtta gånger. Dirigenter: Sixten Ehrling (1974), Leonard Slatkin (1983), Neeme Järvi (1996) och Alexander Vedernikov (2008).

RAUTAVAARA

Playground for Angels har spelats fem gånger.

RYDH

Det nya verket Rotvältan får härmed sitt uruppförande.

S-D SANDSTRÖM

Five Pieces for Piano and Orchestra får härmed sitt uruppförande.

SAUNDERS

Trio spelas för första gången.

SCHNELZER

Wolfgang is Dancing! spelas för första gången.

SCHUMANN

Pianokvintetten har spelats fem gånger.

SIBELIUS

Pohjolas dotter har spelats 28 gånger. Bland dirigenterna: Jean Sibelius (1911), Wilhelm Stenhammar (sex gånger 1911-1926), Paavo Berglund (1960), Neeme Järvi (fem gånger 1994-1996 inklusive gästspel i London och Birmingham) samt Vladimir Jurowski (2004).

Violinkonserten har framförts 99 gånger inklusive turnéer och gästspel. Solist vid det första framförandet under Wilhelm Stenhammars ledning 1909 var Julius Ruthström, konsertmästare i Göteborgs Symfoniker. Bland de senaste årens solister: Julian Rachlin (2002), Nikolaj Znaider (2004), Réka Szilvay (2006), Sergej Kachatryan (2008), Ray Chen (2015) och Baiba Skride (2016).

Pelléas och Mélisande har spelats 13 gånger.

Luonnotar har framförts sex gånger. Solister: Aune Antti (1943 & 1946), Margareta Hallin (1960), Iwa Sörenson (1974) och Anu Korsi med Kungliga filharmonikerna och Sakari Oramo (2009).

SOLLIMA

Violoncelles vibrez! spelas för första gången.

R STRAUSS

Ständchen har framförts elva gånger, Ruhe, meine Seele! två gånger, Cäcilie tre gånger, Heimliche Aufforderung en gång och Morgen! 17 gånger. Freundliche Vision framförs för första gången liksom Liebeshymnus och Verführung.

SJTJEDRIN

Konsert nr 1 för orkester har spelats en gång (1985).

TJAJKOVSKIJ

Souvenir de Florence för stråkorkester har spelats fyra gånger, samtliga med gästande orkestrar: Academy of St Martin in the Fields (1981), Örebro kammarorkester och Göran W Nilson (1981), Stockholms kammarorkester och Peter Csaba (1989) samt Musica vitae (2016). Versionen för stråksextett har spelats tre gånger.

Serenad för stråkorkester har spelats 30 gånger.

VILLA-LOBOS

Bachanas brasileiras nr 1 har spelats en gång (1984).

Klaus Florian Vogt

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO TIM SCHOBER

Divor och hjältar. Operan vore bra mycket fattigare utan dessa starka personligheter vars magnifika rollprestationer och dramatiska livsöden ibland smälter samman till mytiska figurer. Tänk Caruso, Maria Callas, Jussi Björling.

I vårt tidevarv har de inte samma genomslagskraft som förr men i konstens värld dyrkas och hyllas de lika mycket som förr. Det har tyske tenoren Klaus Florian Vogt fått erfara när han seglat fram som vår tids ledande Wagner-tenor, kungen av Wagners högborg Bayreuth och hjälte på världens största operascener – ni kan läsa hans meritlista på sid 53. Men det var inte sången som var hans första musikaliska kärlek. I en intervju för Bayeriska radion nyligen berättade han hur det hela började:

– En dag låg det plötsligt ett valthorn under julgranen. Jag hade aldrig sett något sådant tidigare. Min pappa spelade ofta hemma och ville gärna starta en blåsarkvintett men det fanns ingen hornist. Så då fick jag ett valthorn som present med tillhörande undervisning. Tre-fyra år senare bildade vi faktiskt en blåsarkvintett som också framträdde. Jag tyckte det var så roligt att jag ganska tidigt bestämde mig för att försöka bli yrkesmusiker. Att spela i orkester är rena drömjobbet – jag tyckte verkligen om att spela i orkester.

Med hornspelet följde en andningsteknik som blev en tillgång när han började sjunga på allvar. – Man lärde sig helt enkelt hela andningsapparaten och att bära tonerna, att frasera och lära sig de bästa andningsuppehållen. Att sjunga är inte lika svårt som att spela horn!

Den unge musikern från Heide tio mil norr om Hamburg utvecklades snabbt och blev hornist i Filharmoniska statsorkestern i Hamburg, en del av Hamburgs statsopera vars nuvarande musikchef är Kent Nagano, Göteborgs Symfonikers förste gäst-dirigent. Klaus Florian Vogt stannade i orkestern till 1997 och inledde ett år senare sin sängkarriär som lyrisk tenor i Dresden. Därefter erövrade han

först de tyska operahusen och sedan de internationella med framträdanden inte bara i krävande Wagner-roller utan också som Hoffmann i Offenbachs opera (Tokyo) eller Faust i Fausts fördömmelse av Berlioz (Deutsche Oper Berlin), för att nämna några exempel.

I dag är hela världen hans arbetsfält men han har inte glömt sina rötter. Han vet var han hör hemma. – I Schleswig-Holstein. Jag bor där med min familj i en liten by och jag tycker särskilt mycket om den nordtyska humorn, det är lika med "hemma" för mig. Musikaliskt känner jag mig hemma i Bayreuth där jag tillbringar nästan tre månader varje år. Det är på ett sätt faktiskt mitt andra hem eftersom det är den enda spelplats jag kan ta med familjen till. Jag tycker mycket om att kombinera arbete och familjeliv – min yngste son som fortfarande går i skolan har sommarlov vid tiden för repetitionerna och själva festspelen i Bayreuth. En artist som jag, som arbetar i hela världen, är vansinnigt ofta ensam.

På ledig tid läser han, senast en bok av den tyske komikern och tv-stjärnan Hape Kerkeling, och lyssnar emellanåt på musik när andan faller på. Han har flera favoriter:

– Det jag spontant tänker på är Bruckners åttonde symfoni, allra helst sista satsen, men jag gillar också storband, och låtar som September eller Power of Love, till exempel.

Före besöket i Göteborg har han sjungit på Wiens statsopera och i februari väntar framträdanden på Metropolitan i New York, två av operavärldens absolut största scener. Och dessemellan sjunger han alltså sånger av Richard Strauss med Göteborgs Symfoniker vid två abonnemangskonserter och på turné i Europa. Klaus Florian Vogt är ständigt efterfrågad. Sådant är livet för en stjärnsångare i dag – hjältetenor på scenen men en trygg, disciplinerad och hårt arbetande musiker i vardagen.

Europe here we come!

I februari åker Göteborgs Symfoniker på säsongens stora Europa-turné. Det är en sedan länge planerad konsertturné med franske dirigenten Alain Altinoglu, tyske världstenoren Klaus Florian Vogt, svenska sopranen Klara Ek och Lettlands stjärnviolinist Baiba Skride. På programmet står Larsson Gothes Apotheosis of the Dance, Musorgskijs Tavlör på en utställning, Griegs Peer Gynt, Sibelius Pohjolas dotter och violinkonsert samt orkestersånger av Richard Strauss. Klaus Florian Vogt är solist i Wien och Baiba Skride på de övriga

orterna. Turnén inleds med två konserter i Göteborg och en i Vara och sedan följer gästspel på några av Europas tongivande konsertscener. – Vi är mycket stolta över att Göteborgs Symfoniker bjudits in till ledande europeiska konserthus med två världsartister och därmed kan visa sin höga konstnärliga nivå och stora musikaliska kapacitet. Det säger något om orkestrens internationella status, säger Sten Cranner, vd och konstnärlig chef för Göteborgs Symfoniker.

8-9 feb	GÖTEBORGS KONSERTHUS
13 feb	VARA KONSERTHUS
15 feb	WIENS KONSERTHUS
16 feb	HANNOVERS KONGRESSCENTRUM
17 feb	DÜSSELDORFS KONSERTHUS
18 feb	FRANKFURT, ALTER OPER
20 feb	BRYSSEL, PALAIS DES BEAUX ARTS

Hallå där, *Baiba Skride*

Violinist som nyss gästade Göteborgs Symfoniker och är aktuell igen både med konserter och turné. Hur var det att spela med orkestern i Göteborgs Konserthus?

– Det var flera år sedan jag senast besökte Göteborg och orkestern så jag var väldigt glad och upprymd över hur bra den låter, hur fantastiska de fortfarande är och till och med har utvecklats under åren! Det var helt enkelt underbart att vara tillbaka och spela för den härliga Göteborgspubliken.

Göteborgs Symfoniker har en lång och fin Sibelius-tradition, hur var det att spela Sibelius med dem?

– Det är aldrig ett enkelt verk att lägga upp, att finna helhetsklangen, att få ihop hela konceptet. Det är verkligen en ära att få spela Sibelius med så erfarna musiker, jag tycker de hittar den perfekta balansen för detta speciella sound, så passionerat men stundtals också skört. Alltid med en inre styrka.

Ligger Sibelius violinkonsert dig extra varmt om hjärtat, du kommer ju från närliggande Lettland?

– Det gör den verkligen! Jag har älskat konserten

ända sedan jag var barn. Men jag har samtidigt den största respekt för stycket, för vid sidan om att det rent tekniskt är en utmaning så är det så viktigt att få till den rätta klangen, den rätta egenarten, det rätta flytet... och det fungerar bara om du har uppmärksamma och omtänksamma musiker bakom och med dig, och en dirigent som delar din känsla för hur det ska klinga.

Du kommer att turnera med Symfonikerna i Europa i februari, hur känns det?

– Jag ser verkligen fram emot att få turnera med dessa underbara musiker! Turnéer för alltid folk tillsammans ännu mer. Att resa och spela tillsammans flera gånger på olika ställen lär oss alltid mer om varandra i inlärningsprocessen, så i bästa fall leder det till att man spelar mer fritt och tar fler risker så att framförandena blir ännu mer spännande!

Får vi se dig som gäst i Göteborg framöver också?

– Absolut, först och främst före turnén då jag är tillbaka i Göteborg för att spela Sibelius. Men vi planerar också att spela in en cd i sommar, vilket jag är väldigt glad för. Och jag hoppas verkligen återkomma fler gånger i framtiden!

Min starkaste konsertupplevelse

NAMN: P-G Bergfors

KONSERT: Uruppförandet av Sven-Eric Johansons Symfoni nr 10, "Symphonie chez nous", den 7 februari 1991

P-G Bergfors var under 35 år kritiker i Göteborgs-Posten och fick tusentals läsare och anhängare som med intresse läste hans recensioner och krönikor. När Podiet kontaktade honom för eventuell medverkan i denna artikelserie bad han om betänketid från sin nuvarande bostadsort Tingsryd. Efter en kort sådan återkom han och förklarade med publicistisk övertygelse att det nog skulle bli bäst om han själv fick skriva artikeln. Självklart respekterades en sådan integritet och vi bad den erfarne skribenten att gräva djupt bland minnen och anteckningar. Här är guldgruvet han vaskade fram.

När man som jag haft förmånen att med lustfyllt intresse redan å yrkets vägnar få vara med om många hundra "klassiska" konserter kan det vara svårt att sortera ut bara en av dem till den mest hänförande. Jag får bruka andra kriterier för ett litet urval.

Slumpmässigt råkar min period som lyssnare i Göteborgs Konserthus sammanfalla med Neeme Järvi-eran. Ett av hans första framträdanden som chefsdirigent blev det således min första uppgift som fast anställd musikkritiker vid Göteborgs-Posten att recensera. Mina tankar om den konserten uttrycktes i GP den 12 september 1981 och rubricerades "Fräckt, fränt och fräscht". Järvi hade valt att "debutera" inför konserthuspubliken med en inte så ofta spelad Haydn-symfoni, nr 86. Järvi gillade Haydn, och även om Järvi inte var så där stilsäker i musik från 1700-talet och äldre, så blev

framförandet av en Haydn-symfoni alltid bra och upplivande med Järvi på pulten. (Detta till skillnad från hans försök att övertyga i musik av Mozart, för vem som helst en mer svårknäckt uppgift än om spelmanen Haydn). Järvi fann också Haydn excellent som orkesterfostrare. Citat: "Menuetten hade man gärna hört da capo". Med tillägget: "Utläggningen skulle säkert fått renlärliga Haydn-interpreter med håg till det tidstypiska att gråta blod. Men vem är egentligen den som kan motstå sådan charm". Efter Haydn följde Bartóks svit ur balettpantomimen Den sällsamme mandarinen. "Så målande som musiken gjordes denna afton behövdes inte mycket av fantasi för att man skulle gästkramas ordentligt, våndas och kanske till och med äcklas, av den musiken. Järvi tog fram ur orkestern alla illustrerande effekter med en bedövande intensitet." Som ytterligt fräscht

Sven-Eric Johansons
genombrott under
Nordisk musikfest
i februari 1991.

beskrevs till sist Berwalds Singulière-symfoni. Den framstod som förvånansvärt övertygande med tanke på de friheter Järvi (med sin starka romantiska ådra) tillät sig framförallt ifråga om tempoförskjutningar. "Hela tiden belystes i partituret detaljer, sådana man ej observerat förut och helt furiös blev finalen. Så nyttigt kan det vara med nya ögon!"

Denna första, delvis ganska kritiska recension av den sedermera långlivat populära chefsdirigenten Neeme Järvis tidiga framträdande inför den entusiastiska publiken i Göteborgs konserthus, speglade alltså en något blandad upplevelse. Inte utan att GP-rubriken över tankarna kring musiken som presenterades vid konserten, alltså "Fräckt, fränt och fräscht", även kunde sammanfatta recensentens uppfattning om dirigentens idéer för musicerandet. Så mycket mer odelat positiv blev upplevelsen vid en begivenhet i Konserthuset ett årtionde senare.

Tonsättaren Sven-Eric Johanson hade flyttat till Göteborg 1952. Där blev han kvar till sin död 1997, men göteborgarna i allmänhet tog honom egentligen inte till sitt hjärta utan tyckte att han skrev svår och konstig musik och att han i sitt leverne var en särdeles originell figur. Att jordisk kärlek fört detta oförstådda geni från Uppsala (kyrkomusikern) och Stockholm (Måndagsgruppen) till Sveriges andra stad, den omständigheten var typisk för Sven-Erics person. Men han var en rekordartat produktiv tonsättare inom alla genrer (från opera och symfoni till enkel körvisa eller snabbt skissad kanon på baksidan av en matsedel som tack för maten), han var skicklig i sitt hantverk, stilmässigt dock ömsande lite efter modet i musikvärlden från dur-moll till elektronik och tolvton med personlig seriell teknik. Det vore synd att säga att han så "göteborgstonsättare" han var, hade omhulldats efter förtjänst av orkestern och dess programkommitté. Han uppfattades som inte publiklockande nog.

Göteborgs Symfoniker gjorde emellertid beställningen på en ny symfoni av Sven-Eric Johanson. Den fick nummer 10 och blev färdig den 1 juli 1990. Uruppförandet av denna Symphonie chez nous ("hemma hos") ägde rum sju månader senare. Tonsättaren var nu 71 år gammal och denna februariaften fick han sitt genombrott hos göteborgspubliken. Musiken är i huvudsak skriven i tolvton och mycket självutlämnande, präglad av barnslig förtjusning och musikantglädje och en önskan att ta alla i sin famn. Han blandar mycket djärvt skilda stilkaraktärer, som vilken som helst annan än Sven-Eric skulle bedömt som oförenliga tonala storheter. Man urskiljer sju avsnitt i den ensatsiga symfonin som till att börja med säkert upplevdes av de flesta närvarande i Konserthuset som typiskt "svårsmält, modernistisk musik", vad kunde man annars förvänta sig av Sven-Eric Johanson enligt publikens erfarenheter av hans tidigare kompositioner som somliga möjligtvis lyssnat till eller bara trott skulle utmärka denne konstifike tonsättare. Man väntade allmänt att symfonin skulle avslutas i samma problematiska stil och stämning. Men finalen överraskade oss alla, det tidigare "mörkret" ersattes med ett himmelskt ljus, så sublimt, så rörande, så nära inpå en. ►

En oförlöglig konsert

Göteborgs symfoniker, dir Grzegorz Nowak, flöjtsolist Manuela Wiesler

Cecile Ore: Porphyre — Thorkell Sigurbjörnsson: Euridice för Manuela och orkester — Sven-Eric Johanson: Symfonie Chez nous Göteborgs konserthus, torsdag

En fantastisk konsert! Den glömmar jag aldrig. En nåd att ha fått vara med.

Symfonikerna på topp i musik som de alldeles för sällan får framträda i, men där deras förnämliga kvaliteter kommer till tydligast uttryck, särskilt under en sådan ledare som Grzegorz Nowak. Det är en tankeställare för programrådet. En annan är att kanske begrunda den försämrade man gjort sig skyldig till genom många år när det kommit an på att framföra Sven-Eric Johansons orkestermusik; det finns mängder att välja bland.

Här bor i staden sedan snart fyrtio år tillbaka ett tonsättargeni. Den vetskapen har man i Konserthuset inte gjort mycket för att underbygga genom att framföra hans verk i en utsträckning som

står i relation till detta faktum. Så får han till sist uppdraget att skriva en symfoni, nr 10, och han återgäldar den nästan nersliga behandlingen tidigare genom att överlämna en underbar gåva, det måsterverk som nu uruppfördes. En gest och en generositet, som är mycket karaktäristisk för den hjärtegod Sven-Eric Johanson.

Damerna först. Cecile Ore Porphyre inledde kvällen konsert. Bergarten som gett verkets beskrivning som strödda korn eller kristaller av varierande storlek i en tät grundmassa. Den motsvarande musiken är som en färgskiftande klangmassa med korta och oregelbundna interpunktioner av kontrasterade karaktär.

Ännu ett tufft kontaktverk av Ore. Den som till äventyrs tror, att man med örat kan skilja på kvinnlig och manlig musik, att kvinnan därvid skulle stå för vekt, mjukbetonat, den kan få sina fördomar avlivade genom att lyssna till Ore. Men hon besitter otvivelaktigt och i övermått en egenskap, som också ses mer

utvecklad bland kvinnor än män: Förmågan att kommunicera med sina medmänniskor.

Det kan Manuela Wiesler också. Man satt trolldunden under nästa stycke, konserten Euridice av Thorkell Sigurbjörnsson. Komponerad inte för flöjt och orkester utan "för Manuela och orkester". Jag tror nu inte att så raffinerat vävd och uttrycksfull musik står och faller med vem som är solist. Men det är en mycket stark upplevelse att se och lyssna till denna enastående tonskonstnär. Framförandet kändes som en kärleksgärning.

Sen då Symfonie Chez nous. Mer självutlämnande, mer johansonsk har han aldrig varit. Här fanns den självklara hanterverkskickligheten ställd i Konstens tjänst; spelmannskapet och den artistiska djärvheten att våga spränga och blanda stilkaraktärer som vilken annan som helst akter a priori skulle bedömt som oförenliga storheter.

Men framförallt den totala öp-

penheten i denna "familjesymfoni". Den har inte ett dyft med fåfänga eller straussk egocentricitet att göra. Men med barnlig förtjusning och muskantglädje och en önskan att ta alla i famn.

Det var den här aftenen många i publiken som ganska väl känner personligheten Sven-Eric. Mellan dem utbyttes många igenkännande leenden under framförandet. När en nästan schlagerbetonat melodi bröt in efter några minuters klärvare inledning. Det aningen pompösa introducerandet av monogramet S-E, tonerna Ess och E, i den senare del av verket som porträtterar tonsättaren själv.

Men när så mot slutet, apoteotiskt som en koral i en Brucknersymfoni, den "enormt romantiska" Mitt hjärtas melodi kom till starkt musikaliskt uttryck — och som orkestern spelade! — då kunde jag inte längre hålla lyckotårarna tillbaka. Inte var jag ensam om den reaktionen. Det var så sublimt, så vackert, så rörande, så nära inpå.

Jag är med andra ord upp över öronen förläskad i den symfonin.

P-G BERGFORS

Vid uruppförandet reste sig publiken som en man, sekunderna efter det sista vibrerande C-durackordet, och applåderade stående, ropade bravo och visslade av förtjusning. Det måste ha varit en av de allra lyckligaste stunderna i Sven-Erics liv. Många, även jag, röddes av den spontana reaktionen på hans symfoni och fällde en och annan lyckotår. Bilden av den lille mannen som överraskat alla med sin senaste symfoni etsade sig in i våra näthinor, där han glädjestrålade klivit upp på scenen och tackade både orkester och publik med sina vinkningar. För mig är den konserten min största upplevelse i Göteborgs Konserthus. Jag har aldrig hört den beställda symfonin spelad live igen där, men den framfördes också 1993 och 1997. I anslutning till konserten 1993 gjordes också en inspelning med Göteborgs Symfoniker och dirigenten Petter Sundkvist som givits ut på cd (Phono Suecia PSCD 76).

Den överraskande avslutningen på symfonin tarvar kanske en förklaring. Sven-Eric hade åter blivit djupt förälskad i en kvinna, Karin, och hennes tre barn hade även de väckt hans varma

känslor. Några år före symfonins tillkomst hade han suttit vid sitt gamla piano och lekt fram en melodi. Den hade snart givits ut på förlag och fått tillnamnet Mitt hjärtas melodi, tryckt i arrangemang för klavér eller i en orgelversion. Med den hade han nu låtit kröna sin symfoni nr 10, ytterst skickligt infogad i orkestern, så som ovan beskrivits.

Sköt dina bankärenden när och där du vill

Med appen för privatpersoner får du enklare koll på din ekonomi.

Läs mer och ladda ner på seb.se/privatapp

Pianist med visioner

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO URBAN JÖRÉN

I mars uruppför han Sven-David Sandströms nya verk *Five Pieces for Piano and Orchestra*, den initiativrike och internationellt framgångsrike pianisten Peter Friis Johansson. Det hela började med att han hörde en konsert av Sven-David Sandström på Konserthuset i Stockholm. Det blev en djup upplevelse.

– Man firade Sven-David Sandströms 70-årsdag och Kungliga filharmonikerna spelade konserten för pianotrio och orkester. Det var ett fantastiskt stycke, med danska Trio Con Brio, och jag kände direkt att jag måste få en pianokonsert av honom. Efteråt tackade jag Sven-David för den fina konserten och frågade om han inte kunde tänka sig att skriva en pianokonsert för mig. Det var han mycket positiv till.

När alla detaljer var på plats kunde projektet påbörjas. Anders Walls stiftelse möjliggjorde beställningen. Nästa steg var att välja en orkester. – Där stod faktiskt Göteborgs Symfoniker överst på listan. Vi frågade och fick ganska omgående ett positivt svar. Det känns jättekul att orkestern ville vara med. Jag har ju spelat med nästan alla andra svenska orkestrar men inte Göteborgs Symfoniker så det ska verkligen bli roligt och spännande.

Sven-David Sandström är professionell och effektiv och vet hur man planlägger ett kompositionsarbete. Konserten blev färdig 2014 så Peter Friis Johansson har haft god tid att öva in solostämman. Under det arbetet har han lärt känna musiken utan och innan och han tycker mycket om verket.

– Det är enastående, det måste vara ett av de bästa styckena som skrivits på 2000-talet. Sven-David har ju en stor produktion men den här konserten känns unik.

Instuderingen inför ett uruppförande är alltid en särskild utmaning och *Five Pieces for Piano and Orchestra* är inget undantag.

– Det är krävande men framför allt pianistiskt, det

kommer att låta verkligt bra om flygeln.

Ett verk av det här formatet hade han inte kunnat åta sig för några år sedan. Då drabbades han av en skada i höger hands lillfinger som fick följdverkningar under lång tid. Först efter två års rehabilitering hade smärtorna försvunnit och funktionen återställts. 2014 anmälde han sig till Piano-e-Competition i Fairbanks Alaska, en av USAs största pianotävlingar.

– Jag ställde inte upp för att vinna utan ville bevisa för mig själv att jag var så pass frisk att jag kunde genomföra tävlingen. Sammanlagt var jag fyra timmar på scen i flera omgångar, alla deltagare spelade på hög internationell nivå och tävlingen sändes live över hela världen. Bara att bli antagen var en stor sak. Och så vann jag! Det var som ett mirakel.

Sedan dess är han verkligen på banan igen med flera projekt. Ett som uppmärksammats är *The Final Frontier*, ett nytt sätt att presentera musik för solopiano. Idén fick han vid ett besök i Schuberts dödshus i Wien där man kan beskåda tonsättarens piano och glasögon samt en tummad liten volym.

– Tiden innan han avled läste han *Den siste mohikanen* och skriver till en vän: ”Han är så fantastisk den här James Fenimore Cooper, skicka fler böcker av honom!” Det där är oerhört intressant för å ena sidan skriver han sina sista pianosonater, den kanske djupaste musik som skrivits för pianot, å andra sidan så sitter han och läser en kioskvältare. Jag säger inte att musiken handlar om cowboys och indianer i USA men på något sätt finns det med i sammanhanget. Berättelsen om Hawk-Eye, Magua och Uncas finns med i Schuberts bildningshorisont när detta komponeras och musiken han skapar måste delvis bygga på samtida influenser.

De här tankarna bar Peter Friis Johansson med sig när han skapar *The Final Frontier*.

– Idén var att tillföra ett samtida element utan att

ändra musiken. Jag bestämde mig för att göra en konsert med science fiction-tema – termen *The Final Frontier* är bekant för alla som sett *Star Trek* – och valde förspelet till Karl-Birger Blomdahls rymdopera *Aniara* som introduktion. Jag imiterade orkestern med en synth och olika ljudeffekter medan Blomdahls originalmusik imiterar en digital maskin, datorn Mima som låter som en synth. Det är meta!

I *The Final Frontier* kopplas Beethovens ”*Pathétique*” med *Star Wars* i olika animationer och Prokofjevs åttonde pianosonat – en av krigs-sonaterna – med bilder från apokalyptiska dataspel och sönderbombade städer.

– Det var ett helhetskoncept som var väldigt intressant att jobba med och som också gick hem hos publiken. Att försöka göra något nytt och aktuellt är ofta en risk, men den måste man vara beredd att ta. Det var också unikt att serien *Piano Visions* hade så stort förtroende för mitt konstnärskap att de gav mig helt fria tyglar innan de visste vad jag ville göra.

Franz Schubert är en viktig del i Peter Friis Johanssons musikaliska universum. Han har under lång tid fördjupat sig i pianosonaterna. Det har blivit ett flertal Schubertcykler i olika delar av världen och inspelningen av de elva sonaterna påbörjades i mellandagarna.

– Det är ett viktigt projekt som jag arbetat med i flera år. När jag spelar Schuberts stora sonater märker jag att det blir en speciell kontakt och stämning vid konserterna. Jag tror hans musik är särskilt angelägen i vår stressade tid när man är ständigt aktiv, uppkopplad och tillgänglig. Den låter oss komma i kontakt med oss själva.

Musik från en annan värld

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO MICROSOFT

Inom kort blir det science fiction-konsert med Göteborgs Symfoniker i *We Come in Peace* där publiken bjuds på välkända teman från *Star Wars*, *E.T.*, *Avatar*, *Aliens*, *Star Trek*, *Halo*, *Battlestar Galactica* och många fler. Men inte nog med det: i två av numren får vi höra det sällsynta och mytomspunna instrumentet theremin, elektronikvidundret som väcker både nyfikenhet och fruktan.

Inom science fiction har robotar, utomjordiska varelser och rymdskepp sin givna plats. Att skapa nya världar och fenomen är en utmaning i sig, men hur musiksätter man något som aldrig existerat? Med nya instrument, nya sound.

När science fiction-filmerna fick sitt stora genombrott på 1940- och 1950-talen krävdes extraordinära klanger för att illustrera invasioner från Mars och andra planeter. Med sin svävande ton och elförstärkta intensitet smög thereminen in bland filmbilderna som en lömsk och livsfarlig orm, ömsom lockande, ömsom hotfull. I filmen *The Day the Earth Stood Still* med musik av Bernard Herrmann (känd från Hitchcock-filmer som *Psycho* och *Studie i brott*) hörs den vinande thereminen när "humanoiden" från rymden stegar

ut från sitt flygande tefat. "Om ni hotar med våld kommer denna planet att förvandlas till kol och aska!" Biopubliken darrade av fasa i sina stolar – inkräktarna kunde med sina vapen förgöra jorden. De förtrollande ljud thereminen alstrade var nya och främmande för den stora allmänheten även om instrumentet funnits sedan 1920. Det ser ut att höra hemma i ett vetenskapligt laboratorium med elektronikkretsarna och de känsliga antennerna som reagerar direkt när man närmar sig dem med handen. Med den ena justeras tonhöjden, med den andra ljudstyrkan.

Tonsättaren och musikern Kristofer Eng Radjabi är en av Sveriges få theremister. Han upptäckte instrumentet av en tillfällighet.

– Jag var i studion och spelade in med bandet Brighteye Brison, ett progressivt symfonirockband, och där stod en theremin. "Den måste vi ha med". Så jag använde den när vi spelade in en av mina låtar och sedan blev det mer och mer. Till slut köpte jag en egen theremin.

När Orvar Säfström planerade inför den första produktionen av *We Come in Peace* och satte samman programmet stod det klart att man be-

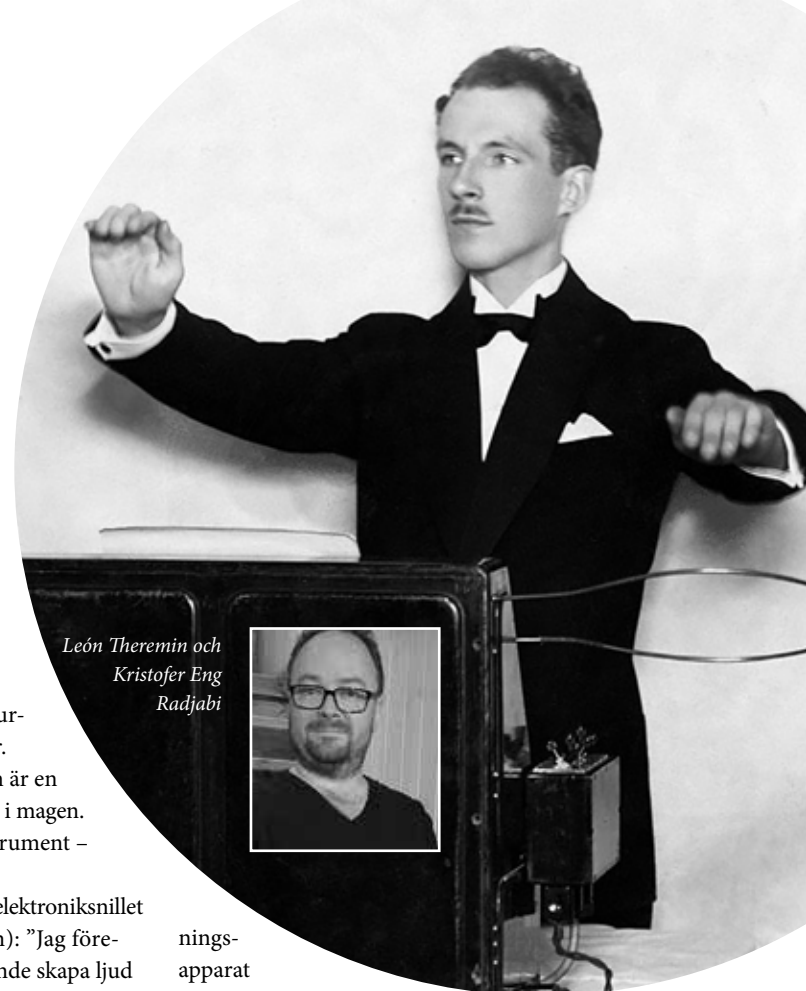
hövde någon som kunde spela theremin och läsa noter. Kristofer Eng Radjabi var mannen. Han lärde sig "klassisk" thereminteknik och övade in stämmorna. Det är ett nyckfullt och svårbemästrat instrument.

– Det är känsligt för allt, temperaturförändringar och radiostörningar. Theremin spelar man inte om man är en nervös person, man måste ha lite is i magen. Samtidigt är det ett förlåtande instrument – spelar man rätt toner låter det fint.

Instrumentet uppfanns av ryska elektroniksnillet Léon Theremin (eller Lev Termen): "Jag föreställde mig ett instrument som kunde skapa ljud utan inblandning av mekanisk energi, som dirigenten framför orkestern. Orkestern framställer ljud mekaniskt men dirigenten rör bara sina händer som styr det musikaliska artisteriet."

Léon Theremins liv är som en film: militäringenjör som blev uppfinnare och sedan värvad av KGB. Bland annat konstruerade han en avlyss-

ningsapparat dold i en träkopia av det amerikanska örnsigillet som sovjetiska skolbarn överlämnade som gåva åt amerikanska ambassaden i Moskva. Där satt det på väggen och tog upp samtal från 1945 till 1952 då kretsen upptäcktes av en slump. Men det är en annan historia.

Léon Theremin och
Kristofer Eng
Radjabi

EN TVÄTTÄKTA SKURK

Vi har tidigare rapporterat om arbetet med filmen Bamse och häxans dotter där Göteborgs Symfoniker spelat in filmmusiken. Filmen hade premiär i mellandagarna och den 21 januari spelar Göteborgs Symfoniker live till filmen i Göteborgs Konserthus.

Filmens skurk är affärsmannen Krösus Sork, en av Bamses värsta fiender. Han skyr inga medel för att öka sin redan stora förmögenhet. Han upptäcker guld i bävrarnas damm och för att riva den och komma åt guldet lurar han häxans dotter Lova att trolldra bort Bamse. Med Bamse borta är det upp till alla barn att hjälpas åt för att stoppa Krösus – men för att göra det måste man vara sams.

Rösten till Krösus Sork görs av skådespelaren Jonas Karlsson.

– Filmens röstregissör Maria Blom ringde upp mig och sa ”jag har Krösus Sork här, vore inte det perfekt för dig?” Javisst, svarade jag, det är ju en drömroll!

Han var en av de första som spelade in sina repliker i studion. Skådespelarna sitter med mikrofonen och tittar på scenerna samtidigt som replikerna levereras. Ett arbete som kräver både precision och inlevelse.

– Det roliga är när man får allt att passa och det känns som att ”nu är det musen som talar”.

Jonas Karlsson fann en röst som de tyckte var rolig och skrattade åt. Han fick feeling och drog till det lite extra. Fast det blev kanske för bra.

– Jag kände efteråt att han är ju fruktansvärd ond, Krösus Sork, och att det kanske skulle bli lite för läskigt för små barn.

När de andra rösterna lagts på tog man om vissa repliker så att de inte skulle bli alltför skrämmande. Krösus Sork är ingen trevlig figur.

– Han är rätt ondskefull, åtminstone i den här filmen – han ska ju ha sönder dammen för att komma åt guldnet. Och så är han otroligt snål och ska bara tjäna pengar. Han vill väldigt gärna ha det där guldnet.

Gestaltningen av snåljäpen Krösus Sork har dessbättre inte färgat av sig på skådespelaren Jonas Karlsson. På frågan om han själv är snål kommer svaret snabbt, nästan utan någon tvekan.

– Nej, jag tror inte det. Jag har aldrig hört det i alla fall. Så jag hoppas det inte är så!

BAMSE OCH HÄXANS DOTTER
STORA SALEN
LÖRDAG 21 JAN KL 13.00 & 15.00

Krösus Sork och hans hantlangare.

Att lära för livet

Medlemmarna i Göteborgs Symfoniker är aktiva också utanför Konserthuset och orkesterarbetet. En av dem är bastrombonisten Jens Kristian Søgaard som är mentor i projektet I dina skor där barn får möta mentorer som är professionella utövare. Önskan är att både barnen och de professionella ska utvecklas. Barn med funktionsvariation är prioriterade i satsningen.

– Det är kul och givande och känns mycket viktigt att få vara med i det här utvecklingsarbetet. Jag och Henry lär oss mycket av varandra, säger Jens Kristian Søgaard.

I dina skor är ett ömsesidigt mentorskapsprojekt som leds av Kulturskolerådet. I dina skor är ett ömsesidigt mentorskapsprojekt som startades av Kulturskolerådet i januari 2015. I projektets samverkar flera kulturskolor och institutioner från Kalix, Göteborg och Gävle. På facebooksidan I dina skor kan man följa barnen och deras verksamhet i text, bilder och videor. Barn och mentorer från I dina skor har också varit delaktiga i Relaxed performance som kommer att fortsätta med fler konserter även nästa säsong.

En smygitt på nästa säsong

Om några månader är det dags att teckna abonnemang på nytt – tiden går fort och en fantastisk säsong med Göteborgs Symfoniker kommer att följas av en ny. I förra numret av Podiet berättade planeringschefen Marco Feklistoff lite om vad nye chefsdirigenten Santtu-Matias Rouvali bjuder på 2017-2018, inklusive konserter med säsongens Artist in Residence, och nu kan vi avslöja vem det blir: den franska pianisten Héléne Grimaud. Hon kommer att ge både orkester- och kammarkonserter med varierade och spännande program som just nu håller på att ställas samman. Ett verk är dock redan spikat: Ravels G-durkonsert.

Det blir också ett återbesök av nestorn Christoph Eschenbach, 77 år i februari, som gjorde en hejdundrande succé med sin insiktsfulla tolkning av Mahlers nionde symfoni i maj. Och Mahler blir det igen kommande säsong, sjätte symfonin.

På andra sidan av åldersskalan finner vi två fantastiska begåvningar: finske dirigenten Klaus Mäkelä, 20 år, och svenske violinistfenomenet Daniel Lozakovitj, 16 år i februari, som redan har skivkontrakt med Deutsche Grammophon. De visar sina färdigheter i Tjajkovskijs violinkonsert och Sjostakovitjs Symfoni nr 10.

Barock blir det med franska Nathalie Stutzmann som kommer att dirigera Händels Messias lagom till jul, och på andra sidan tidskalan blir det ett uruppförande av jazzmusikern och kompositören Lars Danielsson skrivet direkt för Symfonikernas engelske hornist Björn Bohlin.

Mera godbitar väntar säsongen 2017-2018 – rapport följer i Podiet nr 4!

Héléne Grimaud

Daniel Lozakovitj

Nathalie Stutzmann

Christoph Eschenbach

NYA

TVÅ DAGAR

UPPTÄCK FÖRÄNDRINGEN I STANS STÖRSTA HELGBILAGA.

VARJE
LÖRDAG!

GP

7 frågor

Vi tar pulsen på Jun Sasaki, cellist i Göteborgs Symfoniker och aktuell som solist den 19 januari.

Hemlig last

Kryddstark mat... men ofta överskattar jag hur mycket jag orkar och får djupt ångra det!

Hobby

Jag älskar att spela fotboll och när jag var bodde i England och var student spelade jag i en amatörliga. Nu räcker tiden inte till och jag får nöja mig med att spela en gång i veckan med kolleger från Göteborgsoperan och Göteborgs Symfoniker, bland andra. Förutom det är jag mycket intresserad av fotografi och en riktig nörd vad klockor beträffar.

Min oas

Mitt nya hus som jag delar med Justyna Jara i Floda! ”En mans hem är hans borg!”

Favoritmusik

Jag tyckte Sjostakovitjs Cellokonsert nr 1 var det coolaste verket när jag växte upp så det måste vara med. Schuberts kammarmusik är i en klass för sig. Förutom klassisk musik gillar jag Radiohead mycket och jag upptäcker ständigt nya svenska artister när vi samarbetar med dem i Göteborgs Symfoniker. Det var så jag lärde känna Timbuktu och José Gonzales till exempel.

Mitt livs överraskning

Att jag skulle födas av japanska föräldrar, studera i Norge, få arbete i Sverige och hamna i lilla Floda!

Mitt tips

Något jag påminner mig själv om med jämna mellanrum – försök överväga alla sidor av ett argument, tänk kritiskt och objektivt.

Äter helst

Ramen-nudlar och gyoza dumplings... mmm.

KONSERT

MUSIK

Huvudsponsor av kultur i världsklass
- i mer än tre decennier

VOLVO

Volvo Group

Januari 2005. Världen chockas över den jordbävning som utlöste en tsunami i Indiska oceanen den 26 december. Ett stort antal svenskar firade jul och nyår i Thailand och många av oss kände någon vars familjemedlemmar eller vänner saknades. 200 000 till 300 000 människor miste livet i framförallt Indonesien, Sri Lanka, Thailand och Indien. Det tog lång tid innan man insåg omfattningen av katastrofen och ännu längre tid att få ett grepp om förödelsens utbredning och antalet döda och skadade. Senare konstaterades att över 500 svenskar avlidit eller försvunnit under tsunamin. Sorgen var stor. Det tog månader, år, innan man kunde lämna katastrofen bakom sig. Än i dag plågas många av saknaden efter avlidna släktingar, vänner och älskade.

I sorgens och eländets tider blir det naturligt att söka tröst och lindring i varandras sällskap, samt möjligheten att få umgås och påminnas om livets goda sidor. Musik och kultur blir en naturlig samlingspunkt. Konserter tillägnades minnet av tsunamins offer och spontana sorgemanifestationer uppstod på många håll. Efter en

lång sorgeperiod gick vardagen så småningom vidare för de flesta.

I Göteborg inträffar kort efter den väldiga naturkatastrofen ett omskrivet brottsdrama: Elektronikledjan Sibas vd Fabian Bengtsson kidnappades. Någon vecka senare, den 3 februari, hittades han vid liv i Slottsskogen, oskadd men chockad. Förövarna grips senare i Österrike och döms för brottet.

Göteborgs Symfoniker bedrev verksamheten som vanligt i dessa svåra tider, kanske mer behövda än någonsin. Det nya året inleddes med några orkesterkonserter under dåvarande chefsdirigenten Mario Venzagos ledning, ett

operettprogram och abonnemangskonserter med Gåsmors sagor av Ravel och Debussys La mer, samt Beethovens violinkonsert med Hilary Hahn som solist. Men januari månads stora begivenhet, i ordets rätta bemärkelse, var visningen av Charlie Chaplins filmklassiker Stadens Ljus med Chaplins originalmusik spelad live av Göteborgs Symfoniker i Scandinavium. Det ännu pågående samarbetet med Göteborg Film Festival hade inletts året före med succén Pansar-

ÅRET VAR 2005

kryssaren Potemkin och efter detta drama stod skratifesten Stadens Ljus på tur. Filmmusikexperten Frank Strobel hade anlitats som dirigent, ytterst skicklig och kompetent och även konstnärlig ledare för Europeiska filmfilharmonin med filmmusikkonserter som specialitet.

När en så hyllad och populär film skulle visas på "Sveriges största bioduk" i Scandinavium kändes det lägligt att ha en presentatör som guidade publiken in i Chaplins förtrollade värld. Vi på marknadsavdelningen diskuterade möjliga alternativ – någon med ett personligt förhållande till Chaplin, som kunde film och kunde inta en scen. Plötsligt föreslogs Ingmar Bergman. Vem som kom med förslaget minns jag inte, det kan ha uppstått av sig självt, ur tomma luften. Hur som helst fick jag som redaktör uppdraget att gå vidare. Sagt och gjort. Jag ringde Dramaten i Stockholm, presenterade mig och mitt ärende och bad att få tala med Bergman. Signalerna gick fram, någon svarade. Dock inte Ingmar Bergman utan hans sekreterare på teatern. Denne artige och älskvärde man lyssnade tålmodigt på min presentation och lovade framföra min förfrågan. Huruvida han log i mjugg var svårt att avgöra på tonen i hans repliker. Vi väntade någon dag eller två men regissör Bergman ringde aldrig tillbaka.

Andra förslag bollades och till slut landade vi på den mest självklare: Claes Eriksson i Galenskaparna. En förfrågan gick ut och han tackade med glädje ja. Vi lyckades boka in en direktsänd intervju i P4 och åkte till radio- och tv-huset på Delsjövägen, "Synvillan" i Claes jeep. Han var på ett strålande humör och berättade i radio att han och Chaplin hade en sak gemensamt: de hade drabbats av oönskade reklamavbrott, Chaplin vid premiären av Stadens Ljus och Claes vid visningen av Hajen som visste för mycket i TV4. Båda kämpade för sin rätt till sista blodsdroppen.

I en intervju med GTs Lasse Råde berättade Claes Eriksson att han var både smickrad och glad över uppdraget att presentera filmen och förklarade: "Charlie Chaplin är en av mina absoluta favoriter och Stadens Ljus är en av hans allra bästa filmer."

Hans presentation av Stadens Ljus var lysande – publiken på 3000-4000 personer i Scandinavium förundrades och skrattade om vartannat. Likadant under filmens visning: gapskratt vid boxningsscenen och sympatiskt sus när den blinda flickan kände igen Chaplins händer. Filmens lyckliga slut fick alla att lämna Scandinavium på gott humör, livet kändes på något vis enklare att leva. Recensionernas rubriker var både rörande och skälmiska: "Förtrollande med Chaplin" (GP) och "Skrattretande musik" (GT).

Senare fick Claes Eriksson också rätt mot TV4 angående reklamavbrotten. Högsta domstolen dömde till Claes Erikssons fördel. Han var också så nöjd med Symfonikernas framförande – "fantastiskt bra" – att han bad att få en inspelning av musiken för att dubba på sin egen kopia av filmen som hade ett långt ifrån lika bra soundtrack.

Efter det lyckade festivalsamarbetet med Chaplin i Scandinavium har Göteborgs Symfoniker deltagit i filmfestivalen vid flera tillfällen och snart är det dags igen. Den 2-4 februari spelar orkestern live till Victor Sjöströms stumfilmklassiker Körkarlen, utnämnd till den bästa svenska filmen genom tiderna, med helt nyskriven musik av Mats Larsson Gothe. En sällsynt premiär där tidlös filmkonst och samtida musik förenas i ett unikt möte.

Symfonikernas jättepublik

Och då handlar det inte bara om de 100 000-tals besökare som varje år ser orkestern live i Göteborgs Konserthus, på Götaplatsen, i Slottsskogen och på internationella turnéer. Den nya publiken finns på nätet: varje månad har Göteborgs Symfoniker 50 000 digitala konsertbesökare, musikälskare som ser klipp och konserter på datorn och i appen – som till dags dato laddats ner av 12 900 enheter! Det stora intresset märks tydligt på GSOfplays facebookside: från en handfull ända

upp till 6000 användare ”gillar” konsertinläggen och upp emot 1000 personer delar sina inlägg med vänner och bekanta. Ledande branschtidsskriften Gramophone lyfte nyligen fram Göteborgs Symfoniker och Berlins filharmoniker som föregångare på området: ”De här två orkestrarna är trendsättare på on-line-utbudets arena”. Göteborgs Symfoniker kan man se via GSOfplay på nätet, Android- och Apple-enheter samt på Apple-tv (fjärde generationen).

En persisk kärlekshistoria

Nu har den berömde iranske musikern och tonsättaren Hamid Motebassem skapat ett nytt fantastiskt verk: Tar & Pood. Här skildras kärlekshistorian mellan den persiske kung Khosro Parviz och den armeniska prinsessan Shirin. Texten är hämtad från 1200-talspoeten Nezami Ganjavis vackra dikt som får nytt liv med Hamid Motebassems fängslande musik. Vi förs rakt in i berättelsens hjärta av Mahdiah Mohammadkhani, en ung sångerska som har fått mycket uppmärksamhet under de senaste åren för sina förtrollande tolkningar av modern och traditionell persisk musik.

*Mahdiah Mohammadkhani sång
Hamid Motebassem tar & setar
Behnam Masoumi slagverk
Bahar Modiri gheyyak
Arsalan Alizadeh barbat
Samira Golbaz setar*

STENHAMMARSALEN
SÖNDAG 29 JANUARI KL 18.00

Till fots med barn från hela stan

En musikberättelse med Göteborgs Symfoniker och en stor barnkör om att lämna det som en gång var "hemma" – att gå mot något okänt för att fly något obeskrivligt. Om skavsår, hemlängtan och nya upptäckter. Och bli inte förvånad om viss musik vi får höra också har vandrat långt...

Till fots har skapats med människor som har just den erfarenheten – människor som precis anlänt till vårt land eller som kom hit för flera år sedan. Producenten och dramatiker Mats Kjelbye har samlat upplevelser från stora och

små, från när och fjärran, och med nervkittlande musik som brygga byggt en föreställning som rör oss alla. För berättelsen om förflyttning finns även inom vårt eget land – många känner igen hur det är att komma till en ny plats, en ny skola, en ny hemort med nya människor. Något som kan vara lika kusligt som spännande! I de här berättelserna ryms vemodet, hoppet om en bättre framtid och minnet av mormors bästa bus. I föreställningen medverkar också 60-70 barn från Göteborgs kulturskolor som ger röst åt de många.

STORA SALEN
LÖRDAG 18 MARS KL 15.00

GES ÄVEN SOM SKOLKONSERTER
14-17 MARS

Jojjes klassiska barnvisor

Jojje Wadenius möte med Göteborgs Symfoniker på Götaplatsen den 15 augusti 2015 blev så kul och uppskattat att man bestämde sig för att spela in de välkända låtarna med ackompanjemang av Trio X i specialskrivna arrangemang av Martin Östergren. Nästan alla som växte upp i Sverige på 1970-talet och framåt kan nynna favoriter som Mitt lilla barn och Min mask. Och vem minns inte den tecknade tv-serien Kalles klätterträd med sin svängiga signatur? Som skivhäftet så målande beskriver det: "I Jojjes melodier bor det lekfulla, lustfyllda, vackra, ömma och knasiga."

Gitarristen och sångaren Jojje Wadenius har skrivit musiken till de många klassiska barnvisorna med texter av Barbro Lindgren, Kenneth Gärdestad, Olle Landström och James Hollingworth. Att Jojje är nöjd över samarbetet råder det ingen tvekan om: "Tänk – att få spela in min musik med Trio X och Göteborgs Symfoniker under ledning av Christoffer Nobin! Mitt hjärta är fyllt av stolthet, glädje och tacksamhet!"

A TRIBUTE TO
DIRE STRAITS
ON THE SWEDISH NIGHT!

**26/3 - GÖTEBORG,
KONSERTHUSET**

BILJETTER / INFO:
STELLAEVENT.SE & GSO.SE

StellaEvent

När jag spelade med Truls Mørk

AV STEN CRANNER

Det var 1984, jag var en 17-årig skolelev med drömmen om att bli musiker. Inget annat var aktuellt. Jag gick på musikgymnasium med tuba som instrument och nu hade jag fått mitt allra första musikerjobb. I bemärkelsen att jag fick betalt för att spela. Helt otroligt – tänk vad det betydde för en tonåring med musikerdrömmar. Det var anrika Bærums symfoniorkester som hade ringt, en amatörorkester i de bättre kommunerna utanför Oslo. De behövde en tubaist för nästa konsert. Dirigent var tidigare solocellisten hos Oslofilharmonikerna, Arne Novang, och solist var en som hette Truls Mørk, en tydligen helt lokal cellist.

På den tiden bodde jag långt från Bærum och Oslo, i småstaden Sarpsborg nära Fredrikstad och svenska gränsen, och de få resor jag gjorde till huvudstaden var förknippade med enorm spänning och förväntan. Kombinerat med att jag skulle få göra mitt första proffsjobb som musiker blev det en enorm adrenalinkick. Inte på grund av dirigenten, vad vi skulle spela eller vilken solist, men av situationen: "Inhyrd musiker". Sedan kom noter på posten och jag sprang till biblioteket för att lyssna med min tubastämma framför mig. Detta var innan www, spotify – ja, även cd, så jag lyssnade på en lp och flyttade nålen fram och tillbaka medan jag lyssnade och räknade pauser. Dvoráks cellokonsert. Aldrig hört förut. Men jag kommer så väl ihåg bilden på skivomslaget och den första lyssningen – helt fantastiskt!

Sedan kom resan, repetitionerna, mötet med orkestern och dirigenten. Det gick bra, jag klarade mig och gjorde inga stora misstag. Gradvis försvann nervositeten och mitt fokus på själva situa-

tionen, i stället kom en förundran och häpnad över denna fantastiska solist och detta underbara musikverk: vem var denna smala 24-åring som spelade så medryckande och passionerat? Och detta utomjordiskt vackra verk, drypande romantiskt, med de vackraste teman och melodier jag någonsin hade hört? Konserten blev ett minne som jag har burit med mig sedan dess. Jag har både lyssnat och spelat verket med andra cellister, men absolut ingen har matchat denna första upplevelse – Truls Mørk och Antonín Dvorák – Antonín Dvorák och Truls Mørk. Och Truls har jag träffat och arbetat med mycket sedan dess, både hemma i Norge och här i Göteborg. För er som missade de fantastiska konserterna med Dvoráks cellokonsert i höstas – åtta inropningar och extranummer! – blir det en chans framöver för cellokonserten spelas in med Göteborgs Symfoniker och Kent Nagano (Ondine).

Säsongen 2016-2017 är Truls Mørk Artist in Residence hos Göteborgs Symfoniker och vid hans andra besök i januari framträder han med ett fängslande och varierat program med musik av Tjajkovskij, Boccherini, Villa-Lobos, Piazzolla med flera. Räkna med att jag sitter i Stora salen.

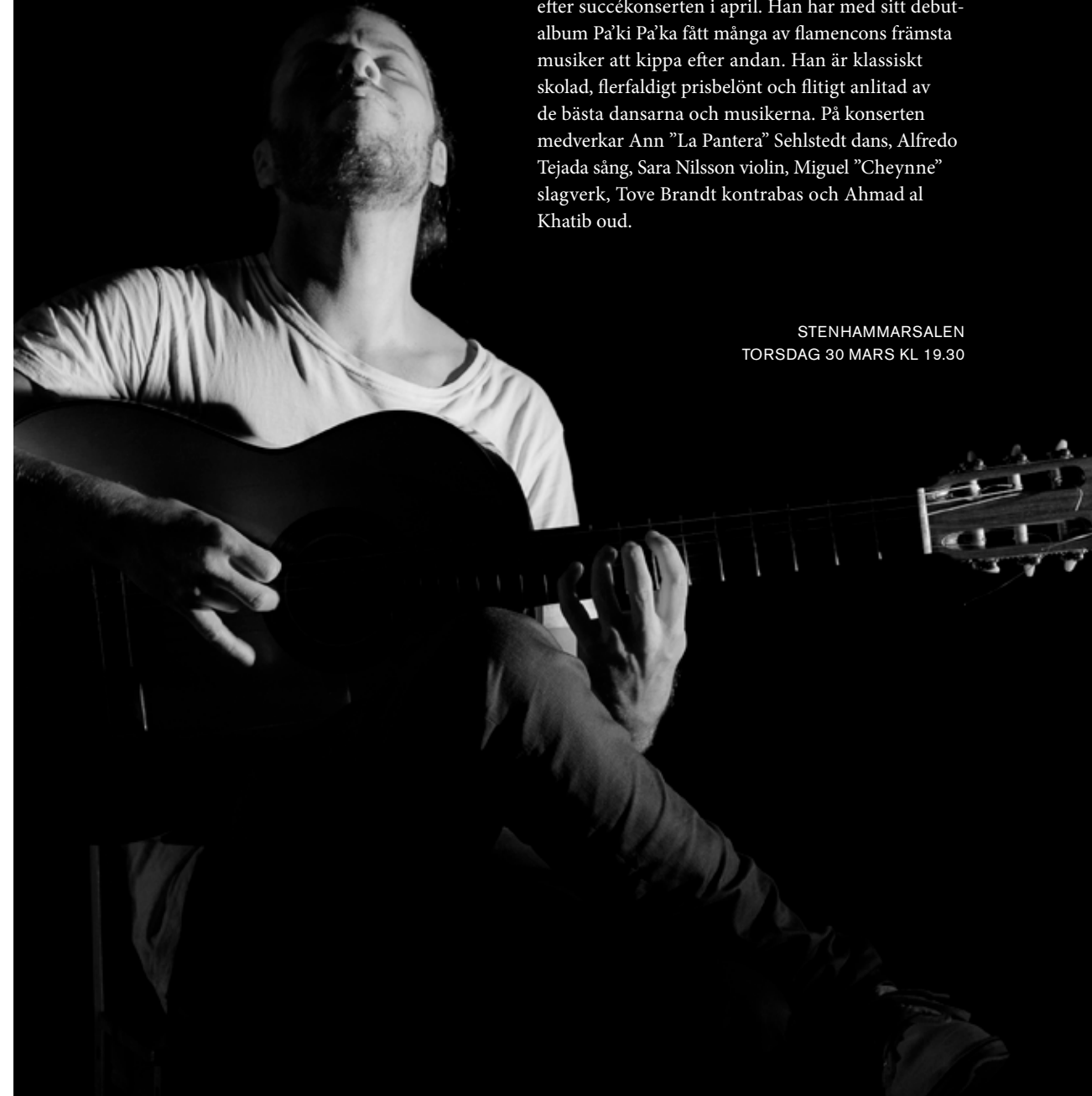
Sten Cranner
VD och konstnärlig chef
Göteborgs Symfoniker

ROBERT "ROBI" SVÄRD

Gitarristen Robert "Robi" Svärd kommer tillbaka efter succékonserten i april. Han har med sitt debutalbum Pa'ki Pa'ka fått många av flamencons främsta musiker att kippa efter andan. Han är klassiskt skolad, flerfaldigt prisbelönt och flitigt anlitad av de bästa dansarna och musikerna. På konserten medverkar Ann "La Pantera" Sehlstedt dans, Alfredo Tejada sång, Sara Nilsson violin, Miguel "Cheynne" slagverk, Tove Brandt kontrabas och Ahmad al Khatib oud.

STENHAMMARSALEN
TORSDAG 30 MARS KL 19.30

Succé i Ålborg

I november gästspelade Göteborgs Symfoniker i Ålborg med den tyske violinisten Frank Peter Zimmermann och dirigenten Eivind Aadland. Publiken jublade och recensenten Tore Mortensen i Nordjyske var lyrisk:

”Zimmermann spelade lysande och osvikligt säkert i Bartók-konserten, kraftbetonat och nyktert men samtidigt med nerv och intensitet i uttrycket... I Beethovens monumentala ”Eroica” fick man ett precist intryck av Göteborgssymfonikernas styrkor. Med en stråkkgrupp på över 60 man kan orkestern spela kraftigt när det krävs, men också pianissimo på gränsen till det hörbara, som i scherzosatsen. Just de stora dynamiska kontrasterna i andrasatsens marcia funèbre och scherzosatsen var uppfriskande. Träblåsarna var som ensemble förnämt avstämd, och mässingen snyggt integrerad i den stora stråkklangen. Men allra mest imponerade Eivind Aadlands noggranna arbete med de många små detaljerna i frasering och uttryck som blev precist formade med disciplin och inlevelse av den stora orkestern.”

”Gott nytt musikår! Gå med i Vännerna!”

Peter Schéle, ordförande i Vännerna

Göteborgs Symfonikers Vänner bildades 1985 och kan nu se tillbaka på en mer än 30-årig och fullödlig historia. Föreningen delar ut stipendier för vidareutbildning av musiker och bidrar ekonomiskt till musikernas konsertkläder. Nyligen inköptes för orkestern en Guarneri-violin från 1730. Vi ser också till att den populära kammarmusikserien Fikastråket (med smörgås) genomförs i Götaplatsfoajén år efter år (se bilden). De följande Fikastråken äger rum 28 jan, 25 mars, 29 april. Dessutom ordnar vi särskilda träffar med utvalda artister och bjuder in till programpresentationer inför många konserter. Vidare inbjuds vi till ett antal repetitioner.

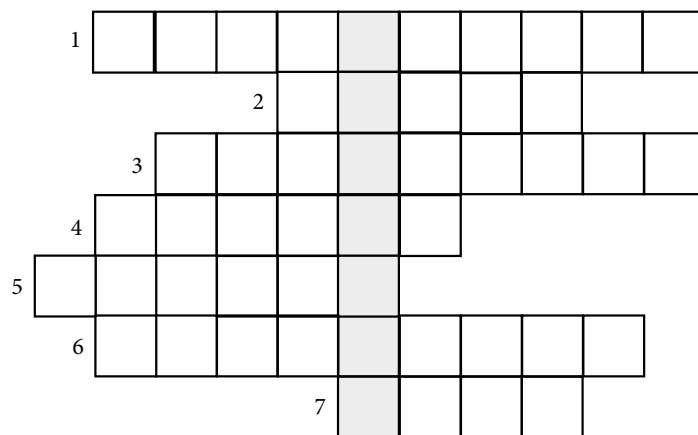
Ett medlemskap kostar endast 300 kr/år. Företagsmedlemmar betalar 12 000 kr. Med färre än 15 anställda, 6000 kr. Betala till bankgiro 171-0979 eller swish 123 683 72 49. Märk betalning med Göteborgs Symfonikers Vänner, ditt namn och adress.

Symfonikrysset 3

VINN EN HELKVÄLL PÅ KONSERTHUSET!

Ledtrådar hittar du i detta magasin. Skicka in rätt ord (den grå lodräta raden) till podiet@gso.se eller till Podiet, Göteborgs Konserthus, 412 56 Göteborg senast den 10 april. Vinnaren får två biljetter till en valfri konsert med Göteborgs Symfoniker och en tre-rätters middag för två i restaurangen.

1. Spelar liten flöjt
2. Rysk maktthavare från förr
3. Har skrivit ny pianokonsert
4. Denne sork är ej generös
5. Storbritanniens bästa jazzsångerska
6. Kompositören bakom Alexander Nevskij
7. Tysk stjärntenor

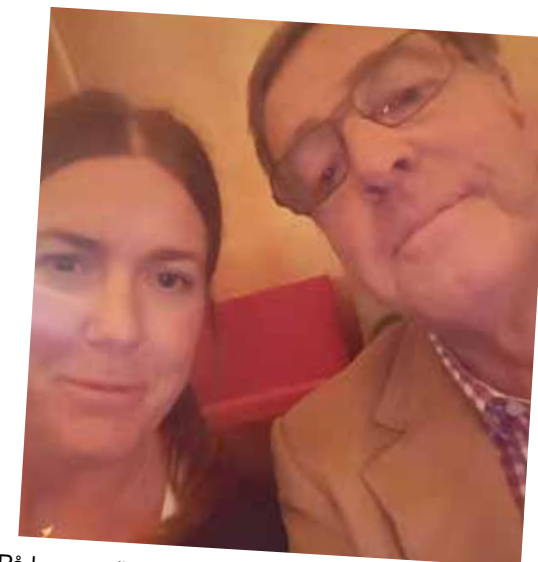
HON VANN BILJETTER!

Maria Nicander blev vinnare av vår instagramtävling i oktober med sin bild från Stora salen. Grattis till de två biljetterna Maria!

Tävlingen fortsätter – skicka in dina bilder och vinn biljetter till Göteborgs Symfoniker. Så här gör du:

Ta en bild på ditt konsertbesök med din telefon i Konserthuset. Publicera bilden på facebook eller instagram med taggen #Göteborgssymfoniker. Alla taggade bilder hamnar på gso.se/tavling, där du kan läsa mer om tävlingen. (Tänk på att din profil måste vara öppen för att fotot ska synas).

Kom ihåg att det inte är tillåtet att fotografera under pågående konsert.

På konsert #göteborgssymfoniker

Ladda ner GSOPlay i dag!

Available on the App Store

ANDROID APP ON Google play

27 år av succéer!

DEN MEST KÄNDA I EUROPA

Mer än 5 miljoner åskådare

STRAUSS FESTIVAL ORCHESTRA & BALLET ENSEMBLE

JOHANN Strauss med balett

ORCHESTRA SOPRANO DANCERS

Concert-Gala

GÖTEBORGS KONSERTHUS | 23 januari 2017 | kl. 19.00

EUROSPECTACLES

Dyraste symfonin någonsin

Originalpartituret till Mahlers andra symfoni gick under klubban för 52 miljoner kronor vid en auktion på Sothebys i London nu i vinter. Auktionsfirmans Simon Maguire kommenterade att "ingen komplett symfoni av Mahlers egen hand har lagts ut till försäljning tidigare och förmodligen kommer

ingen att erbjudas på auktion igen". Manuskriftet ägdes av den välkände affärsmannen Gilbert Kaplan som avled för ett år sedan. Han var en stor Mahlerälskare och lärde sig dirigera enbart för att kunna framföra Mahlers andra symfoni. Han gjorde två inspelningar av verket med London Symphony (1987)

respektive Wiens filharmoniker (2002) och ledde en rad orkestrar i samma symfoni i stora delar av världen, bland annat i Stockholm med Kungliga filharmonikerna 1987 och 1997. Han var gift med svenskan Lena Björck.

Skandal i Berlin

Det stormar hos Berlins filharmoniker. En av orkestrens altviolinister har stämt en före detta medlem i stämman för att ha sålt en falsk viola. Han köpte instrumentet för omkring 540 000 kr i tron att det var en Luigi Minguzzi från 1923, allt enligt violans etikett. Men det visade sig vara ett tysktillverkat instrument värt 90 000 kr. Tvisten avgörs av en domstol i München. Köpare är altviolinisten Micha Afkham, bror till dirigenten David Afkham som dirigerat Göteborgs Symfoniker med stor framgång vid flera tillfällen.

Uruppförande av Stravinsky

Ja, det är förstås en sanning med modifikation, tonsättaren avled ju 1971. Dessutom har stycket bevisligen framförts en gång, om än ej vid en offentlig konsert. Det handlar om Chant funèbre ("Begravningsång"), ett stycke Igor Stravinsky tillägnade sin lärare Nikolaj Rimskij-Korsakov (1844-1908). Det skrevs till en minneskonsert för Rimskij-Korsakov den 17 januari 1909 men glömdes sedan bort och upptäcktes inte förrän 2015 bland en drös noter i St Petersburgs konservatorium. "Återuruppförandet" gjordes av Mariinskijorkestern och Valerij Gergijev den 2 december vid en konsert som också streamades på nätet. Forskare har kallat Chant funèbre den saknade länken mellan Stravinskys ung-

domsverk och baletterna Eldfågeln, Petrusjka och Våroffer som gav tonsättaren internationellt rykte. Fler framföranden väntar av köande orkestrar: Philharmonia och Esa-Pekka Salonen i februari, Chicago Symphony och Charles Dutoit i april samt senare ett framförande med Thomas Sanderling vid Helsingforsfestivalen.

Gott nytt år från Wien

När detta läses ska Gustavo Dudamel, chefdirigent för Göteborgs Symfoniker 2007-2012, ha

lett Wiens filharmoniker vid den traditionsenliga nyårskonserten i Wien. Därmed är han den yngste någonsin som fått detta hedersuppdrag sedan nyårskonserterna startade 1939 med Clemens Krauss som dirigent. Denne fortsatte fram till 1954 och efterträddes av Willi Boskovsky som spelade in det nya året till 1979. Därefter har traditionen upprätthållits av berömda dirigenter som Lorin Maazel, Herbert von Karajan, Carlos Kleiber, Zubin Mehta och Mariss Jansons. Alltid framför Wiens filharmoniker. Förra årets konsert sändes live till 90 länder och sågs av 50 miljoner tittare.

Jacqueline du Prés cello i nya händer

Den Stradivarius-cello som Jacqueline du Pré (1945-1987) ägde och spelade på under sin karriär har hamnat i Ungern. Det är en av drygt 60 bevarade cellor av Antonio Stradivari, byggd 1673. Cellon har också innehaft av Lynn Harrell och Nina Kotova. Den nuvarande, anonyme ägaren till cellon har lånat ut den till ungraren István Várdai som vann den internationella och prestigefyllda ARD-tävlingen i Tyskland 2014. Engelska Jacqueline du Pré var en av sin tids mest framgångsrika och omskrivna cellister, en tid gift med pianisten och dirigenten Daniel Barenboim, men hon fick tragiskt avsluta sin karriär när hon drabbades av sjukdomen multipel skleros som senare tog hennes liv. Hon är särskilt ihågkommen för sina intensiva och känsloladdade tolkningar av de stora cellokonserterna, framförallt den av Elgar som hon också spelade in med sin favoritdirigent Sir John Barbirolli.

GÖTEBORGS SYMFONIKER –

FÖRSTE GÄSTDIRIGENT
KENT NAGANO

HEDERSDIRIGENT
GUSTAVO DUDAMEL

CHEFDIRIGENT EMERITUS
NEEME JÄRVI

FÖRSTE KONSERTMÄSTARE
PER ENOKSSON
SARA TROBÄCK

**ALTERNERANDE
FÖRSTE KONSERTMÄSTARE**
VLAD STANCULEASA

ANDRE KONSERTMÄSTARE
JUSTYNA JARA
VAKANT

VIOLIN 1
NICOLA BORUVKA
YURY EFIMOV
MATS ENOKSSON
HELENA FRANKMAR
BENGT GUSTAFSSON
ANNIKA HJELM
CECILIA HULTKRANTZ
MICHAEL KARLSSON
HELENA KOLLBACK HEUMAN
LOTTE LYBECK PEHRSSON
HANS MALM
ANN-CHRISTIN RASCHDORF
KRISTINA RYBERG
VAKANT
VAKANT

VIOLIN 2
MARJA INKINEN ENGSTRÖM*
TERJE SKOMEDAL*
ÅSA RUDNER**
PER-OLOF APPELIN
PERNILLA CARLZON
CATHERINE CLAESSION
HANNA ELIASSON
JAN ENGDAHL
PIERRE GUIZ
LEONARD HAIGHT
ANNICA KROON
JAN LINDAHL

SAMUEL RUNSTEEN
ELIN ANDERBERG STJÄRNA
INGRID STUREGÅRD
THORD SVELLUND
VAKANT

VIOLA
PER HÖGBERG*
LARS MÅRTENSSON*
TUULA FLEIVIK NURMO**
SUSANNE BRUNSTRÖM
KARIN CLAESSION
NILS EDIN
HENRIK EDSTRÖM
NAJA HELMER
BJÖRN JOHANNESSEN
MAGNUS LUNDÉN
KEJO MILLHOLM
BO OLSSON
ELLINOR ROSSING

CELLO
ERNST SIMON GLASER solocellist
CLAES GUNNARSSON solocellist
JOHAN STERN*
JUN SASAKI **
PIA ENBLÖM
PAULA GUSTAFSSON APOLA
ERIK HAMMARBERG
OSCAR KLEVÄNG

*stämledare

**alternerande stämledare
Göteborgs Symfoniker tillämpar
rotation inom stråkstämmorna

SVERIGES NATIONALORKESTER

KARIN KNUTSON
PETRA LUNDIN
ANDERS ROBERTSON
GREGOR WYBRANIEC

KONTRABAS
HANS ADLER*
BO EKLUND*
JAN ALM**
CHARLES DERAMUS
JENNIFER DOWNING OLSSON
MARC GRUE
ERIK MOFJELL
IDA ROSTRUP
JENNY RYDERBERG

FLÖJT
ANDERS JONHÄLL*
HÅVARD LYSEBO**
VAKANT
TINA LJUNGKVIST (även piccolo/flöjt)

OBOE
MÅRTEN LARSSON*
CAROLINA GRINNE**
NIKLAS WALLIN**

ENGELSKT HORN
BJÖRN BOHLIN (även oboe)

KLARINETT
URBAN CLAESSION*
SELENA MARKSON ADLER**
(även essklarinet)

FAGOTT
OLE KRISTIAN DAHL*
KAITLYN CAMERON
VAKANT
VAKANT

HORN
LISA FORD*
VAKANT**
KRISTINA BORG
DICK GUSTAVSSON
INGRID KORNFÄLT WALLIN
KRISTER PETERSSON

TRUMPET
BENGT DANIELSSON*
PER IVARSSON*
PAUL SPJUTH**
BÖRJE WESTERLUND**

TROMBON
LARS-GÖRAN DIMLE*
AUDUN BREEN**
VAKANT

BASTROMBON
JENS KRISTIAN SØGAARD

TUBA
MORTEN AGERUP*

HARPA
ERIK GROENESTEIN-HENDRIKS*

PIANO/CELESTA
ERIK RISBERG*

PUKOR
HANS HERNQVIST*
MARTIN ÖDLUND**
(även slagverk)

SLAGVERK
ROGER CARLSSON*
FREDRIK BJÖRLIN**
KENNETH FRANZÉN

NÄSTA NUMMER AV PODIET KOMMER I MARS

POPICAL MED ANE BRUN

Den personliga singer-songwritern
möter Göteborgs Symfoniker

STRAVINSKYS PSALMSYMFONI

Cristian Macelaru leder första
framförandet på 20 år

FRÅN LANDET MED KYLA OCH HETTA

Islands Symfoniorkester för
första gången i Göteborg

TERRI LYNE CARRINGTON

Jazz med känsla
och budskap

GÄSTSPELET ALLA VÄNTAT PÅ

Gustavo Dudamel dirigerar
Schumann och Wagner

NICOLA BENEDETTI

Spelar Sjostakovitj som
ingen annan

Nicola Benedetti

126

TACK TILL VÅRA SAMARBETSPARTNERS

FÖRSTE HUVUDSPONSOR

VOLVO

HUVUDSPONSORER

SEB GP

SPONSORER

FORTISSIMO
Göteborg & Co

FORTE
Castellum AB

MEZZO FORTE

Länsförsäkringar Göteborgs och Bohus län · Elite Park Hotel
Handelsbanken · Erséus Arkitekter AB · Billes Tryckeri AB · AkzoNobel · Lanark AB
Marknadscheferna Norden AB · Travel Service i Göteborg AB · Hi-Fi Klubben
BRA Braathens Regional Airlines · Leif Nilsson i Göteborg AB · Biab International AB

Göteborgs Symfoniker – en del av

DEN SOM SER FRAMÅT MÅSTE OCKSÅ BLICKA BAKÅT

I Västra Götaland har ett gott liv många uttryck. Vår uppgift är både hälso- och sjukvård och hållbar regional utveckling. Men också att bygga broar. Idag är Västra Götaland en stark tillväxtregion. Vi bygger framtiden både på historiska arv och på nutidens kreativa gestaltning. Genom såväl bronsålderns hällristningar som audiovisuell spetskompetens. Därför är vi lika stolta över världsarvet i Tanum som världsstjärnorna i Trollhättan. Tillsammans bidrar de till det goda livet.